

בעזרת השם יתברך

מי שלומד בכל יום ארנ שלשת
הלמודים האלו, בונה לעצמו

בי"ת נצחי

זוה מרה שהו'ף לפניו ק'עז'מי
עז'מים ולנצח נצחים (אשר בחל).

למוד יומי

ב'בלי י'רושלמי ת'וספתא
בעריכה מפארת מונקדת ומפסקת

פרשת מקץ תשפ"ג

היכל הקודש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

היכל הקודש

כארא פארק

**4801 11th Ave,
Brooklyn NY 11219
347.760.5924**

היכל הקודש

קרית יואל

**8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
845.243.0563**

היכל הקודש

מאנסי

**32 Dolson Road
Monsey NY 10952
347.733.7551**

היכל הקודש

בני ברק

**רחוב הבעל שם טוב 7
052.760.5715**

היכל הקודש

וויליאמסבורג

**27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652**

היכל הקודש

קרית יואל

**8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.467.5299**

היכל הקודש

בלומינגטאון

**24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804**

היכל הקודש

ירושלים

**רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150**

צו הערן די

הערליכע שיעורים

פונעם ראש ישיבה שליט"א
רופט:

קול ברסלב

212.444.9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב

212.444.9169

ג'דפס ע"י

**קרן הדפסה
היכל הקודש**

2623 State Route 52
Liberty, NY 12754

718.387.2691

www.BreslevCenter.com

נדרים. הנודר מן הירק – פרק שביעי דף נד עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל" – (שטיינזולץ) קפ"ה רש"י

1 הנודר מן הירק ומותר בדילועין כו. ולא היה רק אלא פרי. ואית דמפרשי דסחם ירק נאכל
2 כמות שהוא חי, ודילועין אינו כן. והוא אמר לא מאנאי אלא דילועין. אלמא:
3 לא עסק ירקו. ודאי מיקרו ירק – יתקם. אמר להם מן הדבר. מזה אני מביא ראיה לאסור
4 דילועין. אסור. בפול המצוי לת. דכל שהוא חל – ירק וחי. וגו' הוא מן ירק נודר. לרבי
5 עקבא פריך. היכי אסור בדילועין הוא מן ירק
6 נודר. ודילועין לאו ירק גיבוי אלא פרי. ויבשלומט
7 פול המצוי א"ל דכיון שששום נמנו גרן כשחזו
8 יבש. ומקמי הכי לא – עד הידא עשתא ירק חיי
9 ולא פרי. אלא דילועין קשיאו! לאו ע"ג דרע חיוב
10 טעמא, דממליך עליה שליח – לא סגי ליה ההוא
11 אמר. עאל באמור ירקו קדרה עלי. וכיון
12 דמיתר לשינה – למכלל דילועין אתי, כיון
13 דממליך שליחא עלישו. והו"ל אמר ירק הנאכל
14 בקדרה קאמר. דכיון דילועין ליתנהו בכלל ירק –
15 לית להו לרבינו יוחנן מיתורא דלישינה, אלא מאי
16 שליכא לשפוק דשמשמע מניה, כגון שומים
17 ובעלם הבאים לטעמים את הקדרה, אבל דילועין
18 – לא משמעו מניה. דירוק קדרה – לטעמים
19 את הקדרה ממעט. באומר ירק המבשל
20 בקדרה עלי. וכל כדו סגיא ליה לרבי עקבא.
21 וכיון דדילועין ממליך שליחא עלישו – אסור בוק.
22 ורבנן סברי דכיון דירוק לאמילוכי עלישו – לאו
23 מניה דילועין ירקוי לרבי עקבא. כמו שפיש עלישו
24 בסדי. הילכך, נודר מן הירק אינו אסור בפרי
25 הארמה. אמר ירוק קדרה עלי – אסור בפירות
26 הארמה הבאים להבשר המאכל, כשומים
27 ובעלם, ומותר בדילועין. אמר ירוק המבשל
28 בקדרה עלי – אסור בכל פירות הארמה דממליך
29 שליחא עלישו כי אמר ליה משלח ירוק. ואת
30 דמפרשי: הוא מן ירק נודר – דסחם ירק נאכל
31 כמות שהוא חי. ואמר עליא: באומר ירוק קדרה
32 עלי. דכיון דאמר הכי – אפילו ירק המבשל
33 בכלל. דילמא ירק הנאכל בקדרה קאמר. דכיון
34 דסחם ירק נאכל כמות שהוא חי, ואמר ירוק קדרה – לרבינו יוחנן אתא ירק הנאכל חי ובקדרה
35 כגון שומים חזרות. אבל דילועין, שאין נאכלין חיים כלל – לא. ופרקינן: המבשל בקדרה
36 עלי. דכיון דאמר "ומבשל" – משמע חך רבועו ששול טובא, אינו דכין אכלן חיים.
37 בדילועין. ומצא עבשו לפי דרך: זה נודר מן הירק – אסור בירק הנאכל כמות שהוא חי כלכו. ומותר בכל מה שמבשל, אע"פ שלפעמים נאכל חי אמר "ירוק קדרה עלי" – אסור אף באותן
38 שנאכלין חיים ומבשלין, אבל לא באותן שאין נאכלין אלא מבשלין. אמר ירוק המבשל בקדרה – אסור אף באותן שאין נאכלין חיים ומבשלין. אלא מרבייא דלישינה, אע"ג דממליך שליחא עליה – לא מותר. כדאי אלא מספיקא. והלכך לא לקי. אמר להם. מוניי הוא מבכסת מעילה (ו)
39 ו. השליח עשה שליחותו בעל הבית מעל. דאע"ג דקדיל אף שליח לרבי עבדה – שאני מעילה, דילפנין "חטא" "חטא" מתרומה. כדאיאט בפי' דקדושין (ף עג). לא עשה שליחותו
40 שליח מעל. אורשטא נדפשה קעבד. מאן אמר רב חסדא מנתנין. כולא, דלא כר עקבא. כלומר, תאן הוא דמפרש ואילו, דאמר לו יתן בשר לאורושי ונתן לזהם כבר מיקר
41 לא עשה שליחותו – ולא כרבי עקבא. דהא דהנן יתן בשר לאורושים' וכו' סיפא דהויא דהשליח עשה שליחותו ויא. ומסיפא קאמר דאתאי ולא ברע, דאילו רישא – היא רביי הכל
42 היא. אבל סיפא, דהויא פירושה דרישא – דלא כרבי עקבא, דאי רבי עקבא – הא אמר דכל מילתא דממליך שליח מניה הוא, והא עבד דממליך מבשר לכבר. הלכך עשה שליחותו
43 מיקר, ולמעול בעל הבית. דהא דממליך לעיל מזהו רבי עקבא בענין מלקות שאינו לוקח – הא פרישית דרוקא במידי ולא משמעו אלא מרבייא, כדילועין. אבל כבר – מכלל בשר כלא
44 רבייא. הילכך כי אמר ליה בעל הבית יתן לזהם בשר' נתן לזהם כבר – למעול בעל הבית, ולא למעול שליח.
45
46

1 הנודר מן הירק וכו' ורבי עקיבא אוסר. דקסבר דילועין בכלל ירק. אלא דילועין. מכלל
2 דלאו מניה הוא. לא פמאי אלא קטנית. בחמיטה. כלומר, להכי לא קאמר
3 ליה אלא דילועין – מכלל דילועין מניה הוא. ולא מן קטנית. פול המצוי לת. היו מן
4 ירק. ומותר ביבש. שהוא מין דגן. גמ' אמאי אוסר ר"ע הא מן ירק נודר. ודילועין לא
5 אוקרי ירק. היכי קדרה עלי. ודילועין בכלל ירקו
6 קדרה חן. שהיה מתבשלן בקדרה. ויולפא. וחי
7 דקאמר ירוק קדרה עלי – ירוק הנאכל בקדרה
8 עלי' קאמר. כגון שומים ובעלם שהן נאכלים
9 בקדרה. שנתנין אותן בקדרה כדי ליתן טעם
10 בתבשיל. באומר ירק המבשל בקדרה.
11 דדילועין נמי חן מתבשלן בקדרה. ונתנין אותו
12 בשביל תבשיל. אבל שומין אף נתנין אותו אלא
13 בשביל טעם, ולהכי ר"ע אוסר. דגרין שליחא
14 לאמילוכי עליה. כגון דילועין. כי אמר שלוחו
15 ירק ליה ירק – אינו מביא לו דילועין. אלא אמר
16 לו ילא מאנאי אלא דילועין, וממליך עליה.
17 וקאמר ליה דרדעה אתה שאבאי לך דילועין
18 וכאי גונא – לאו מניה. לופכי כי נוד בירק –
19 מותר בדילועין. ורבי עקיבא סבר בל. מרקאמר
20 ליה ילא מאנאי אלא דילועין, ולא אמר ילא
21 מאנאי אלא קטנית – אלמא דילועין מן ירק
22 הוא. מודה רבי עקבא. אע"ג דאוסר בדילועין
23 אם אבל דילועין – אינו לוקח. דקסבר. לכא
24 מלקות דילועין חיל דבר, הואיל ליכא
25 לאמילוכי ביה עלה. מנתנין. דמעילה, דשליח
26 מעל – דלא ברע, דקחני סיפא: לא עשה
27 שליחותו – שליח מעל. אמר שליחותו חי בשר
28 לאורושים ונתן לזהם כבר שליח מעל. דלא עשה
29 שליחותו. דאין כבר בכלל בשר. ואי ר"ע. אמר
30 אמר כבר בכלל בשר חי, ומילתא דממליך
31 עליה שליח מניה הוא. והיג. אע"ג דלא אמילך
32 השתא – אורחיה הוא לאמילוכי, דכי אמר לו
33 יתן בשר לאורושים' וכו' היה לו בשר אלא כבר
34 – דרבו לומר אין לי אלא כבר, ובמאן דממליך
35 דמי. למעול בעל הבית. דהא עשה שליחותו.

תריין

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46

קפ"ו

נדרים. הגדר מן הירק - פרק שביעי דף גר עמוד ב - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שנינוולץ)"

ר"נ

1 מי לא מודה רבי עקיבא דרבי' אמילובי. הלכך, לענן מעלת שליח, ודאי כיון דרבי' 2 אמילובי ולא ממילך - אדעתא דנפשיה עקיבוי. ובעל הבית נמי, סמיך דכל כמה ולא 3 ממילך ולא יתן להם כבוד, הלכך לא עשה שליחותו. אבל לענן נדרים, כיון דבכלל לשניה 4 הוא. ודאי ממילך עליהם שליחא - נדרו אמר סמיך אלא ודאי בכלוהו אסר נפשיה.

5 **איתמר** שבעתא קמיה דרבא. מאי דמתרין 6 אביי מתניתין דמעילה אליבא דרבי, ואמר לודן: 7 שפיר אמר רבנני: היינו אביי, וקרי ליה הכי נמי? 8 שנתגלה בבית רבה בר רבנני. **מאן** תנא דפליג 9 עליה דרבי עקיבא וכו' ומותר בראש וברגלים 10 וכו'. דכיון דרבי' שליח לאמילובי עליהו - 11 ליתגוד בכלל בשר סתמא. **גגון** שהקין דם. 12 קודם נדרו, ובינן שכן - לא נתגוד כלל בשר 13 דגים, דלא בלאו הכי לא אביל מנייהו, דהא קשו 14 לזקוח. **אי** הכי אבילו שותפ נמי לא אביל. 15 ולשטרין ברו בני זמני, ואמאי קמי אסור בעופותי? 16 **דסבר**, י' הקה של כתפס. **דאפשי** ר' ידי 17 שליח. כשקין רבנני הרבה לא מוקי ליה. **ג"ו** 18 סמך ע"ך. יסוף היה עשה מאותיות של אלפא 19 בתרא. **בסוף** אבכלא. סוף החולי. **ולענין** 20 הלכות, קי"ל כרבי עקיבא, דכל מדיד דממילך 21 עליה שליחא - מנייה הוא. דהא סתם לן תנא 22 בפרק "כל היבשר" (חולין דף ק"ג) כרבי עקיבא. איני 23 ללא ידעתי אי אמיתותא ואסתי סתם או סתם 24 ואדוכי מחלוטת, אפיה נקטינן כותיה. חרא - 25 דמותר. ועוד: דהא מפרש בגמ' דמאן קי"ל? 26 עליה דרבי - חידאה הוא, דהיינו רשב"ג, קי"ל? 27 הלכה כרבי' מחבירו. והלכך, הגדר מן הירק 28 אסור בכל מיני בשר בעופות ודגים, כל שלא 29 הקין דם ולא כאביין ליה עניה. מיהו, דקא 30 בארתי דממילך שליחא עליה, אבל אמרתי 31 לך מלמילך עליה - מותר, דכל מדיד דלא 32 ממילך עליה - לאו מנייה הוא. ודאי שלא כרבי 33 הרמב"ם, דיל' שכתב בפרק תשעי מוהל' נדרים 34 דגים לא מתסרי אלא בארתי דממילך שליחא 35 עליה, ועופות מתסרי בכל דוכותא. ודאי מן 36 התנהו, דבגמרא משנין להו. ודלכך, תרתייהו ולא 37 מתסרי אלא בארתי דממילך שליחא עליהו. 38 וכשלא הקין דם ולא ביבין ליה עניה, אבל הקין דם וביבין ליה עניה, איני' שאסור בעופות 39 - מותר בדגים. מיהו, כי אמרין דמותר בדגים כשהקין דם וביבין ליה עניה - לא שו' 40 אחריו. כשהקין דם - לא שרי בדגים אלא דוקא באוסר בשר על עצמו ליתם ההקוה בלבד, 41 דכי האי גונא אין דגים בכלל, משום דבלאו הכי לא אביל מנייהו ההוא יומא. אבל אי אסר 42 עליה בשר שגנה ימים או יותר - דגים בכלל, דאיני' דלא איתרין ל' למסרינהו ליהווא יומא - משום איך יומי אסרינהו. ובדיכין ליה עניה אינו כן, דאפילו באוסר לשלש' יום או יותר - 43 אין דגים בכלל. שאין לומר שמפני ההמים האחרים נדר, שהרי אינו יודע מתי יתרפא שיצטרך לאסור דגים עליו. והרשב"א דל' ולי לא שרי בדגים אלא אי נדר יומי ומבואר, לפיכך מאי דביבין 44 ליה עניה, דבלאו נדרא לא אביל מנייהו. **ומסתברא** דבשר מאי אפי' כימא דהקוה אסור. דנהו דאין מקוין על בשר מליח' כיון דבשר ממש הוא, ולא צריך שליחא לאמילובי עליה 45 בדגים - מתסר. דימא דהקוה לאו דוכוח מעילא הוא, הלכך לא מתיי אלא למידי דרבי' שליחא מיהא לאמילובי עליה בדגים, אבל לגבי בשר מליח' - לא דחי תוכחה. לא לא יומא הכי, 46 דאקטני מותר בשר מליח, ודחי רבותא טפי, אלא ודאי כדאמרין. ולענן תנבים בכל דוכוח שו', ודא ממילך עליהו כולל. כדאמרין דגים נמי בעיר שליחא 47 דממילך עליהו, ולא אמר דגים וחגבים. וכן תבין דהרמב"ם דל' בפרק הנוכר, שכלל מקום מותר בחגבים.

1 תריין מי לא מודה ר"ע דרבי' אמילובי. שליח בבעל הבית, ואיני' דסיל דמנייה הוא. 2 במילתא דרבי' לאמילובי הכי אביעני ליה למישר שליח לבעל הבית דרעה אתה שאתן 3 להם כבוד ודאי כיון דממילך - לא עשה שליחותו, ופשע. ושליח מעיל, איני' דסבר דמיין 4 בשר ודאי. לשבעתא. האי חירוצא דקא מתרין אביי, בכל מיני בשר, כן בהמה וכן חיה. 5 **אסור** בראש וכו', דכל דגו מיני בשר עניוה, 6 ואפילו כבוד, רבן שמעון איתר מותר בראש וכו'. 7 דקסבר: לאו מינא דבשר הם. אבל בקריבים - 8 הכל מודו דבשר דמיין דשו. והואיל ואית ברו שמונ 9 טפי מכל וכו', מראש והכבוד והלב. והיינו דפליג 10 עליה דר"ע, דקא סבר כבוד לאו מן בשר, ור"ע 11 סבר מנייה הוא. וכן זחי רבי שמעון איתר. 12 שבעתא איתרתי: קריבים לאו בשר ואוכלין 13 לאו בר נש הוא. ואמרין: למאי הלכתא קריבים 14 לאו בשר הוה? ודא אמרין: ללעיל בני נדרים אסור 15 בכל מיני בשר, ולא דוקא קריבים וקא מתרין 16 דהאי אוכלין לאו בר נש - לענין ובני, 17 שהקנה קריבים ברומי בשר, שיכול לקנות 18 חבשר וקונה קריבים - לאו בר נש הוא, דבטלה 19 דעתו אלע בני אדם. ורבי' שליח דשיפוך 20 עליה, דכי לא משבח בשרא ממילך עליה 21 דבעל הבית, ואמר: לא משבחנא בשרא אלא 22 בשר עוף, ולחבי אסור, דמנייה הוא. דגים נמי 23 בו' וליחבי' ו אמאי מותר בבשר דגים? כיון 24 שהקין דם. בשעת הגדר, וכיון דלא אביל דגים 25 בהדיא שעתא - לא נדר אדעתא דדגים, ולא 26 ממילך עליה כלל. אפי' דעופות נמי בו' דלאו 27 אדעתא דרשפת נדר, ולא ממילך עליה הוא. 28 וכיון דלא אביל עופות השתא - לשתרתי. **שאי** 29 עופות, שאפשר ליה בתקנתא דהקוה דאפשר 30 לאלבן עיי שליחא. איני' שהקין דם. ומידי 31 דמצי למיכל בשום ענין - נדר וממילך עליה, 32 ואסור. גגון דרבי' ליה עניה. בשעת הגדר, 33 דדגים קשין לעינים, וכל מיילי דלא הוה מצי 34 למיכל - לא נדר, אלא אדעתא דמדיד דמני 35 למיכל. ולחבי ארונים שו', מן העופות אסור. 36 ג"ו כפי' עי' בו' בפרק אוכלא. כסוף החולי, 37 שכבר עבר מן מרובה שחשש בעיניו, הדרתם ס' 38 טוב לכאב העינים. והאי דקא תני דגים קשים לעינים - בתחלת אוכלא, כשהתחיל 39 לחשוב בעיניו. ובשעת הגדר הוה תחלת אוכלא.

1 **מי** לא מודה רבי עקיבא דרבי' אמילובי. הלכך, לענן מעלת שליח, ודאי כיון דרבי' 2 אמילובי ולא ממילך - אדעתא דנפשיה עקיבוי. ובעל הבית נמי, סמיך דכל כמה ולא 3 ממילך ולא יתן להם כבוד, הלכך לא עשה שליחותו. אבל לענן נדרים, כיון דבכלל לשניה 4 הוא. ודאי ממילך עליהם שליחא - נדרו אמר סמיך אלא ודאי בכלוהו אסר נפשיה. 5 **איתמר** שבעתא קמיה דרבא. מאי דמתרין 6 אביי מתניתין דמעילה אליבא דרבי, ואמר לודן: 7 שפיר אמר רבנני: היינו אביי, וקרי ליה הכי נמי? 8 שנתגלה בבית רבה בר רבנני. **מאן** תנא דפליג 9 עליה דרבי עקיבא וכו' ומותר בראש וברגלים 10 וכו'. דכיון דרבי' שליח לאמילובי עליהו - 11 ליתגוד בכלל בשר סתמא. **גגון** שהקין דם. 12 קודם נדרו, ובינן שכן - לא נתגוד כלל בשר 13 דגים, דלא בלאו הכי לא אביל מנייהו, דהא קשו 14 לזקוח. **אי** הכי אבילו שותפ נמי לא אביל. 15 ולשטרין ברו בני זמני, ואמאי קמי אסור בעופותי? 16 **דסבר**, י' הקה של כתפס. **דאפשי** ר' ידי 17 שליח. כשקין רבנני הרבה לא מוקי ליה. **ג"ו** 18 סמך ע"ך. יסוף היה עשה מאותיות של אלפא 19 בתרא. **בסוף** אבכלא. סוף החולי. **ולענין** 20 הלכות, קי"ל כרבי עקיבא, דכל מדיד דממילך 21 עליה שליחא - מנייה הוא. דהא סתם לן תנא 22 בפרק "כל היבשר" (חולין דף ק"ג) כרבי עקיבא. איני 23 ללא ידעתי אי אמיתותא ואסתי סתם או סתם 24 ואדוכי מחלוטת, אפיה נקטינן כותיה. חרא - 25 דמותר. ועוד: דהא מפרש בגמ' דמאן קי"ל? 26 עליה דרבי - חידאה הוא, דהיינו רשב"ג, קי"ל? 27 הלכה כרבי' מחבירו. והלכך, הגדר מן הירק 28 אסור בכל מיני בשר בעופות ודגים, כל שלא 29 הקין דם ולא כאביין ליה עניה. מיהו, דקא 30 בארתי דממילך שליחא עליה, אבל אמרתי 31 לך מלמילך עליה - מותר, דכל מדיד דלא 32 ממילך עליה - לאו מנייה הוא. ודאי שלא כרבי 33 הרמב"ם, דיל' שכתב בפרק תשעי מוהל' נדרים 34 דגים לא מתסרי אלא בארתי דממילך שליחא 35 עליה, ועופות מתסרי בכל דוכותא. ודאי מן 36 התנהו, דבגמרא משנין להו. ודלכך, תרתייהו ולא 37 מתסרי אלא בארתי דממילך שליחא עליהו. 38 וכשלא הקין דם ולא ביבין ליה עניה, אבל הקין דם וביבין ליה עניה, איני' שאסור בעופות 39 - מותר בדגים. מיהו, כי אמרין דמותר בדגים כשהקין דם וביבין ליה עניה - לא שו' 40 אחריו. כשהקין דם - לא שרי בדגים אלא דוקא באוסר בשר על עצמו ליתם ההקוה בלבד, 41 דכי האי גונא אין דגים בכלל, משום דבלאו הכי לא אביל מנייהו ההוא יומא. אבל אי אסר 42 עליה בשר שגנה ימים או יותר - דגים בכלל, דאיני' דלא איתרין ל' למסרינהו ליהווא יומא - משום איך יומי אסרינהו. ובדיכין ליה עניה אינו כן, דאפילו באוסר לשלש' יום או יותר - 43 אין דגים בכלל. שאין לומר שמפני ההמים האחרים נדר, שהרי אינו יודע מתי יתרפא שיצטרך לאסור דגים עליו. והרשב"א דל' ולי לא שרי בדגים אלא אי נדר יומי ומבואר, לפיכך מאי דביבין 44 ליה עניה, דבלאו נדרא לא אביל מנייהו. **ומסתברא** דבשר מאי אפי' כימא דהקוה אסור. דנהו דאין מקוין על בשר מליח' כיון דבשר ממש הוא, ולא צריך שליחא לאמילובי עליה 45 בדגים - מתסר. דימא דהקוה לאו דוכוח מעילא הוא, הלכך לא מתיי אלא למידי דרבי' שליחא מיהא לאמילובי עליה בדגים, אבל לגבי בשר מליח' - לא דחי תוכחה. לא לא יומא הכי, 46 דאקטני מותר בשר מליח, ודחי רבותא טפי, אלא ודאי כדאמרין. ולענן תנבים בכל דוכוח שו', ודא ממילך עליהו כולל. כדאמרין דגים נמי בעיר שליחא 47 דממילך עליהו, ולא אמר דגים וחגבים. וכן תבין דהרמב"ם דל' בפרק הנוכר, שכלל מקום מותר בחגבים.

מתני'

מתני'

מתני' הגדר מן הירק אסור במצוי יבש. דכין דמירוק, שששין משנו דגן - סבירא ליה לר' מאיר דגן מיקרי. **גמ'** וכפרין חרבר. מקרא הוא ברה. דבמי חזקה לא דרו ריזין להפיש חרומת ומעשרות. עמד חזקה וחקן שיביאו אותם היה. והכין 'וכפרין חרבר' שנתחזקה ובררה הקנתו של חזקה. **דבר** בני ישראל וגו' ואי אמרת דגן כל דמירוק משמע מאי וכל תבואת השדה. דהא כל דמירוק

הוא בכלל דגן, ואם כן כל תבואת השדה בכלל. **לאיתווי'** פירות האילן וירק. שאין עושין דגן מוח. **הכל** מורים מירק מן התבואה וכו'. דאע"ג דהני לה במתנותין בלשון חז"ר - דברי הכל הוא. מהו **דתימא** תבואה כל מייל משמע. דמזרחובותין עללתא. ועללתא משמע כל מייל דבארמין לקמן. **בר** מר שמאל פקוד וכו' עללתא דכיבי מיקריא. שלא היה לו לרבא לישול אלא מעללתא שיהיה לו (בר) מר שמאל. **אינו** אסור אלא בחמשת המינין. והוא סבירא ליה לרב יוסף. דכין דעללתא תרעם תבואה הוא - ומשת המינין בלחוד משמע. **עללתא** כל מייל משמע. דעללתא לשון ביאה דהכנסה ושבה. **הדין** מונא דמי למנאן דבריה דרב יוסף בר חנא. דמיני על חד תלתא מיא. דרבא הוא דאמר. כל חמרא ולא רדי על חד תלתא מיא. לא חמרא הוא. **מא'** דכתיב ועמבר מנתה. נחמון בר יוסף לחזודר ביה שיהא שפל רוח ביתור. כל

מתני' הגדר מן הירק אסור בפסול המצוי יבש, דכרי רבי מאיר. והכ"א אינו אסור אלא בחמשת המינין. רבי מאיר אומר: הגדר מן התבואה - אינו אסור אלא בחמשת המינין, ואם הגדר מן הירק - אסור בפסול, ומותר בפירות האילן וירוק. **גמ'** למימרא דהדין פל דמירוקן משמע. מתיב רב יוסף: "וכפרין חרבר הרבו בני ישראל (ראשית) וְגו' וְאִי אִמְרַתְּ דִּגְן וְיִתְּרֵהּ יִכֶּה תְּבֹאֹת שְׂדֵה לְרֵב" וְגו', וְאִי אִמְרַתְּ דִּגְן פֶּל דְּמִירֹקֵן מִשְׁמַע - מֵאֵי "כְּפִרְיֵן חֲרֵבֵי הָרְבוּ"? אָמַר אָבִי: "לְאִתּוּי פִּרְוֹת הָאֵילָן וְיִרְקָא. ר"י מֵאִיר אָמַר: הַגְּדֵר מִן הַתְּבֹאֹה" וְכו', אָמַר ר' יוֹסֵפִין: הַפֶּסֶל מוֹדִים בְּגִדּוֹר מִן הַתְּבֹאֹה שְׁאֵין אָסוּר אֶלְמָּא תְּבֹאֹה שְׁאֵין אָסוּר אֶלְמָּא מְחַמְשַׁת הַמִּינִין, תְּנִינָא גַּם כִּי: שְׁוִין בְּגִדּוֹר מִן הַתְּבֹאֹה שְׁאֵין אָסוּר אֶלְמָּא מְחַמְשַׁת הַמִּינִין, וְהוּא אֶלְמָּא מוֹדִים בְּגִדּוֹר מִן הַתְּבֹאֹה - פֶּל מִיַּי מִשְׁמַע, קְשִׁימָא! קָן דִּלְמָא מִשְׁמַע פֶּל מִיַּי. מִתִּיב רַב יוֹסֵף: "וְכִפְרִין חֲרֵבֵי הָרְבוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" כו! אָמַר רְבָא: תְּבֹאֹה לְחֹדֵר, תְּבֹאֹה שְׂדֵה לְחֹדֵר. בְּרַ מִרְ שְׁמוֹאָא פְּקוּד דְּלִיָּתְוִין תְּלִיסֵר אֶלְפִי וְזוּי לְרָבָא מִן עֲלֻקְתָּא דְּחֵבֵר פְּנִיא. שְׁלָחָא רְבָא לְקַמְהֵי דְרַב יוֹסֵף: עֲלֻקְתָּא הִכִּי מִשְׁפָּרְיָא? אָמַר רַב יוֹסֵף, מִתְּנִיתִין הוּא: וְשְׁוִין בְּגִדּוֹר מִן הַתְּבֹאֹה שְׁאֵין אָסוּר אֶלְמָּא מְחַמְשַׁת הַמִּינִין. אִי"ל אָבִי: מִי בְּמִי? תְּבֹאֹה לָא מִשְׁמַע אֶלְמָּא מְחַמְשַׁת הַמִּינִין, עֲלֻקְתָּא - פֶּל מִיַּי מִשְׁמַע. אֲהֲדִירוּהוּ לְקַמְהֵי דְרָבָא. הָא לָא קָא מִיבְעִינָא לִי דְעֲלֻקְתָּא פֶּל מִיַּי מִשְׁמַע. הָדָא הוּא דְאִיבְעִינָא לִי: שְׂכַר פְּתוּם וְשְׂכַר סְפִינוֹת מֵאִי? מִי אִמְרִינוּ: בִּין דְּפַחְתֵּן - לָא עֲלֻקְתָּא הִיא, אוּ דִּילְמָא: בִּין דִּלְמָא יִדְעַתְּ פַּחְתִּירוּ - עֲלֻקְתָּא הִיא. אִמְרוּהָ רַבְּנֵן קַמְהֵי דְרַב יוֹסֵף. אָמַר: וְכִי מֵאַחַר דִּלְמָא צִרְיָד קָן אִמְאִי שְׁלַח לָן? אִיפְקַד רַב יוֹסֵף. שְׁמַע רְבָא וְאַתָּא לְקַמְהֵי בְּעִמְלֵי יוֹמָא דְכַפְּרִי. אֲשַׁכְּחִיהִי לְשְׁמַעִיהִי דְהוּן קָא מוּיָג קַמְהֵי פְסָא דְחַמְרָא. אָמַר לֵיה: תֵּב לִי דְאִמְוִיג לִיה אֲנָא. תֵּב לִיה וְקָא מוּיָג אִירוּ פְסָא דְחַמְרָא. כִּי קָא שְׁתִּי, אָמַר: הָדִין מוּיָג דְמִי לְמוּיָג דְרָבָא בְּרִיה דְרַב יוֹסֵף בְּרַ חַמָּא. אָמַר לֵיה: הוּא נִהוּ. אָמַר לֵיה: לָא תִּיתִיב וְחַמְרָא עַד דְאִמְרַתְּ לִי פּוּרוּשָׁא דְהָדִין מוּיָתָא: מֵאִי דְכֵתִיב "וְיִמְדְּבָרְךָ מִתְּנֵהּ וְיִמְדְּבָרְךָ נְחֻלְיָאָא וְנִמְדְּבָרְיָאָא מוֹתוּ". א"ל: כִּין שְׁעוּשָׂה אֲדָם אֵת עֲצָמוּ בְּמִדְבָרְךָ, שְׁהוּא מוּפְקָר לְפָל - תוֹרָה נִתְּנָה לּוֹ בְּמִתְּנָה, שְׁנָאֲמַר "וְיִמְדְּבָרְךָ מִתְּנֵהּ". וְכִין שְׁנִיתְּנָה לּוֹ בְּמִתְּנָה - נְחֻלּוֹ אִלּוּ, שְׁנָאֲמַר "וְיִמְדְּבָרְךָ נְחֻלְיָאָא". וְכִין שְׁחֻלּוֹ אִלּוּ - עוֹלָה לְהַרְוֵיָהּ, שְׁנָאֲמַר "וְיִמְדְּבָרְיָאָא מוֹתוּ". וְאֵם הַנְּבִיָה עֲצָמוּ - הַקְּבִי"ה מִשְׁפִּילּוֹ, שְׁנָאֲמַר "וְיִמְכּוֹתֶיךָ הַנְּיָא", וְלֵא עוֹד אֶלְמָּא שְׁשׁוֹקְעֵין אִתּוּהוּ פְּקַקְעוּ, שְׁנָאֲמַר "וְיִנְשָׁקְפָה עַל פְּנֵי הַיְשָׁמוֹן", וְאֵם חוֹזֵר בּוֹ - הַקְּבִי"ה מְנַיְבוּהוּ, שְׁנָאֲמַר

מתני' אלא בחמשת מינין. חטה ושעורה וסוסנית ושיפון ושבלת שועל. רבי מאיר אומר כו'. בהא ודאי מלין קא שגודר מן התבואה אינו אסור אלא בחמשת מינין. אבל הגדר מן הירק - אסור בכל מיין דמירוקן. משמע דבר שעושין ממנו כרי, ופול המצוי יבש עושין ממנו כרי, ולהכי אמר **גמ'** לפימרא דהני, דכתיב בקרא - כל מין דמירוק משמע, וחיבי במיעוש מן התורה. ואפי' משאר מינין, מוקנת; הגדר מן הירק אסור בכל.

וכפרין חרבר כלומר, קיבלו עליהם תקנתא של חזקיהו לעשר לשאר המינין. וכתוב: "חרבו בני ישראל וגו". אי אמרת בשלמא דגן לא משמע אלא חמשת מינין - היינו דאמא קרא למימר דבר בני ישראל, דאפי' דבר שלא נהתיב במעשר מן התורה, כגון שאר מיני דמירוג - דרו מעשרים. כדי להחזיק בתקנה. אלא אי אמרת דגן כל מיני דמירוק משמע, מאי "וכפרין חרבר חרבר, כלומר: מה הדין על מה שכתבו בתורה: אמר בני ישראל ליה מוח מעשר. דממארימא לא מתיב במעשר אלא מירי דמירוקן, דלא משמע אלא חמשת מינין. ותבואת שיהיה ליה. אלמא לתבואת אשמע כל מייל, דהא כתיב "ותבואת השדה" - לא חמשת מינין דאיסקי תבואה. תבואה סתם לא משמע אלא חמשת מינין. תבואת השדה - משמע כל מירי הגדל מן השדה. פקדי. צוה בצוואתו. חיבי מיקריא כלומר, כמה אנבה אותו ממון. אלא חמשת מינין, ואינו גובה אלא חמשת מינין. עללאת. משמע כל מייל שעולה ומשבה, ואפי' משאר פירות משבחה צוה לבנות מן. אחריות לקמיה דרבא. לאותה משבחה. שכר בתוס ושכר ספינות. גובה מוח או לא. מי אביינין כיון דפחת; שמתחסרין כל זמן שמתיעשין. לאו עללאת. מיקרו, שאין עולה ומשבה ולא גבי מניניהו. או רלא ורלא יריע פתיהו. שדיל על דל מתחסר, ואינו ניכר פתחותיהו, להדיא, והואיל וטעל דימנו שכר - עולה ומשבה הוי, והבו ליה מוהדא אנרא. אביהו קמיה דרב יוסף. דהא דאמר רבא, דהא לא מביעיה ליה דעללאת כל מירי משמע. יחי לפימרא דרבא. שכשיהיה רבא לומר לפניו היה מוול לו בענין זה. לא תיחב אברעי כו'. לפי שהניס לבו שאלו לו מקרא זה, כדי להשפיל דעתו. כפישר שהוא מופקר לכל. מלמד תורה בזמן לכל. להילא. נעשית לו התורה כמו נחלה. ששוקעין אותו איתו, כמו המשקוף. חזיקא

כל גיא ינשא. א"ג דלא תבוי בני דהאי קרא ונמלאהו במוח" דהא אידו בתורה הואי
בבבאי. אפי' זבי כיון דבתובי דחבביה משפילו כניא - מיחיו ראיח שדמשפיל עצמו סופ
לעלה. דבתובי. ז' לא נשא. א"ג חשני. הלכה בעיין דרבא לא איפשיטא. הילכך לא גבי
משכ בתום ושרכ ספיתו. וירי בעל העשר על החתונה. אבל לגבי נדרים - נקטינן
לחומרא. וכולן בכלל. **הניא** הגדר מן הדגן

שְׁנָאֵמָר קֹרֶם גִּיא וְיִשְׂאָה. **תְּנִיא** - הַגֹּדֵר מִן הַדָּגָן
- אִסוּר אֶת כְּפֹלֵה הַמַּצְרֵי יִבֵּשׁ, וּמִתַּר בְּרֵת, וּמִתַּר
בְּאֵזְרֵי, בְּחִיקָא, בְּמַרְגֵּי, וּבְמִסְנֵי. הַגֹּדֵר מִן פִּירוֹת
הַשְּׁנָה - אִסוּר בְּכֹל פִּירוֹת הַשְּׁנָה, וּמִתַּר בְּגִידִים
וּבְמַלְאִים וּבְחֵלֶב וּבְבִצִּים וּבְגִזְזֵי, וְאִם אָמַר "גִּידוּלֵי
שְׁנָה עֲלֵי" - אִסוּר בְּכוֹל. הַגֹּדֵר מִן פִּירוֹת הָאֶרֶץ
אִסוּר בְּכֹל פִּירוֹת הָאֶרֶץ, וּמִתַּר בְּמִתְּחֵן וּפְטוּרוֹת.
וְאִם אָמַר "גִּידוּלֵי קִרְקַע עֲלֵי" - אִסוּר בְּכוֹל. וְרִמְנוּיָהּ:
עַל דָּבָר שְׂאֵן גִּידוּלוֹ מִן הָאֶרֶץ אִמְרַר "שֶׁהֲפֵל נְהוּה
בְּדָבְרוֹ", וְתִנְיָהּ: עַל הַמִּלֵּחַ וְעַל הַזְּמִית וְעַל כְּמִתְּחֵן
וּפְטוּרֵי אִמְרַר "שֶׁהֲפֵל נְהוּה בְּדָבְרוֹ!" אָמַר אֲבִי:
מִדְּבָר אֲרוֹ מִבְּרֵא, מִיֵּנָן - מֵאִוְרֵי אִי, וְנָקָן וְיָאָה
מֵאִוְרֵי. הָאָה קִרְנֵי "עַל דָּבָר שְׂאֵן גִּידוּלוֹ מִן הָאֶרֶץ"
תְּנִי: עַל דָּבָר שְׂאֵן יִנְק מִן הָאֶרֶץ. **מִתְּנִי** הַגֹּדֵר
מִן הַכְּסוּת - מִתַּר בְּשֶׁק וּבִירְעָה וּבְמִתְּחֵה. אָמַר
"קֹנָם צִמֹר עוֹלָה עֲלֵי" - מִתַּר הַחֲתֻמָּסוֹת בְּגִידֵי
צִמֹר. "הַפְּשֵׁתָן עוֹלָה עֲלֵי" - מִתַּר הַחֲתֻמָּסוֹת בְּאִנְיָ
פְּשֵׁתָן. ו' הַזְּהִיר אִמְרַר: הֲפֵל לָפִי הַגֹּדֵר; מַעַן וְהוֹעֵ
וְהָהּ רִחוּהוּ קִשְׁתֵּי, אָמַר "קֹנָם צִמֹר וּפְשֵׁתִים עוֹלָה
עֲלֵי" - מִתַּר הַחֲתֻמָּסוֹת, וְאִסוּר הַתְּפִישִׁי לְאֶחָיו.

חילקא, חטה שנחלקת לשנים. פריס. שלשה. פלינא. לארבעה. ולרבי שר, שבר
שנתנה חטטה. אסור בבולן. רובלן גידולי שנה ניהו. מותר במבחון ופטריות שנדלן נמי
על העצים. אסור בבולן. דבמחון ופטריות גידולי קרקע ניהו. וזמית. שלמרא"א בלעז.
אמר שהכל ז"ב. מרקא חשיב בכלל שאין גידולו מן הארץ כמבחון ופטריות - אלמא דלא
גידולי קרקע ניהו. מאירא ינק. שאן להם
שרשים בארץ. לפיכך אין מוכרחין ליהם דבר
שגדל מן הארץ. והא קמ"ל על דבר שאין גידולו
מן הארץ. דחינו במבחון ופטריות. אלמא אפי'
מירבא נמי לא רבו מארשא. שאין ינק. דחינו
במבחון ופטריות. דמאירא ינק. **מתני** חמילה.
כעין ידעה היא. קונם צמר עולה בו. משמע
מלבוש של צמר. באניצי פשתן. דייק ולא
נפיץ. מעון צמר ופשתן וחזיק. מחמת המשוי'
והה ריחו קשה וכו'. ואסור להפשיט לאחוריו.
לעשות משור מאותן מינק. דבעני שנגיעה נדר.
דחינו לטעון ולא לטעות. ולרבי מותר לטעות.
גמ' פנדא. אור חלול שחוגר בו. פסקא.
פישולא. אבקוריא. מפרש לקמן. קפליא
מלבוש של עור קשה שלוש על האקסוריא.
אפליא. חושש בלעז של עור. פלינא. סר.
כיון כעין גמ'. מלבוש של עור. סגוס קבה. מן
שק אה. עבה טפי מיריעה. ויצאן כשבת. בכל
אלו רברים. אבל לא בתובה. שלא יכוף תובה
על ראשו ויצאן דמשוי מה. ומותר למעון. אלא
נדר אלא ממלבוש. שהרי היה מצטער
ממלבוש. וחזיק מוכרח משוי. ואסור לשעון.
שלא נדר אלא כפי שחזר לו המשוי. הילכך
מותר ללבוש.

מתני

גמ' תניא: הגדר מן הכסות - מותר בשק וביריעה ובמיתיה, ואסור בפגודא ובפסקא
ובסקוריא ובקמבליא ואנפליא ופלינא ומכנסים וכו', כמי מאי איסקוריא? אמר רב
בר בר הנה: כיוצא בצלף. תניא: ויצאן בשק עבה ובסגוס עבה וביריעה ובמיתיה
מפני השמים, אבל לא בתובה ולא בקופה ולא במחצלת מפני השמים. הרועים
ויצאן בשקים. ולא רועים בלבד אמרו אלא פל אדם, אלא שדברו חכמים בהנה.
ו' והנה אמר הפל לפי הגדר' כו', תניא, פיצד א"ר יהודה הפל לפי הגדר?
הנה לבוש צמר, והנה, ואמר "קונם צמר עולה עלי" - אסור לקבש ומותר למעון.
הנה מעון פשתן, והנה, ואמר "קונם פשתן עולה עלי" - מותר לקבש ואסור למעון.
מתני

אסור אף מפול המצרי יבש. כיון דמדגן. ור' מאיר
קמי. חזק. חילקא. חטה נחלקת לבי. **הריגים**.
אחד לבי. **מיטנא**. אחד לר', דבי אמר כפ. מי'
שהקר' (מ"ק פ"ג ט'). **ואם** אמר גדולי שנה עליו
אסור בבולן. מיהו. דקא בשלא אסור עליו אלא
זמן שהוא יכול לעמוד בו. אבל לעולם - לא רחי
נדרא כלל. שאי אפשר לו לקיימו. **זמית**.
שלמרא"א בלעז.
ומותר במבחון ופטריות. דלאו פירות הארץ
ניהו. מיהו. בכלל בכוול קרקע איתיהו. כומרש
ואולי. **ועל** במבחון ופטריות אמר שהכל נהיה
דברו. אלמא לאו גידולי קרקע ניהו. דהא נתו
ברשא דברייתא: על דבר שאין גידולו מן הארץ
אמר "שהכל נהיה דברו". **מירבא** רבו
מארשא. ולפיכך בי אמר "גידולי קרקע עלי"
אסור במבחון ופטריות. מיהו. עקר ניעקום
מאירא ינק. ומשוי מוכר עליהו "שהכל".
תוספתא (פ"ג) הגדר מן התיירוש - אסור בכל
מיני מתיקה ומותר בדין. ונקטינן עלה כירושלמי:
כמאן דאמר הלכו בנדרים אחר לשון בני אדם.
כלומר. שרבו לקרות תירוש לרברים המתוקים
ולא ליון. כרם כמאן דאמר לא הלכו בנדרים אחר
לשון בני אדם - דתורה קראה אותו "תירוש",
"תירושך" - זה יין. הילכך. אגן המשתענן בלשון
לעו. אמ נדר מן התיירוש בלשון הקדש - אסור
בין ומותר בכל מיני מתיקה. דאגן לא קרינן
תירוש אלא ליון. בלשון תורה. וכן תנא "בכל
מערבך" (ויקרא פ"ג ט) הגדר מן המזון מותר במים
ומלח. וחינו בה מים והוא דלא איקר מון - דהא
כל מידי איקר מון. לימא תהוי תיובתה דרב
שמואל. דרב ושמואל אמרי תרייהו: אין מברכין
ברא מיני מנותח' אלא על דה המינים בלבד
אמר רב יוסף. באומר "כל זמן עלי" דהג' אסור
בכל דבר חוץ ממים ומלח. אבל הגדר מן המזון -
אינו אסור אלא מה מיעין. **מתני** מותר בשק
וביריעה ובמחלה וכל מידי מקיף כמות. **מותר**
להתבטח בגין צמר. שאינו במשמע (אלא)

ליבשה. **הכל** לפי הגדר. לפי מה שהיה ענין הגדר בשעת הנדר. ועל איהו ענין נדר. **גמ'** פנדא. אור חלול. **סקוריא** קטבליא. כולם מיני מלבושים של עור. ודבריהם מאי קוריא
- כיוצא דרבלת. חלוק על עור שלושים והמקרים על בגדים. **ויצאן** בשק עבה. בשבת. ולא אמרינן משוי הוא. ולא שק ממש. אלא כעין שק. דהא וני בספיא: דרועים ויצאן בשקים.
תניא כיצד א"ר יהודה וכו' חוצה. שהמלבוש היה צר. ונצטער בו. ומתבטח לו דברייתא פלינא אמרנן כסברי דרבי יודנה. דתנא ורומניאן סביאי ליה דרבי יהודה מודה לית' דכל
היבא דליבא חוצה - לבישה משמע ולא טעיה. ורבי יהודה דברייתא משמע דסבירא ליה דלמשוי טעיה נמי בעי הוכחה. אבל כל היבא דליבא חוצה - אסור אפילו כטעיה. ומסתברא
דמתניתין קיימא נ. הילכך סתמא לבישה משמע ולא טעיה. אבל היל' טען ומתוך כך נדר - אסור כטעיה ומותר בליבשה. וזו מה שני' על. ודבר דרבימ' דל' אינם כן בפי' מהלכות נדרים
(כלל ח).

מתני

1 **מתני'** מותר בעלייה שאין עליה בכלל בית. הנודר מן עלייה כו'. דברי הכל בית בכלל עלייה. **גמ'** ר"פ היא. דאמר: עלייה לאו בכלל בית היא. דאי וכו'. בבית ארץ משמע דמחבר בארעא דדי בית. עלייה דלא מיתבר בארעא לא הו בכלל בית ארץ, ולהכי בעי קרא לרביי, והואיל דרמיבא אקירות הבית - משמאה. האומר לחבירו בית שבביתו בני מוכר לך מראשו עלייה. משום

דאמר 'בית בביתו', משמע: עלייה בתוך ביתו. משמע דאמר בית בביתו את אמר בית סתם אין יכול להראות לו עלייה. דאין עלייה בכלל בית. לישא ר"פ היא. דאמר אין (ועלייה) בכלל (וביתו). אמר 'בית' רבנן. לא תימא עלייה ממש, מאי עלייה דקתני. מעולה שבנכסיו. הבית המושב שבביתו עריך ליתן לו הוכח דקאמר 'בית בביתו'. אבל אי הוא אמר 'בית' סתם - היה יכול להראות לו עלייה ממש, דעלייה בכלל בית. **מתני'** מותר בהרשע. דאין הרשע בכלל משהו. הרשע בכלל מישהו. ואסור. אבל הנודר מן הרשע - דברי הכל אין המשהו בכלל הרשע. **גמ'** ערסא דגרא. מישהו שעובדין אותו למול, ואין שום אדם ישן עליה. כשתן פתחיה אותו. לכו' כשהוא אבל. כל העם בו יתיב עליה. בתמיה, מכלל דהרשע לאו ערסא דגרא הוא. אנו יתיבין ליה. משום דכתיב 'ויין למר נפש'. ה"ג, אף על גב דבולה שתא לא יתיב עליה - השתא יתיב. כל היה כופהו ממש, הברעים מלמעלה. אלא וזקפו. שמעמידו על שני כרעיו ודיו. ואי אמרת ערסא דגרא. מטיהא חשובה היא כ"כ. אמאי אין צריך לכפרות. והתניא וכו'. וזו נמי, והואיל מיטיה חשובה היא - צריך לכפרותה. אלא שמע מינה דהרשע לאו ערסא דגרא הוא.

הבנות

22 בעי - אבי, ואי בעי - לא אבי, ההוא יומא - אנו יתיבין ליה! אלא הא קשיא, התיניא: 23 דרש לא היה בופהו אלא וזקפו. ואי אמרת ערסא דגרא הוא, והתניא: הכופה את מפתו לא מפתו בלבד הוא בופהו, אלא מל ממות שיש לו בתוך הבית הוא בופהו! הא לא קשיא, מדי

1 **מתני'** מן הבית מותר בעלייה. דלרבי מאיר עלייה ליתא בכלל בית. ורבנן פליגי עליה, וסבידאי ליה דעלייה בכלל בית. מידה, מרוד דהנודר מן העלייה מותר בבית. **דרגש**, מפרש בגמ'. **מותר** ליכנס לחחומה. תוך אפלים אמה המסומים לעיר. **לעירובות**. תוך שבעים אמה ושרישים סמוך לעיר. מן האגף פנימה דהלת ולפינים. אבל מה שעמוד דחורץ כשדורלת נועלת - מותר בו. **גמ'** בבית דכתיב

בנעני בתים, הדיינו 'בבית ארץ אחוהכם' - לרבות את היציע. כן היא הגירסא בסתאות. ואמרו בתוספתא דלא רסי' ליה, דהא ת"כ תנא איכפא: 'בקרבות הבית' - ולא בקרבות היציע. ולפיכך כתב הר"ב ר' משה בר שאנור ול דלא רסינן ת"כ אלא, אלא עבדי. כלומר, בית שבע בניו בצענים. ואעמיקין לרביי, וסדאי נלקח מנעני בנדים שהצבעים אינן מטמאין בבנדים, דכתיב 'וצמר ופשתים'. מה שפשתים שלא נשתנו - אף עמר שלא נשתנה, קמיל רבויא. **בבית** ארץ כתיב. כלומר, בית המחזור לארץ. **מראשו** עלייה. אם רצה מוכר אומר לו ללוקח עלייה מכרתי לך, אע"ג דגרעיא. דיד לוקח על החתונה. **לישא** ר"מ היא לראש. דלרבנן, אע"ג דלא אמר 'בית בביתו' אלא 'בית בני מוכר לך' - מראשו עלייה, דהא ליהידו עלייה בכלל בית. **מאי** עלייה משעלה שבביתו. ודיק. מראשו בביתו - צריך לכוורו לו המשעלה. ודוקא דאמר 'בית בביתו', הא אמר בית סתם - לא, אלא מראשו גרוע. והך מסקנא דהבא מחלפא אמסקנא דפי' גמרות (דף קט). דאמר דהיל' 'שור שבויר הקדוש' - הגדול הקדוש, תור בתורו קאמר. ואקשינן עליה מהא דאמר רב הונא בר חיאי מראשו עלייה. מני לאו עלייה ממש? ופרקי: לא, מאי עלייה - משעלה שבנכסיו. מתיב: 'בית בביתו אני מוכר לך', נפל - מראשו נפל. 'עבד בעבדי אני מוכר לך', מת - מראשו מת. ואם איתא - ליהודי זה נפל ודי מתיב אמר ליה. לוקח קאמרתי שאני לוקח, דיד בעל השטר על החתונה. השתא דאיתת להכי - עלייה נמי

דגרעיא, די בעל השטר על החתונה. ולפום דך מסקנא דאמר' דעלייה ממש קאמר, דגרעיא - משמע דליכא לאוקמה דרוב כרבנן, דאם כן למה לי 'בביתו' דקאמר? אפי' 'בית' נמי עלייה בכלל בית הוא. ואי הכי - אפשר דקיימא לן בר' מאיר. מידה, כתב הרמב"ן דאפי' למסקנא דתתם. הא דרב הונא כרבנן אחיא. דאיכא למימר דהאי דנקט 'בית בביתו' ולא נקט 'בית' סתם - לא מביענא קאמר. לא מביענא בית סתם דמראיה עלייה דגרעיא. אלא אפי' כי אמר 'בית בביתו' דהכי רביי אנון למעלייתא משמע. כדאמר'י התם הגדול הקדוש - אפי' הכי גבי לוקח מראשו עלייה. דגרעיא. הילכך, כיון דלפום מסקנא דהתם איכא למימר דמיעוהי דרב הונא כרבנן איתא - נקטינן כותיהו דעלייה בכלל בית, וכן פסק הרמב"ם (ד' י"ג) מהלכות מייס הלכות ע"ז. **ערסא** דגרא. נהגין ודיו לחציע משה למול הבית. גרא - מול. ודומה לו בסוף פרק' 'במה אשה יוצאה' (כתב דף סו.). גר ודי וספק לא. **כשהו** מבין אותו. לכתן גדול (ו'ג' מהלכות מייס שאירע לו אבל. ומתני' הוא בפרק 'בין גדול'. **בולת** שתא לא יתיב עליה. ער עבשיו לא ישב על אותו מטה, שהרי מונחת היא לשר הבית. והשתא דאכל הוא יתיב עלה! מהדיבא תיפוק לך. **נוטיל** קריבטיס.

נדרים. הגדר מן הירק - פרק שביעי דף נן עמוד ב - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזלץ)" רש"י

מתיר קרבטיו, הדיעו לולאותיו, כימי אבול. קרבטיון מי אית ליה. הרי כשאר מטות
הוא עשוי בשוקא. רצילע. מבגדי עורות. עקסא רצלא. מטה של עור, ותולין רצועות
בשפת העור כביב, וכשרוצים לנטותו - עובין הרצועות בארבותיו, ומשמתירין אותו
- נופל מאליו, הן קן קרבטיו. וכדי שלא יתקלקל העור בחלוחות הקרקע, שלו הוא ראשי
כרעיו בנודין מטרותו למעלה, אמר אנא קמא

המיוחדת ליתן עליו כלים, והואיל ואין ישנום עליה - אין צריך לכפותה. קרבטיון.
לולאות שבו. קרבטיון מי אית ליה. הכי קרו ליה דלא חוו ליה לוח קרבטיון, שאינה עשויה
להחפרק אלא עומדת מוצעת ועולה. רבן שמעון אמר אין צריך לזקפה. אלא דא,
האבל, נוטל קרבטיון והוא נופלת. רצילע. מוכרי עורות. עקסא רצלא. של עור, שישן
עליה. אבל אינה חשוכה כל כך, ולהכי, הואיל

דאינו כפופה. וקאמר רג דמתיר קרבטיו הוא
נופל. מטה מסרגין אותה על גבה החבלים
מרכיבים על ארבות המטה. רודש מסרגים
אוחזו מנפס. ענין נקבים בארבותיו, ותחבים בוק
ראשי רצועות החליות בעור ועובניו, ואין
מרכיבין הרצועות ענין ארבות המטה.
והעריסמה. ירספת תיעוסק. משישופם
בעור הדג. כדי לחלקי הארבות ליתוקן. למה
לו שיפת עור דג והרי מכוסות חן המדי ראשי
החבלים המסורגין על גבי המטה! אעולי
ואפוקי בבושים. בנקבים על גבות מנכיס
ומציא ראש החבל. כאבקתא. לולאות
לרועות נקבקי ארבותיו, וכן מנכיס ראשי
רצועות החליות בשפת העור. שנקליטיה
יצאין. נקליטין - ב' עצים ארוכין שמעמידין
אותם במטה, אחד במראשותיה ואחד
במרגלותיה, ומפוצלין הן בראשיהן, ומניחין קנה
מזה מזה, ונליו פורסין ויכולת, הש שמחברין
אותן נקליטין למטה, היינו ויראנים - שמחברין
ויראין מן המטה עצמה, ואין יכול לכפותה מפני
נקליטיה, משום הדין וזקפה רזיו. מנלן דעברא
דמחא בנחא דמי אלו, אלא ש"מ בעיבורה, הן
ע' אמה ושירים, של ירידה היה יושב. חא כתוב
בתחומה ומדרתם מחוץ לעיר. אלמא, החס העיר
- דחץ לעיר מקירי, ואינו מן העיר. ילך לביתו
ויסגור. על ידי תבל ארוך. ת"ל אל פתח הבית.
דמשמע שצריך לעמוד על הפתח בשעת הסגר.
אי אל פתח הבית. כלומר, אל כתובת החדרה,
ולא כתב "מן הבית" היא שיצמוד על האסקופה
תחת המשקוף ויסגור, לכתבי איצטרי "מן הבית" -
לעמוד שצריך לצאת חוץ לאסקופה שחתת
המשקוף, ומראצרכה יבין, אלמא כל שחתת
המשקוף אינ"פ שהוא מן האגף ולחוץ - הוי בכלל
בית. שאני גבי בית. דכתבי קרא "מן הבית" -
עד שיצא מן הבית כולו. דכיון דכתב רחנאן "מן
הבית" יתירא - לרבויו יצאה אחת אתא. היינו
שיצא מכל מה שחתת המשקוף. דהא אי לא כתוב
"מן הבית" אלא "ירצא הבית אל פתח הבית" -
היה אמנא עומד תחת המשקוף ומסגור, אינ"פ
דכתיב "ירצא", ומן האגף ולחוץ בלחוץ, ומאין
לאותן שמשבעין לעמוד בבית אחד, מן האגף
ולפנים - מותרים, מן האגף ולחוץ - אסורין.
מתנ'

מדי דהנה אממה המיוחדת לבלים, דתניא: אם
היתה מטה המיוחדת לבלים אין צריך לכפותה. אלא
אי קשא הא קשא, דתניא, רשב"ג אמר: דרנש
מתיר קרבטיו והוא נופל מאליו. וא דרנש ערסא
דרגא הוא - קרבטיון מי אית ליה? כי אתא רבין
אמר: שאיתיה דההוא מנכין, ורב תחליפא בר
משקא שמייה, דההו שכיב בשוקא רצילע, ואמר
לי: מאי דרנש - ערסא רצילע. איחמרא, איזהו מטה
איתה ער גבה, דרנש - מקרגין אותו מנופלו. מיתבי:
כלי עין מאימתי מקרגין מומאיה? המטה והעריסה
- משישופם בעור הרג. ואי מטה מסתרת על
גבה - למה לי שיפת עור הרג? אלא, הא והא
מנופין, מטה - אעלי ואפוקי בבויו, דרנש - אעלי
ואפוקי באבקתא. א"ר יעקב בר אחא אמר רבי:
מטה שנקליטיה ויראין - זקפה, רזיו. א"ר יעקב בר
אירי אמר ר' יהושע בן לוי: הלכה כרשב"ג. מתנ'
הגדר מן העיר - מותר ליקנס בתחומה של עיר,
ואסור ליקנס לעיבורה. אכל הגדר מן הבית - אסור
מן האגף ולפנים. גמ' מנלן דעברא דמחא בנחא
דמי? א"ר יוחנן: דאמר קרא "ויהי ביהות יהושע
בבירוח" וגו, מאי "בבירוח"? אימיא בבירוחו ממש -
והכתוב "וירוחו סגרת ומסגרת"! אלא ש"מ בעיבורה,
אימיא אפי' בתחומה! הא כתוב בתחומה "ומדרתם
מחוץ לעיר". הגדר מן הבית אינו אסור אלא מן
האגף ולפנים. אכל מן האגף ולחוץ - לא. מתיב
רב מרי: "ירצא תפתח מן הבית" וכול ילך לביתו
ויסגור - ת"פ "אל פתח הבית", אי אל פתח הבית,
יכול יעמוד תחת המשקוף ויסגור - תלמוד אומר "מן
הבית", עד שיצא מן הבית פוליו. הא כיצד - עומד
בצד המשקוף ויסגור. ומנן שאם הלך לביתו וחסגור,
או שעמד תחת המשקוף וחסגור, שהסגור מוסגר
- ת"פ "והסגור את הבית", מפל מקום שאני גבי
בית דכתבי "מן הבית" - עד שיצא מן הבית פוליו.
מתנ'

משקוף - מה של הפתח.
מתנ'

נדרים הנודר מן הירק - פרק שביעי דף נז עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזולץ)" קסז ר"ג

1 **מתני'** ברב שורעו כלה. בקרקע, וגדל. כגון חטה וכו' וכו' בה. היינו גידולין גמורין.
 2 אבל ברב שאן וזיעו כלה. כגון השומים והביצים. שאינו כלה בקרקע, אלא שרבה וגדל
 3 בגופו. אפילו גידולי גידולין אסורין. ובגידוליה דמו. מעשה ידיו עלי. ונתנו לה פירות
 4 בשבר מעשה ידה. הואל ואמר "עלי" - אסור בחולופיהו וכו'. אבל כי אמר "שאני
 5 טועם" משמע מן גופן איני טועם. הלכך
 6 מותר בחולופיהו ובגידוליהו אם ורעו וצמחו.
 7 שאת עשה איני אוכל עד הפסח. דאמר הכי
 8 'קונם על מה שאת עושה שאני אוכל ממעשה
 9 ידך עד הפסח', או שאמר 'קונם שאת עושה
 10 שאני מתכסה מכל מלאכתך עד הפסח'. מותר
 11 לאחר הפסח. שדרי לא נדר מכל מה שתעשה
 12 אלא עד הפסח. אפי' אחר הפסח אסור. לאכול
 13 ולהתכסות מכל שעושה לעולם, שדרי לא קבע
 14 בו ונקם. היה נדמו בארז ואמר 'קונם שאת נזנית
 15 לי עד הפסח אם תלכי לבית אביך מעבשיו עד
 16 החג' - הלכה לפני הפסח, אסורה בהנאתו עד
 17 הפסח. הלכה

1 **מתני'** קונם פירות האלו עלי קונם הן על פי קונם הן על פי חולופיהו ובגידוליהו.
 2 משום דכיון שפרט דהריים תאסרים עליו - שירונו עליה בחוקש. ומש"ה מתסר בחולופיהו
 3 ובגידוליהו. כי הניב חולופיהו חקש וגידולין אסורין. ולא דמי לעוד משהו מן התאנים וכן
 4 הענינים, שבין שלא פרט. ואסר עליו כל דמין - לא עשאם עליו חקש, שלא נחמוק אלא
 5 מנכילת אותו מיץ. ומש"ה לא מתסר בחולופיהו
 6 ובגידוליהו אלא בפרט כי הכא דאמר 'פירות
 7 האלו', הוא הדין נמי דאם אמר 'פירות מקום
 8 פלוני' או 'פירותיו של פלוני', דכיון שידר - הרי
 9 הוא בפרט, ואסור בחולופיהו ובגידוליהו, ובגם
 10 שנפרט במשנה שלפניו בסוד. וכי תימא: הדיכ
 11 אמרין דמי ומתסר בחולופיהו ובגידוליהו
 12 משום פרט הוא. הוא כפי כפי רמי בר אבא ללמא בפ
 13 'השוחפך' (ק"ה מ"ז). 'קונם פירות האלו על פלוגי'
 14 נדמו בחולופיהו וספיקה דרמי בר אבא הוא אי
 15 טעמא דמתניתין משום כוונת הנדר הוא, הלכך
 16 דוקא נדר אסור - אבל מותר לא, או ללמא דלא
 17 משום כוונת הנדר הוא. אלא משום חולופיהו
 18 בגידוליהו דמו, והוא הדין בכל אסוריהו וכנס
 19 שהולפיהם אסורים בתחילתו עצמו, ובגם
 20 שמבטחי למעלה. ובודאי, אי יעמא חולופיהו
 21 בגידוליהו דמו - לאו דוקא באומר 'אלה', רבכל
 22 אסוריהו תנא נמי אסוריהו חולופיהו. וכיון (לדאי אי
 23 דלמא) 'דאלו' לאו דוקא, כי נימא נמי דמשום
 24 כוונת הנדר הוא - משמע 'דאלו' לאו דוקא,
 25 דהוא הדין באומר בכלל. והוא נמי בר המא לא
 26 לאר

12 **עד הפסח**, עשוהה לפני הפסח - מותר לאכול ולהתכסות אחר הפסח. שאנת
 13 עושה עד הפסח איני אוכל? "שאנת עושה עד הפסח איני מתכסה", עשוהה לפני
 14 הפסח - אסור לאכול ולהתכסות אחר הפסח. שאנת הנית לי עד הפסח אם
 15 הולכת את לבית אביך עד החג, הקנה לפני הפסח - אסורה בהנאתו עד הפסח,

לאר

אסתפק באלו אי דאוקא אי לאו דאוקא י' לומר: לעולם 'אלו' דוקא. ואפילו נימא דטעמא משום חולופיהו דמו - משום הרהורא טעמא לא מי אלא לאסר על המלוקח
 עצמו. אבל לאסר לאחר - לא. ומתני' פסק ונהי אסור בחולופיהו ובגידוליהו, אפילו חולופיהו אחר. והאי אסורה על ברוך משום 'אלו' הוא, דאלו חולופיהו תנא כשהחולופין אחר לא
 אסוריהו. ורמי בר תנאי לעיל הכי קאמר: פשיטא לי דבשהחולופין אחר - משום 'אלו' מתסר, הלכך דוקא נדר אסור, אבל מותר לא. מיהו, דאם מיכביע לי חולופיהו הוא, אי מתסרי חולופין דוקא
 משום 'אלו', דנימא דדוקא גבי נדר, אבל מותר לא. כי הדיכ דאמר כשהחולופין אחר. או דלמא: נמי דבשהחולופין אחר אסור - דוקא משום 'אלו', כשהחולופין הוא - לא צריך 'אלו', דטעמא
 משום חולופיהו בגידוליהו דמו. לא שנת נדר ולי' ש' מותר. ור' חנני' תנא 'אלו' - משום החולופין אחר נפק ליה, וכלאו 'אלו' לא מתסר בחולופיהו. כן ר' נאה לי, וכבר כתבתי מזה למעלה.
שאני אוכל שאני טועם מותר בחולופיהו ובגידוליהו. נדרי דשאני אוכלי' - שאני טועם' מפי' אסורה. אפי' הכי לא מתסר בחולופיהו ובגידוליהו. דהא כי אביל חלופין גידולין - לא טעם
 הנתנו פירות דאסר עליה. **ברב** שורעו כלה אבל דבר שאן וזיעו כלה אפי' גידולי גידולין אסורין. אבל דבר שאן וזיעו כלה אפי' גידולי גידולין אסורין. דמשמע דוקא בגידוליהו
 מתסר, אבל בגידולי גידולין שרי - הני מילי ברב שורעו כלה. דכבי הני גונא נמי בגידוליהו ראשונים מיתסר דאע"ג דליכא מידי מנאזי דאסר בגידוליהו, דהו דרש כלת - אפי' הכי לא נרעי
 גידולין מחולופין, דחלופין מיני, אע"ג דלי' בהו מידי מנאזי דאסר עליה - אפי' הכי אסוריהו. מיהו, בגידולי גידולין שרי. דכיון דגידוליהו ברב שורעו כלה בחלופין דמו, כי הדיכ חולופיהו חלפין
 מותרין, כדמוכח לעיל ב'השוחפך' גבי מבוך וקדש ברמיהו מקדשת - הני גידולי גידולין שרי. ומש"ה קוננו ובגידוליהו, דמשמעם אבל גידולי גידולין לא. משום דמיידי ברב שורעו כלה.
 וכן נמי סיפא ד'שאני אוכלי' - שאני טועם' מותר בחולופיהו ובגידוליהו - דוקא ברב שורעו כלה. אבל דבר שאן וזיעו כלה - בין ברישא בין בסופא. אפילו גידולי גידולין אסורים. משום
 דכיון דרעו כלה - הרי בגידולי גידוליהו הללו מעורב בהן מן האיסור הראשון, ונדרים הוו להו דבר שיש לו מתירין. כדאמרי' בגמרא וכל דבר שיש לו מתירין - אפילו באף לא בשיל.
האומר לאשתו קונם מעשה ידך ועי' וכו' אסור בחולופיהו ובגידוליהו. אשמעינן ברוחא. דמיהו פירותיו של פלוני, כי הכא ידוד מעשה ידי אשתו - כאומר 'אלו' דמי, ומתסר בחולופיהו
 ובגידוליהו. ולא תקשי לך: מעשה ידה דרש אין בו ממש הוא, דאיכא לאוקמה באומר 'קונם ידך למעשהיך?' אי נמי: מעשה ידי אשתו - לאחר שתעשהה, דבר שיש בו ממש הוא. מיהו,
 כתב הרב ר' יונה דל: ולא דאסר אלא בבגד מעשה ידה, שאם אשתו טוהה ואפתה ומכרה לחם, ליהויה מעות שכנגד טוהה ואפיה - שלה. דכנגד חסיה - שלו. **שאני** אוכל שאני
 טועם מותר בחולופיהו ובגידוליהו. דמי סיפא מיני אשמעינן ברוחא טפא ממתניתין קמייאת, דאע"ג דאמר 'אלו', כיון דאיכא דבוריה ב'שאני אוכלי' - שאני טועם' - מותר בחולופיהו
 ובגידוליהו. דהא מעשה ידי אשתו כי' אלו' דמי, ובכתבתנא, ואפילו הכי קניי עליה. 'שאני אוכלי' - שאני טועם' מותר בחולופיהו ובגידוליהו. ד'שאני אוכלי' - שאני טועם' לא
 מפי' אסורה לגבי חלופין גידולין כי' לא אלו', דאירבה שרי בהו כי' אמר 'אלו' - משום דבתלפין וגידולין ליכא טעמא דאיסורא. הלכך, בין אסיק דבוריה 'שאני אוכלי' - שאני טועם'
 (למעשה דמו, והיינו ברוחא דהאי) - שאני אוכלי' - שאני טועם' דוקא ממתניתין קמייאת - קמייאת - ד'שאני אוכלי' דרישא לא קאי א'אלו'. והאי לרב בפ'ק' י'תורן מן המבטולי' (נ"ל
 ק"ה נ"ג) בעי דלמפשט בעיני ד'שאני אוכלי' דוקא מדרשנו מותר בחולופיהו ובגידוליהו - דמשמע: הוה ברוחא מן אסור. ואם איתא ד'שאני אוכלי' דרישא קאי א'אלו' - הכי פשיטין מניה
 שאני הכא דאמר 'אלו'. אלא דהאי כדאמרן. **שאנת** עשה איני אוכל עד הפסח וכו' מותר לאכול ולהתכסות לאחר הפסח. ולא מספקין דלמא 'עד הפסח' קאי על 'שאת עושה', ראיני
 אוכלי' לעולם קאמר, דאי הכי הוה ליה לומר: מעשה עושה עד הפסח איני אוכל, כדקתני סיפא. ומללא קאמר הוה משמע ד'עד הפסח' אאבילה קאי (נמי). **שאנת** הנית לי עד הפסח
 וכו'. וכו' מתני' פרישנא לה לעיל בפ'ק' 'אלו מותרין' (ק"ה נ"ז) לרב דהוה דבריה ליה לרב נחמן כדאיתא ליה.

נדרים. הגדרת מן הירק - פרק שביעי דף עז עמוד ב - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזלץ)" רש"י

1 גמ' אפר כשי נמא. שהיה דר בכפר שהיה עומד על שפת הים. העלה בידו. העלה שאלה
2 זו בפרו. בדמורגנין 'ובידו רצפ' - ובפומיה ממלל (ישעיהו 1). ורבו גודולו על עיקרו. לאו
3 רביה בלחוד קאמר. אלא רביה שביעא בה במידו דאחי מעלטא היה בה כדי לבטל את
4 האסור. מיהו. בגדולין מספקא ליה אי גדולו היתר מעלין את האיסור או לא. ונ"ל דעיקר
5 ספיקא אי אמרין גדולין, כיון שנמשכן וירצאן

6 מן העיקר שאלנו בעה, אי הוא לזו כעיקר ואסירי, 1
7 אי הוא לזה כדיתר מעלין את האסור. ובין הוא 2
8 דרחה ליה למביעי גדולין עצמן שרו או אסירי, 3
9 מיהו הא בהא תליא; דאי גדולו היתר מעלין את 4
10 האיסור - פשיטא דשרו. ואי אן מעלין - פשיטא 5
11 דאסירי, דאי שרו היו מעלין. כך נראה בעיני, 6
12 ובסמוך תראה מה שהוקצתו לפרש כך. **בצל** 7
13 של תרומה שנטעו רובו גדוליו על עיקרו מותר. 8
14 כלומר: דלא הוי תרומה. דאתו גדולין ומבטלין 9
15 עיקר. מיהו טבל דהוי. הוא בטלו גדוליו את 10
16 העיקר. ודקאמרין מותר - לומר דפקע שם 11
17 תרומה מניה. ושירי באבילת שראי. **שביק** מר 12
18 תרין. רבי יוחנן ורבי יונתן, דסבירא להו דלא אתו 13
19 גדולין ומבטלין עיקר. **ילדה** ילדה של 14
15 ילדה שלא עברו עליה ג' שנים. וקצעה ורחיביה 15
16 בנטיעה זקנה שעברו עליה ג' שנים. ובה פירות. 17
17 שאילו לא היו בה פירות - אמרין בפרק 'משוח 18
18 מלחמה' (פסטי 20): ילדה ששכבה בוקנה בטלה. 19
19 **אע"פ** שהוספה מאתים אסור. אע"פ שהוסיפו 20
20 אותן פירות בגידולין מאתי' על מה שהיו קודם 21
21 ששכבה - אסור. אע"ג גדוליו של היתר מוקנה 22
22 קאתו וקיימא לן לדה ששכבה בוקנה בטלה. 23
23 אפילו הכי כיון שפירות הללו כבר היו בה קודם 24
24 ששכבה אין גדולין שבהם מבטלין עיקר. **אה** 25
25 על פ ששעקר הברם. ונלד אח"כ בחיור - אסור. 26
26 אלמא. גידולין כיון שמן העיקר הם יוצאין - הרי 27
27 הם כמורה. ונבי שביעית נמי, לא שטא. 28
28 **שחקנה**. שהפריש תרומתה ומעשרותיה. 29
29 **והרעה**. לפי שש באותה ליטרא כמה בצלים.

1 הלכת אחר הפסת. והרי היא נהנית ממנו קודם הפסת - נמנעא בעל ב'אל חיל דברר
2 כמה שנהנית ממנו קודם הפסת. שהרי הוא חזירה עד הפסת. ומותרת ליהן אחרי הפסת.
3 שהרי לא הייתה אלא עד הפסת. **גמ'** תעלה ביוו בצל. ברייתא היא, אביעני היא
4 דאיבעיא בבי מדרשא. שעיקרו בשביעית ומעט בשמינית. איבא דארמור: שעיקרו גדל
5 בשביעית. ותגול עד שרבו גדוליו על עיקרו.
6 וקא מיבעיא ליה הכי. גדוליהן אימתו היתר,
7 שגדלו בשמינית. ועיקרו אסור בהנאה. שהרי
8 גדל בשביעית, וחייבין בביעור. ובין דרבו
9 גדוליו על עיקרו, שהיו יותר מן העיקר - אותן
10 גדוליו היתר מעלין את האיסור, שנמשכלין את
11 האיסור כולו, או לא; מותר. דגדוליו היתר
12 מבטלין את האיסור. והבא נמי לא שנא. ילדה.
13 של ערלה. ששכיבה. שהרכיבה בתוך אילן זקן
14 של היתר, והיו בה פירות הערלה. **ואע"פ**
15 שהוסיפה. פירות לאחד שהרכיבה, מאתים
16 חלקים יותר ממה שהיתה בשעת הרכבה, אע"ג
17 דשאר ערלה בטלה במאתים. אסור. אלמא
18 דלא אתו גדולין דהיתר ומעלין את האיסור.
19 ופשט ליה מן היא. דמותר, דהוון נמי תרוי.
20 ליפרא. ממש, של בצלים. שתיקנה. שעירשה
21 בהלכותה. ודעה וגדלה. מתעשרת לפי כולה.
22 אע"פ שכבר עישר מן העיקר, והעיקר קיים ואינו
23 כלה - צריך להפריש מן הגידולים ומן העיקר,
24 לפי שבטלו גידולים את העיקר. הבא נמי, הדיא
25 בצל שהעלה ישמעאל - גידולין מבטלין את
26 העיקר. דלפא לחומרא קאמר דרצין לעשר
27 ליטרא בצלים. דלחומרא קאמר דרצין לעשר
28 משום גדולין מבטלין את העיקר, אבל לקולא,
29 כיון בעיא דישמעאל דהוי לחתי - לא אמר.
בגן

1 **לחתי** אחר הפסת. והרי היא נהנית ממנו קודם הפסת - נמנעא בעל ב'אל חיל דברר
2 כמה שנהנית ממנו קודם הפסת. שהרי הוא חזירה עד הפסת. ומותרת ליהן אחרי הפסת.
3 שהרי לא הייתה אלא עד הפסת. **גמ'** תעלה ביוו בצל. ברייתא היא, אביעני היא
4 דאיבעיא בבי מדרשא. שעיקרו בשביעית ומעט בשמינית. איבא דארמור: שעיקרו גדל
5 בשביעית. ותגול עד שרבו גדוליו על עיקרו.
6 וקא מיבעיא ליה הכי. גדוליהן אימתו היתר,
7 שגדלו בשמינית. ועיקרו אסור בהנאה. שהרי
8 גדל בשביעית, וחייבין בביעור. ובין דרבו
9 גדוליו על עיקרו, שהיו יותר מן העיקר - אותן
10 גדוליו היתר מעלין את האיסור, שנמשכלין את
11 האיסור כולו, או לא; מותר. דגדוליו היתר
12 מבטלין את האיסור. והבא נמי לא שנא. ילדה.
13 של ערלה. ששכיבה. שהרכיבה בתוך אילן זקן
14 של היתר, והיו בה פירות הערלה. **ואע"פ**
15 שהוסיפה. פירות לאחד שהרכיבה, מאתים
16 חלקים יותר ממה שהיתה בשעת הרכבה, אע"ג
17 דשאר ערלה בטלה במאתים. אסור. אלמא
18 דלא אתו גדולין דהיתר ומעלין את האיסור.
19 ופשט ליה מן היא. דמותר, דהוון נמי תרוי.
20 ליפרא. ממש, של בצלים. שתיקנה. שעירשה
21 בהלכותה. ודעה וגדלה. מתעשרת לפי כולה.
22 אע"פ שכבר עישר מן העיקר, והעיקר קיים ואינו
23 כלה - צריך להפריש מן הגידולים ומן העיקר,
24 לפי שבטלו גידולים את העיקר. הבא נמי, הדיא
25 בצל שהעלה ישמעאל - גידולין מבטלין את
26 העיקר. דלפא לחומרא קאמר דרצין לעשר
27 ליטרא בצלים. דלחומרא קאמר דרצין לעשר
28 משום גדולין מבטלין את העיקר, אבל לקולא,
29 כיון בעיא דישמעאל דהוי לחתי - לא אמר.
בגן

אמר רבי אבהו

1 הוא נטעה אילן ואילן, ושיק בה לשון ורעה. **מתעשרת** לפי כולה. לפי הגידולין העיקר. אלמא. אתו גידולין המוחיבין ומבטלין את העיקר הפסור. ואף על גב דלעיל בסמוך אמר
2 רבי אבהו שמהם דרבי יוחנן ילדה ששכבה בוקנה ובה פירות, אע"פ שהוסיפה מאתים אסור, דאלמא לא אתו גידולין ומבטלין עיקר - אמוראי ניגרו, ואליבא דר' יוחנן. **דלמא** לחומרא
3 שאנן לעולם אימא לך ומרינא לא אתו גידולין ומבטלין עיקר. דארבהו הרי הם כמורה. אלא דהבא משום חומרא בעלמא אמרין דמבטלין. ובמה שפרשתי לא קשיא לך דא דמשקו הבא:
4 דא דחומרא דאתי ליד קולא דוא, דאי מעשר מינה ובה - דלמא מעשר מן העיקר על הגידולין, והיו מן הפסור על החיוב, ואי מעשר עליה ממקום אחר - הוה ליה מרבה מעשרותיו. דלא
5 קשיא כלל, דהואיל דאין גידולין מעלין את העיקר - הוה לזו גדולין כעיקר. כיון דמיניה רבו, חד ליטרא עיקה גידולה פסירי מדינא, וכי מעשר מינה ובה - ליכא למיחדש כלל.
6 כל

נדרים. הנדר מן הירק – פרק שביעי דף נח עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזלץ)" ק"א רש"י

1 **בגן** כגב, שיש לו מותרין, שמתקנו ויתר. ומעשר והקדש יש לו מותרין על ידי פרייה,
2 **וחרש** – עומר מתירו. להביא אפילו באלף לא בטל, ודא אפשר לוד בתקנתא. נתנו בהם
3 **הכמס** שיעור. החרומה בטלה במאה, וערלה במאתים. השביעית אסרת כל שהוא
4 **במינה**, שאם תערבה טאה של חטין של שביעית באלף של היתר – אינה בטלה. אמר
5 **להם אף אני לא אמרתי**. שהוא שביעית אסרת

6 **במינה כל שהוא**. אלא לביעור, שאם נטל בצל
7 **של שית** ונטעו בשביעית, והוסיפה כל שהוא
8 **אותו כל שהוא** מנטל את העיקר, ומחייב כולו
9 **ביעור** דמוצאי שביעית, אבל לאבילה. שאם
10 **נתערבו** פירות שביעית בפירות שמנית לאחד
11 **שנתחייבו** בביעור ולא ביעור, דהשתא קיימי
12 **באיסור** אבילה – אינה אסרת אלא בנותן טעם.
13 **ואם** אב בה בנותן טעם – מתבטל, ומתקנה; לא
14 **אמרתיו** אלא לביעור, דגידולין מבטלין את
15 **העיקר** – הרע נמי בבעיא של ישמעאל גידולו
16 **מבטל** את העיקר, הא נמי לחומרא. ודא
17 **דאמר** לעזני ביעור גידולין מבטלין את העיקר
18 **– היינו** נמי לחומרא, שכולן חייבין בביעור,
19 **העיקר והתוספת**, אבל בעיא דישמעאל להיתר
20 **היא**. בצלים, של ששית, שירדו עליהם גשמים
21 **בשביעית**, וצמחו מאיליהן בלא טיטעה, **אם** היו
22 **עלין** שלחן שחורין, שנחמת צעמזו יש להן כח
23 **עוד לגדל** – אסורין, ודאי גדל ממי שביעית,
24 **וגידוליו** מבטלין את העיקר. הוריקין, שוק כמו
25 **במושק**, ירוקן והכסופי פניהם – מותרין, שלא גדלו כלום בשביעית, **אם** יבולין ליתלש.
26 **מן** הקרקע בעלין שלוק, שכל כך יש להן כח בעלין שלוק, שכשאזוח בעליהן שומט
27 **עיקרו** עמו מן הקרקע – אסורין, דחשיבוי גידולי שביעית. כגון **למוצאי** שביעית מותרין,
28 **שאם** של שביעית וצמחו בשמינית, ויש להן כח בעלין – מותרין, דגידולי היתר מבטלין
29 **העיקר** של איסור. והיינו להיתר, כגון דך בעיא דישמעאל, ומדא פשטה. והלמא, לעולם
30 **אין** גידולי היתר מבטלין את האיסור, והבא הוי דמי – במדובגן, כלומר, האי דקתני
31 **"ובגנן** למוצאי שביעית מותרין" – כגון שהדוכ, שכתשן במדוכה, דליתגורו לעיקרן
32 **בעיניהו**, אבל בבעיא דישמעאל, דאיתיה לעיקר בעין – איבא למיטר דלא בטלי.

1 **כל** דבר שיש לו מותרין כגון טבל, שנשתבר בחולין, ויש לו מותרין – שיכול להפריש
2 ממקום אחר. ומעשר שני והקדש – יש להם היתר בפרייה. **והרש**, שהעומר מתירו. **לא**
3 נתנו בהם כמס שיעור, שאסורים בכל שהוא במינן, מיהו, שלא במינן בנותן טעם, כיון
4 דהשתא אסורין, כמו שכתבתי למעלה. ובפרק בתרא דמוס' ע"ז דייב טעמא אחרניא לטבל
5 דלא בטיל – משום דבהיתרו כך איסורו. **ובכל**
6 דבר שאין לו מותרין כגון חרומה וחרומת מעשר
7 חלה. דאע"ג דמוציא לאשתו עלייהו, כיון דליכא
8 מצוה למיעבד הכי – לא מיקוד דבר שיש לו
9 מותרים, כדאמרינן לקמן. **נתנו** בהם חכמים
10 שיעור, שאפי' נתערבו במינן בטלן; החרומה
11 וחרומת מעשר חלה – במאה, ערלה וכלאי
12 הכרם – במאתים, ובשאנין מינן – כולן בששים.
13 **השביעית** אסרת בכל שהוא במינה. בין
14 בתערובת פירות היתר בשל שביעית, בין
15 בגידולין, כגון בצל ששית שנטעו בשביעית.
16 **אמר** להם אף הם לא אמרו אלא לביעור. אף
17 הם לא אמרו שהשביעית אסרת בכל שהוא
18 במינה אלא לעזני שערין לאכול החרומת קודם
19 הבעור, דכיון שאפשר לאכול – היל כדבר שיש
20 לו מותרין. **אבל** לאבילה, כלומר, אם נתערבו
21 לאחר הבעור, שאם היו אסורים שרובתן לא
22 שרו באבילה – בין במינן בין שלא במינן בנותן
23 טעם אלמא, גידולין אינן נמשכין אחר העיקר
24 להיחז כמוהו. דאיה' – היאך תאסור שביעית
25 בגידוליה; אלא ודאי אין גידולין כעיקר, הלכך מעלין, ודאי אתה רואה דסביא לן דאי אין
26 מעלין – על כרחין גידולין כעיקר, דאי לא – הכי פשט דמדגדולין אסורין מעלין; אלא
27 ודאי כדפרשין לעיל. ודחי ליה: דלמא דא נמי לחומרא, אבל מדינא לעולם אימא לך
28 שהגידולין דהיי הן כעיקר, הלכך אין מעלין אותו להיתרו. ונראה בעיני, דאף על גב דלעיל
29 דחזן דלמא לחומרא, בעינן לנפשטה מהא, דסליק אדעתין דליבא למדחי כ' האי גונא,
30 משום דבשעמא לעיל – ליבא אלא ודא חומרא דמתמרינן, דגידולין בגנאן דאתו מעלמא
31 דמי. אבל כאי בא אמרין לחומרא שאני – מחמתין תרי חומרי, ודאי, ולביעור, כיון דכיש
32 לו מותרין דמי – אסרת בכל שהוא. ודא חומרא בעלמא הוא, ועוד, דגידולין שאינן דינן
33 לאסור אפילו בכמה – ואיסור בכל שהוא, ואפילו הכי דחידה: דלמא דא נמי לחומרא שאנא,
34 דהיי חומרי ומתמרינן בה. ואיבא נוסחי דגרסי: "אף אני לא אמרתי אלא לביעור", והיינו הך,
35 דהכי קאמר לודו רבי שמעון: לא תחביטו לי מוך מתנתין דשביעית. דהיי היא אבילו אומרת דשפרוש: אף אני לא אמרתי אלא לביעור. **אלא** מן הרא פשטה דהניא בצלים שירדו עליהם
36 גשמים, בשביעית, וצמחו. אפי' הם עלין שלחן שחורין אסורין, לאו שחורין ממש, אלא נוטים לשחרות, שהו מוכיח שגדולין יפה, ומקרקע שביעית נתגדלו, ולפיכך אסורין. **הוריקין** מותרין,
37 שכיון שהם ירוקים – לא מומתן ניקת הקרקע נתגדלו, אלא מומתן הבצל עצמו. **אם** יבולין ליתלש בעלין שלום אסורין, דכבי האי גונא מוכחא מילתא שניקטתם יפה. **ובגנן** למוצאי
38 שביעית מותרין, משום דבעלין הללו רבו ארבו גידולין על עיקר הבצל המעורב בהן, כך נראה בעיני. אלמא: אין גידולין נמשכין אחר העיקר, דאררבה, מעלין אותו. **ודלמא** במדובגן,
39 שך ושקח הבעלים, ובין ומדובגן ניגורו – גריעי, ולא ממשכו גידולין בתרייהו.

1 **המנכש**. מלקט עלין יתרים. **בהסיות**. מפרש לקמן דחסיות – דרב שאין זרעו כלה,
2 כגון הלוף והשום והבעלים. **אובל** מום עראי. ולא חיישקן קודם שזרעם שזרעם
3 למעשה, דכיון דמעשה דירדו מדרבנן בעלמא הוא – לא חיישקן להכי. ועוד: דכיון דקם לן
4 בהאי כותי שלא עישר, כדקתני ומעשרן דאי – מסתמא לא באו ליה גזון מחסיות אלא
5 בשביל מעשה. כן נראה בעיני. **ומעשרן** דאי.
6 דקם לן ביה שלא עישר. **למוצאי** שביעית
7 מותר. לאכול אותן עלין שגדלו בשמינית. דהאי
8 גידוליקן רבין על עיקר איסור המעשר בוק. ו
9 ואחרים פירש: בדיקס לן דהכי הוא, ואין צורך.
10 **ודלמא** בתרבותא. כלומר, שנתערבו מאיליך
11 אחר כך בחסיות אחרות. **המנכש** קתני: ובעד
12 שהוא מנכש – משמע שתולש אובל, אף על פי
13 שאין כאן תערובת. **ודלמא** במדוכנין, שסתוך
14 חסיות הללו קודם שנתען. **חשוד** קתני. ולא
15 טרח בחיבי. הלכך אפשרט לא בעיין, דאתו גרולין
16 של שמינית המנכשין עיקר של שביעית. **לימא**
17 תיהוי תרובתא דרבי יוחנן ורבי יוחנן. דרבי יוחנן
18 דאמר לעיל: ליהא שסבבה בוקנת ובי אסור,
19 ולרבי יוחנן דאמר לעיל: בצל שנטעו בברם אע"פ
20 שנתערב בברם – אסור, אלמא סבירא ליה דאין
21 גרולין מעלין את העיקר. **שניא** שביעית הואיל
22 ואיסוריה על ידי קרקע. כדתיבא 'ושבתה הארץ'
23 – כביטלה על ידי קרקע. מה שאין על ערלה,
24 דחסרון זמן גיה לאסורא. וכלאיים נמי, תערובת הוא קריס. **חייבת** במעשה. היינו
25 מעשר מן דמעשר שהיתה חייבת בו קודם שזרעה, ולא בטלה דפסורי בשביעית משום
26 דפקדא ניהו. **ובשביעית**. שצריך לבער את הכל קודם זמן הבעור. **ואותה** לישראל
27 מעשר עליה ממקום אחר. מעשר מן המעשר. אבל מניה וביה – לא. דכיון דליטרא דתוספת
28 פסורי – היה ליה מן הפסור על הדיוב.

מעשר

1 בחסיות. מפרש לקמן. אובל מון עראי. כמו שאר טבל גמור. ומעשרין דאי. ולא דמאי,
2 דודאי כותי לא הפריש מעשר מון כלל. רשב"א אומר בו'. טעמיה דנפשיה קאמר. **אם**
3 **ישראל חשוד על השביעית**. שחשוד שנטע חסיות שביעית בשמינית, ישראל המנכש עמו
4 בשמינית – מותר לו לאכול מהן, משום דגידולי היתר שגדלו בשמינית מעלין את
5 האיסור. ודלמא. מה דרבי שמעון בן אלעזר
6 דגידולי היתר מעלין את האיסור – ברבר שזרע
7 כלה. וקא פריך: ומי מצינא אמרת דברבר שזרע
8 כלה מיירא והתניא: ואלו חן חסיות: הלוף =
9 ולפניא. מכלל דברבר שאין זרעו כלה מיירא,
10 ואפ"ה מותר. ושמע מנה גידולי היתר מעלין
11 את האיסור, ולעולם מאה פשטה. וקא פריך
12 עלה: דלמא מאה לא הפשט, דבמדוכנין קא
13 מיירא, ושמא כלו כשוקן גידובין, דליחא לעיקר
14 בעין, שהוא מתבוקן לכותשן כדי שיהו גלתיק.
15 תריץ, הא לא מצית אמיתא דחשוד על השביעית
16 קתני. וכיון דחשוד הוא לא משגח ליה לאבובין
17 גידובים, ושלמימם מאבובין, ולעולם תפוש
18 מנה דגידולי היתר מעלין את האיסור. **ודלמא**
19 בתערובת. שמתערבין אותן חסיות בין שאר
20 ירקות של היתר, ואובלן על ידי תערובת –
21 משום הכי שרי, והאילו דליחא לעיקר בעין.
22 אבל אי איתיה, כגון בעיא דישמטאל – אמרי
23 דאין גידולי היתר מעלין את האיסור. לא **סלקא**
24 דקתן המנכש קתני. באותו מין שמתכש עמו – אובל, ולעולם פשיטא מאה דגידולי היתר
25 מעלין את האיסור. והואיל דאוקמנא דגדולי היתר מעלין את האיסור – לימא תיהו
26 יחובתא דרבי יוחנן ורבי יוחנן דאמרו אין מעלין הוואיל ואיסורו על ידי קרקע, דתיב
27 'ושבתה הארץ' (והקרא מה). כביילתו נמי על ידי קרקע, כי רבו גידוליו על עיקרו. אבל
28 ערלה דמייירא בה רבי יוחנן שאין איסורו אלא בשנים, וכלאי הברם אינה אוסרת מומת
29 קרקע, אלא מני תערובת וזרעין אוסרין – משה' אין שיתולתן ע"י קרקע. הרי **מעשר** ובי'
30 לישראל מעשר מבל. ליטרא של טבל שזרעם ממנו תרומה ומעשר ראשון. אבל גבי לוח
31 דהי טבל, דאבתי לא תרם ממנו מעשר מן המעשר, דהיינו תרומת מעשר, וזרעה כקרקע כשאניא מעשרת. והרי היא כעשרה ליטראין. עם התוספת והעיקר, שרבו גידוליו כ"ב חייבת
32 במעשר. כל עשר ליטראין, ומשביעית נמי, ששביעית נהנת בוק, שהרי הוא כדון מעשר בעלמא, שזרעו חייב בכל. **ואותה** לישראל. שזרעו בן לוי כשאינה מעשרת, אע"פ ששיערה
33 בעשוי – צריך לעשרה פעם שניה תרומת מעשר שהינה הלוי אשתקד שלא הפריש ממנה. שברין הוא שלא ישתכר בכך שזרעה כשאינה מעשרת. ומעשר עליה ממקום אחר. מפורזת
34 של אשתקד, והו' 'ממקום אחר'. ולא מפורזת של שנה זו, שאין מעשרין מן החודש על הישן, לישנא (אחריתא: ממאי לא ידעין, מיר. לפי חשבון, יעשר הליטרא שהינה אשתקד.
35 אלמא דאין בטלה' ע"י קרקע, דאע"פ שזרעה – חייב בתרומת מעשר. וק' לר' אמי דפשיטא ליה דגדולי היתר מעלין את האיסור, דהא חזון הבא דחייב להפריש מעשר של אותה
36 ליטרא לפי חשבון.

נדרים הנודר מן הירק – פרק שביעי דף נט עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)" קעה ר"ט

1 תריין מעשר. תרומת מעשר – דיגון הוא ודקא גרים] ליה, דלא מחיבי בתרומת מעשר עד
2 דמידין. והאי מנאשתיך נידונה. הלכך מעשר עליה משל אשתך. ולא הוי איסורו על
3 ידי קרקע. הלכך לא הוי בטילתו עיי' קרקע. אפילו נידולי נידולין אסורין, אלמא דאין
4 נידולי היתר מעלין את האיסור. וקשיא לרבי אמר. ואין בטיל ברוב. כלומר ברוב מדתו,
5 בגודלו רביש. הוי תרומה דאי בעי מיתשיל

6 אַמְרִי: מַעֲשֶׂר - דִּיגוֹן הוּא דְקָא גְרִים לִיה. מְתִיב רְמֵי
7 בְּרַ חֲמָא: "קוֹנֵם פִּירוֹת הָאֵלֹו עֲלֵי" "קוֹנֵם הֵן עַל
8 פִּי" "קוֹנֵם הֵן לְפִי" - אִסוּר בְּחֵירוּפִיתָן וּבְגִידוּלֵיתָן.
9 "שְׂאֵנִי אוֹכֵל" וְ"שְׂאֵנִי טוֹעֵם" - מִיתֵר בְּחֵירוּפִיתָן
10 וּבְגִידוּלֵיתָן בְּדָבָר שְׁתַּרְעוּ לְפָנָה, אִכְלָה בְּדָבָר שְׂאֵין
11 וְרַעוּ לְפָנָה - אִפְלוּ גִידוּלֵי גִידוּלִין אִסוּרִין! אִמַר רַבִּי
12 אֲבָא: שְׂאֵנִי קוֹנְמוֹת, הוֹאִיל וְאִי בְעֵי מִתְשִׁיעַ עֲלֵיהּ
13 הוּוּ לְהוּ דְבָרָה שֵׁשׁ לוֹ מִתְרִין, וְאֵין בְּטִיל בְּרוב.
14 וְתֵרִי תְרוּמוֹת, דְּאִי בְעֵי מִתְשִׁיעַ עֲלָהּ, וּבְטִיל בְּרוב.
15 דְתַנִּין: סָאָה תְרוּמוֹת טְמוּאָה שְׁנַפְלָה לְפָחוֹת מִמוּאָה
16 חוּלְוִין - תְּרַבְּקָה, הָא לְמֵאָה - תַּעֲלָה! אֲמַר: בְּתִירוּמוֹ
17 בְּיַד כְּהֵן עֲסָקִינוּ, דְלָא מְצִי מִתְשִׁיעַ עֲלָהּ. אִי הָבִי
18 אִמְאָ סִפָּא: אִם הוֹרַת מְחוּרָה - תְּמַכְרָה כְּהֵן! אֲלֵא
19 בְּיִשְׂרָאֵל שְׁנַפְלוּ לוֹ מְבִית אֲבִי אֲמוֹ כְּהֵן עֲסָקִינוּ. [הָא]
20 קְתִי סִפָּא: תִּימְכָר כְּהֵן חוּזִין מְדַמֵי אוֹתָהּ סָאָה!
21 אֲלֵא אִימָא: בְּשִׁלְמָא קוֹנְמוֹת - מוֹצֵה לְאִיתְשׁוּלֵי עֲלֵיתָן,
22 מְשִׁים דְרָבִי תַנּוּ. דְאֲמַר רַבִּי תַנּוּ: לָא תַנּוּדֵר - כְּאֵילוּ
23 בְּנֵה כְּהֵן, וְהִמְנִימוּ כְּאֵילוּ מְקַטְרֵי עֲלֵיהּ. תְרוּמוֹת מֵאִי
24 מוֹצֵה לְאִיתְשׁוּלֵי עֲלָהּ? גּוּפָא, אִמַר רַבִּי וְחֵנּוּ: לְיִמְרָא
25 בְּצִלִים שְׁתּוּקְנָה וְרוּעָה - מִתַּעֲשֶׂרֶת לְפִי כוּלָהּ. יִתִּיב רַבָּה
26 וְקָאמַר לְהָא שְׁמַעְתָּא. אִמַר לִיה רַב הַסְדָּא: מֵאֵן צְאִית קֶךְ
27 וְלִר' וְחֵנּוּ רַבָּה! הָיִתֵר שְׁבָהָן לְהֵךְ? אִמַר לִיה: מוֹ
28 לָא תַנּוּ דְבְּתוּתָהּ: בְּצִלִים שְׁרִדוּ עֲלֵיהֶם גְּשָׁמִים וְצִפְחוּ,
29 אִם

1 מַעֲשֶׂר דיגון הוא דקא גרים שלה. ליה עיי' קרקע. **מתיב**
2 רמי בר חמא קונם פירות האלו עלי וכו'. לר' ינאי פריך. דאמר לעיל. בעל של תרומה שרבו
3 נידוליו על עיקר - מותר. דאלמא סבידא ליה דכולהו נידולין. אנפ' שאין אסורין עיי' קרקע
4 מעלין את העיקר. ומשום הכי פריך ליה דקונמות דאין מעלין. והא דלא פריך לר' מברייתא
5 דליטרא מעשר טביל. דתניא לעיל בסמוך - משום
6 דמנתיי אלמא ליה לאקשוי. ועוד: דמעשר
7 פשטא ליה דברבי שיש לו מתירין הוא. ור"י
8 תרומה דאי בעי מתשיל עליה. על ידי פתח או
9 חרטה בשאר נדרים. והא דלא פריך ליה: אי הכי,
10 בבעל של תרומה נמי אמאי א"ר ינאי נידולין
11 מעלין אותן? אי בעי מתשיל עליה, הוי דבר שיש
12 לו מתירין? משום דבעי למדחייה דבישראל
13 שנפלה לו מבית אבי אמו כן עסקין. ומשום הכי
14 פריך לר' מרן מתניתין. דליכא למדחייה בתוכי. כן
15 נראה בעיני. **סאה** תרומה טמאה. נקט תרומה
16 טמאה לאשמועינן רבותא ודריקא. דהא למאנא
17 אנפ' דטמאה היא - תעלה. **תריבך**. דכיון
18 דטמאה היא - לא חיא לבחן לאבילה. ובהיסק
19 נמי לא שריא. ודחייתן לתקלה. כדאיתא פרק
20 קמא דפסחים (ף כז). **בתרומה** ביד כהן. דכיון
21 דזכה בה כהן - שוב אינו יכול לישאל עליה.
22 **והא** קתני סיפא תמכר לחון כהן מדמי אותה
23 סאה. ואי דנפלו לו מבית אבי אמו כהן אמאי אינו
24 מוכר אפילו אותה סאה? **אלא** קונמות מצוה
25 לאתשולי עליהו, וכיון שכן - כאילו אתשל
26 עליהו דמי. **כל** הנודר כאלו בהן במת.
27 פירשתינו בפי ד' נדרים" (פלי קז. כג). **תרומה**
28 מאי מצוה לאתשולי עליה איכא. הלכך, כיון שאין
29 החיתר בה מעצמו, וליכא מצוה למעבד הכי - לא
30 מיקרי דבר שיש לו מתירין. והקדש דקא נמי לעיל
31 דברבי שיש לו מתירין - בהקדש בדק הבית
32 עסקין, דעל ברוזן לפרייה קאי. **גופא** ליטרא
33 בעלים שתקנה חרטה. כלומר, שהפריש כל
34 מעשרותיה - מתעשרת לפי כולה ולא לפי נידולין
35 בלבד. דאתו נידולים ומבטיל עיקר לגמרי. **וכי**
36 היתר שבחן להיכן הלך. נראה בעיני דהכי מקשה: אפילו תימא נידולין של היתר מבטילם
37 עיקר של איסור. הנה היינו טעמא - משום דכיון שרבו נידוליו על עיקר נמצא שבשאוכל
38 אינו טועם טעם האיסור כלל, הלכך אף על פי שאיסור שבו מעורב בתוכו, ולא אול ליה
39 לעלמא - שרי. אבל בני מעשר, כיון דלפי חשבון הטבל חייבה דרומנא לעשויה, הבא אמאי
40 מתעשרת לפי כולה? וכי היתר שבחן להיכן הלך?

36 אותה ליטרא של עיקר, שחיתה מתוקנת. הובן הלך. והואל ואתיה בעי - אין צריך
37 לעשרם. בצלים של ששת וכו'. לימא: היתר שבחן, העיקר, שגדלו בששית. להיכן הלך?
38 ותשתרי העיקר.

אתוספתא

נדרים, הנודר מן הירק – פרק שביעי דף נט עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)" רש"י

1 אם היו עלין שלחם שחורים וכו'. ומדקתני סומא אסורין משמע שאסורין לפי כולן,
2 כפירות שביעית עצמן. ואם איתא דאמר ר' יחי הותר שבתן לזבין הלך – לא הוי ליה
3 למפסק ולמתני אסורין, דהא אין תופסין גמירין כשביעית עצמה, שדרי אם הלחין כגדר
4 היתר שבתן – אינו תופס רמין. אלא הוא גידולין מנטילי ליה לעיקר לגמרי, כאילו לא הוה,
5 לפי שאן העיקר עצמו משתנה דרך גדילתו.

6 ועד כאן לא שמעת לרבן שמעון בן גמליאל 1
7 אלא היבא דלא טרח כלומרי, אע"ג דלא מצינא 2
8 למייתי סייעא מודך – מכל מקום לא קשיא לי. 3
9 דהוי דרבא אמרין גידולין לא מנטילי עיקר 4
10 לגמרי – הני מילי היבא דלא טרח לבטולי, אבל 5
11 היבא דקא טרח כי הבא, וליטרא בצלים שורעה 6
12 בקעקע – אתו גידולין ומבטלין עיקר לגמרי. ולא 7
13 תיסק ל' אמאי דבתיבנא לעיל ברש שמעתין, 8
14 דסבירא לן דאי אין גידולין בעיקר פשיטא 9
15 דמבטלין אותו, והבא אמרין דגדל בחיוב חייב 8
16 אלמא אין גידולין בעיקר, ואפילו הכי קתני גול 9
17 בפטור פטור, אלמא אף על פי שאין גידולים 18
18 בעיקר – אין מנטלין אותו והבא היינו טעמא 19
19 משום דהיתרא לא בטיל, שהאיסור הרבו 12
20 להמבטל, ולא ההיתר, ועוד, דלא טרח לבטולי 12
21 עיקר, אלא גידולין מאלתין באו. ובדין הוא 21
22 לדלעיל נמי, כי בעי למפשט עיבין דבעל שעקור 22
23 בשביעית מבעל שנטעו בברם ונעקר הברם, דמוצי 23
24 לדחויי: שאני בעל שנטעו בברם דלא טרח, אלא 24
25 דביין גדי דחוייא לא סגי לגבי ילדה שסבכה 25

1 אותפת קתני. דאסורין לאכלן בשמינית, חייב לבטול. אבל העיקר שרי, דאמרנין: היתר
2 שבתן לזבין הלך. הגדל בחיוב. בשביעית, חייב במיעור. והגדל בפטור. דהוה העיקר הגדל
3 בששית – פטור. דבני גמי קאמר תנא קמא ברי: חייב, כולה מתניתין ר' שמעון בן גמליאל
4 קתני לה דובי קתני שרשב"ג אומר הגדל כו'. ולעולם אמרי' היתר שבתם לזבין הלך.
5 וקא מהדר גבירא: לעיל' ואפי' לר"ש לא אמרי'
6 והוה שבתן לזבין הלך. ועד כאן לא אמר
7 רשב"ג הגדל בפטור פטור, דאמרנין היתר שבתן
8 לזבין הלך – דלא קא בטיל היתר היבא דלא
9 קא טרח. כגון התם שירדו עליהן ששמים וצנוד
10 מאילוקן, אבל היבא דקא טרח, כגון הבא
11 דנטען, כדקתני שתוקה ורועה, הואיל ועבד כו'
12 מעשה – גידולין של איסור מבטלין את ההיתר,
13 הוה דכל אסור, להכי מתעשר לפי כולה. מעש'
14 עליה לפי חשבון, ואף על גב דקא טרח לגבי
15 שאר גידולין, ויתירא ויעי אינשי. דבר שהוא
16 מתוקן ורגילים בני אדם לרודע, וסגי ליה בשני
17 מעשרות. במעשר ראשון ומעשר שני. אבל דבר
18 של איסור – אין רגילין בני אדם לרודע. והואיל
19 איהו אקא זרע באיסורא, שזרעה בלא תרומה
20 ומעשר – בקטנין ליה השתא שמעשר אותו
21 עשור שהיה לו ליתן אשתקד, שלא ישתבר
22 בכר.

תרומה

26 בוקה – גבי בעל שנטעו בברם נמי לא דחי ליה. כן בל. 26
27 אלמא אע"ג דקא טרח – היתר שבה לא בטיל, דאי בטיל 27
28 ורעך דהיתרא ורעי אינשי דאיסורא לא ורעי אינשי. כלו', דרמנא אמר דאף ורעך שורעה, שהוא מתוקן כבר – תחזור ותעשר, דבטיל ליה עיקר לגבי גידולין. ומדכתיב "ורעך" – משמע דוקא 28
29 הדיחתיא, דהכי ארתיחו דאנשי. ובדיתרא קאמר דגידולין מנטלין עיקר, אבל איסורא לאו "ורעך" מיקרי, דלא ורעי ליה אינשי, הלכך מזרעך" משמע דבאיסורא לא אתו גידולין ומבטלין 29
30 עיקר. וקשה בעיני דהא לא דך שקלא וטריא ברב, שאין ורעו כלו' היא, ומדאורייתא ליכא מדיד שאין ורעו כלה דליחייב במעשר. ובין שכן, היכי דייק מזרעך" גידולין שאין ורעו כלה 30
31 אין מעלין את העיקר? דבדאורייתא לענע מעשר לא משכחתי לה ונראה בעיני דקרא אסמכתא בעלמא הוא, וטעמא הוא דקדיב למילתיה. דבדין הוא דלכטיל היתר גידולין שאין ורעי אינשי לגבי 31
32 גידולין דאיסורא, משום דהוה ליה תערובת היתר באיסור, דברים שאינם שוין מנטלין הן זה את זה. אבל איסורא באיסורא, כליטרא מעשר טבל גידולים, דהוה איסורא, אי בשביעית – 32
33 משום איסור שביעית, אי בשאר שני שבע – משום טבל, אינו בדין שתהא לה בטלה. אע"פ שאין האיסורין שוין – מימא איסור באיסור הוא. דברים שוין שוין הוה לה לגמרי אין אחד מהם 33
34 מבטל את חברו, וכמו שכתבתי בפ' "תודר מן המבטל" (לעיל דף נג. ד"ס קט"ז). כן גיל' ועדיין אין דעתי נוחה, וערין אני לעשות ל' רב בזה. **וב** אמר רבי חנינא תירחא אמר רבי ינאי 34
35 בעל של תרומה וכו' הוא תנן גידולי תרומה תרומה. אלמא, גידולין נמשכין אחר העיקר ודרין קו' כמותו, והיאך מעלין? אגידולי גידולין קאמרין. כי איר ינאי בעל של תרומה – לא 35
36 שהיה הוא עצמו, אלא מגידולי בעל של תרומה. ומשום הכי גידולי, דהוה גידולי גידולין, שרו ומעלין. **הא** נמי תנינא גידולי גידולין חולין, כלומר דלא הוה תרומה, מהו טבל הוה. **טבל** 36
37 גידולין מותרין ברב שיהוה כלה. טבל שהקבע למעשה, כגון שנתמחר כברי – אסור לאכול ממנו עראי, אם ורעו גידולין מותרין לאכול ממנו עראי כל וזמן שלא הוקבעו למעשה. **אבל** 37
38 דבר שאין ורעו כלה גידולי גידולין אסורין, לאכול מן עראי אפילו קודם אותו מירוח, מפני אותו טבל שנתמחר כברי, המעורר בהן, וכל שכן גידולי גידולין של תרומה ברב שאין ורעי כלה, 38
39 שאסורין הוה **התם** דלא רבו גידולין על עיקר ודבר רבו גידולין על עיקר, כלומר, כי אמרין גבי טבל וגידולי גידולין אסורין – מירי בשאל רבו גידולי גידולין על העיקר, דהיינו גידולין. 39
40 אבל הבא, גבי בעל של תרומה, מירי כגון שרבו גידולי גידולין על הגידולין, והקשה הרשב"א דלי: מעיקרא ב' אקשי ליה "תנינא גזילי גידולין חולין" הוה ליה לאקשיי ארדבה: הכי שרי, 40
41 דהא בעל אין ורעו כלה, ותן דבדבר שאין ורעו כלה גידולי גידולין אסורין ותיירן, דהכי קאמר: אי אמרת רבעל נקט רבי ינאי לאו דוקא, ולדמיין בעלמא נקטיה, וכי קאמר מותר – דבר 41
42 שורעו כלה – תנינא. ומשום הכי, כי אמר ליה בדבוקא נקטיה לאשמעינן אפילו דבר שאין ורעו כלה – פריך ליה דלאו קושטא הוא, דהא ברב שאין ורעו כלה גידולי גידולין אסורין. ושני 42
43 ליה דברבו גידולי גידולין על הגידולין קאמר, דמותר. 43

הדרן עלך הנודר מן הירק

1 תרומה. דאין גידולי היתר מעלין את האיסור. בגידולי גידולין קאמר. דהכי קאמר: גידולי
 2 בעל של תרומה שנטעה, ורבו גידוליו על עיקר, דהוה ליה גידולי גידולין. תנינא וכו'.
 3 גידולי גידולין של תרומה - חלוץ, אפי' ברב שאין ורעו כלה. כגון בעל - גידולי
 4 גידולין מותר. כדבי שרועו כלה. כגון חטים. גידולי גידולין דהוה השני. תריין: רבינא של
 5 גידולי גידולין, דרבו גידוליו על עיקר מותר קא
 6 משמע לן. כלומר, הא אהא לאשמועינן גידולי
 7 גידולין של בעל של תרומה. ורבו אהון גידולין
 8 על עיקר - מותר דהוה השלישי.

הדרן ע"ך הנודר מן הירק

9 ק"נ"ם יין שאני מועם חיום. דמשמע כל זמן
 10 שהוא יום. ותו ולא. שבת זו. והיה עומד
 11 בשבת - אסור בכל השבוע, בשבת ימי השבוע.
 12 והשבת שעברה. כלומר, בשבת שהוא עומד
 13 בה. ולהכי קרי ליה שעברה, לפי שהשבת זה
 14 אינו מתחשב אחר ימים הבאים, אלא אחר
 15 ששת ימים שעברו. חדש זה. אמר "קונם יין
 16 שאני שותה בזה החדש" והיה עומד באותו יום
 17 של ר"ח. אסור בכל החדש. בכל שלשים יום
 18 הבאים. וראש חדש להבא. כלומר ר"ח זה
 19 שהוא עומד לתוכו - הוא מננה חוץ זה
 20 הבאים, שהוא ראשון שלהם. וכן אם היה עומד
 21 בראש השנה ואמר קונם יין שאני מועם שנה זו.
 22 אסור בכל השנה, ואותו היום של ראש השנה
 23 שהוא עומד בו. ולהכי קרי לעתיד לבא, לפי
 24 שהוא מננה לימים ולחדשים הנכנסים, שהוא
 25 אחר זמן. ולהכי קאמר "לעתיד", ולא קאמר
 26 "להבא". ואם היה עומד בשנת השמיטה ואמר
 27 קונם יין שאני מועם כשנעו זו אסור בכל
 28 השבוע הבא. ואותה שנה שביעית שהוא עומד
 29 בה נמנית לשבוע שעברה, להכי קרי ליה
 30 שעברה. ואם אמר. "שאני מועם יום אחד" -
 31 שבת אחד - באיזה יום שעמד בשבוע, אסור
 32 עד יום שמיני לאותו יום שערך. וכן בשנה אחת. אסור שנה שלימה
 33 ושבעה שלם מיום ליום. גמ' לבשתחשך. אפי' שערב היום. צריך שאלה לחכם. להחיר
 34 לו נדרו, משום הדברא. נידרה חיום אפ' יום אחד. דאי אמרת לבשתחשך. אפי' שערב
 35 היום דמי מותר, אתו למימר נמי כי נדר "יום אחד" ועמד בחצי היום - מותר
 36 לבשתחשך, ואדו לא הוי מותר עד גמ' עתה. ודילכך צריך שאלה לחכם, וביקו בדעי
 37 שאלה לחכם - חכם חוקר כיצד נדר, ולא יכדי חילול נדר.

1 היתר מ'עלין את האיסור? והתנן גידולי תרומה - תרומה!
 2 בגידולי גידולין קאמרין. הא נמי תנינא: גידולי גידולין
 3 - חלוץ! הא קמ"א אפילו ברב שאין ורעו פלה. והתנן:
 4 המבדל גידוליו מותרין, ברב שרועו פלה. אפ' ברב שאין
 5 ורעו פלה - גידולי גידולין אסורין! רבינא דרב גידולין
 6 על עיקר מותר, קא משמע לן.

הדרן ע"ך הנודר מן הירק

7 "ק"נ"ם יין שאני מועם היום" - אינו אסור אפ' עד
 8 שתחשך. "שבת זו" - אסור בכל השבת,
 9 "שבת שעברה, חדש זה" - אסור בכל החדש,
 10 ור"ח קרבא. "שנה זו" - אסור בכל השנה,
 11 וראש השנה לעתיד לבא. "שבוע זה" - אסור
 12 בכל השבוע, ושביעית שעברה. ואם אמר "יום
 13 אחר" - "שבת אחת" "חדש אחר" "שנה אחת"
 14 "שבוע אחר" - אסור מיום ליום. "עד הפסח" -
 15 אסור עד שנייגע, "עד שיהא" - אסור עד שניצא.
 16 "עד לפני הפסח"; רבי יוסי אומר: אסור עד
 17 שייגע יין שאני מועם" בו. אמר רבי ירמיה:
 18 לבשתחשך צריך שאלה לחכם. מאי מעמא?
 19 אמר רב יוסף: גזירה "היום" משום "יום אחר".
 20 א"י:

1 ק"נ"ם יין שאני מועם חיום אינו אסור אלא עד שתחשך. דכיון דאמר "חיום" - לא משמע
 2 אלא עד שיגמרו אותו יום, דהיינו עד שתחשך. שבת זו. אם נדר באחד מימי
 3 השבוע - אסור בכל ימי השבוע. ויום שבת עצמו בכלל איסור של שבוע שערב, דכיון אמרי
 4 אינשי "שבת זו" - דעתיהוה על ימי החול הבאים, ועל יום השבת. ה"רש"י. זה נדר באחד
 5 מימי החדש - אסור בכל החדש. וראש חדש
 6 להבא - שאין ראש חדש שאחר ימי החדש מכלל
 7 האיסור, אלא להבא הוא מננה מותר. שנה זו
 8 אסור בכל השנה. דהיינו עד ראש חדש תשרי,
 9 אבל ראש חדש תשרי - לעתיד לבא, אינו מכלל
 10 האיסור. שבוע זה. שני שמיטה זו. אסור עד
 11 שישלמו ששה שנים של שמיטה, ואסור גם כן
 12 בשנה השביעית, שדינה כלשבע. והו פירוש
 13 משנתנינו. ואחרים פירשו: "שבת זו" אסור בכל
 14 השבת - כגון שעומד ביום השבת, ונדר ואמר
 15 "שבת זו" וקתני דאסור בכל
 16 השבת הבאה ויום שבת זה שעומד בה עכשיו,
 17 אפי' שהוא מכלל שבוע שעברה, דהיינו דקתני
 18 "השבת לשעבר". חדש זה" אסור בכל החדש
 19 וראש חדש להבא - כגון דקתני בראש חדש. וקתני
 20 דאסור בכל החדש הבא וביום ראש החדש עצמו
 21 שנדר. והא פרכין בגמרא: פשיטא. "שנה זו" -
 22 כגון שנדר בראש השנה, אסור בשנה הבאה וביום
 23 ראש השנה עצמו. שרינו כלהבא. "שבוע זה" -
 24 אסור בכל השבוע ושביעית לשעבר. כלומר,
 25 דקאי בשנה השביעית ואמר "שבוע זה", וקתני
 26 דאסור כל שני שמיטה הבאים ובשנה השביעית
 27 עצמה שעומד בה, אפי' שנימנית מכלל שבוע
 28 שעברה. ולפי האי פירושא נראה לו דמאי דקתני
 29 גבי שבת ושביעית לשעבר, וגבי חדש ושנה
 30 להבא, ולא קתני כולדה כלהבא - לאשמועינן
 31 דינא נודר באמצע ומינין הללו, דבאמצע שבת
 32 ואמצע שביעית אסור בשבת ושביעית הבאים,
 33 מה שאין כן בנדר באמצע החדש ואמצע שנה -
 34 שמונר בראש חדש וראש השנה הבאים. מידו,
 35 האי פירושא ליתיה. דכיון דרשבת זו" או "שבוע
 36 זה" קאמר, למה יאסר בשבת ושבוע הבאים? והה
 37 לן למימר שלא יאסר אלא ביום שבת ושנה שביעית שעומד בה, וכדאמרין בפ"ק דראש
 38 השנה דהדומדו תנא מחבירו לשנה, אפילו לא עמד אלא בביט באלול, כיון שהגיע אחד
 39 בתשרי - עלתה לו שנתו אלא פירושא קמא עיקר. ואם אמר יום אחד שבת אחת וכו'
 40 אסור מיום ליום. כלומר: היקף אחד, וביום אחד אסור מעת לעת. גמ' לבשתחשך צריך
 41 שאלה לחכם. אפי' דמדינא כי אמר "חיום" מותר לבשתחשך, כדאמרין במתניין - אפילו
 42 הכי, מדרבין צריך שאלה. אמר רב יוסף גזירה היום משום

נדרים. קונם יין - פרק שמיני דף ס עמוד ב - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזליץ)" רש"י

1 יום אחד. דאי שרית ליה לבשתחשך בלא שאלה - אחי למשעי נמי ביום אחד שיהא
2 מותר לבשתחשך, דלא משמע ליה דאיכא מיד בין יום אחד ליהיום. היום ביום אחד
3 מוחלק, דאי שרית ליה ב אמר 'היום' לבשתחשך בלא שאלה, אחי למשעי נמי אפילו
4 באומר יום אחד, אבל יום אחד ב'היום' לא מוחלק, דהא כי אמר 'יום אחד' עמד באיסורו
5 מעת לעת, הילכך לא מוחלק ליה למשעי בי אמר

6 'היום' קודם שתחשך. ומה שנתנו עכשיו. 1
7 בתענית יחיד דלא הוי אלא מצרפיא ועד פריא, 2
8 ואפי' הכי לבשתחשך שריא ליה בלא שאלה, ולא 3
9 גזרין משום יום אחד - היינו משום שהרבי יודע 4
10 שדיני של תענית כך הוא, ואין איסורו כשאר 5
11 נדרים. כשבר קבע לו בהמים זמן. ויחלק, כשבר 6
12 שרית ליה לבשתחשך - לא אתי לאחופי' אפילו 7
13 יום אחד, שדיני תענית ונדרים חלוקין הן, ולא 8
14 אתי לאחופי', דה גיל 'וראית' לרשב"א דל 9
15 כמא נה שלא נראה לעיני, שהוא דל טוב; הייתי 10
16 טעמא דגזרין ב'היום' משום שמקצת אותו יום 11
17 הותר לו מתחלתו באומר 'יום אחד', וכיון דרמיין 12
18 להדי - אתי לאחופי'. אבל תענית, ומחסר 13
19 מתחלת היום - לא דמי ליום אחד, דמינמי אמי' 14
20 להכי שרינא הכא לבשתחשך - לפי שנאסרה 15
21 בתחלת היום, אבל ביום אחד, שלא הל איסור 16
22 מתחלתו - אינו ברין שאהא מותר לבשתחשך. 17
23 דאי פירושא לא טני ל', דהא באומר 'היום' 18
24 שהצריכוו לבשתחשך שאלה - מי לא עסקין 19
25 דקאי בשעת הנדר קודם שעלה עמוד השחר, 20
26 שאסר מתחלתו בתענית יחיד; אלא דאי 21
27 בדאמרן, ומחאי טעמא נמי המקבל עליו 22
28 להתענות יום אחד בשבת - אן מחיבין אותו 23
29 שיתענה כ"ד שעות, ודאי לתענית שאמרו 24
30 הכמים נתכוון, דהיינו מקודם שיעלה עמוד השחר ער שתחשך. כמאן אלא שמעתיא 25
31 דרב ירמיה דאבא רבא כרבי נתן. כלומר, דמאי דמערבין ליה שאלה לחכם באומר 'היום' - 26
32 לאו משום גזירה בלחוד, ודבריאל לן דלא שבח כולי האי לאחלופי, דמשום גזירה בלחוד 27
33 נצטרי ביה, ומיהו, רבין כון נדר לאו שפיר עבד, כדר נתן, דהו יא לא היה שייך למגורו כלל 28
34 לא מחזרין עליה לאיכופי' שאלה. דאי הכי בכללזו נדרים נמי כי מעי ומנייהו נימא הכי. 29
35 מיהו, דהו הכא דשייך למגורו כלל - מחזרין עליה ועקסנין ליה. הילכך, אהו נדר נמצה 30
36 כגון למגור לקיים מזה - אינו צריך שאלה. ומאי דמדהו רבי נתן נדר לבונה במה - 31
37 פרישיו ברפך 'ארבעה נדרים' (נעל נע). כשייתא דשמויא. שבת ז'. זו אסור בכל השבת השבת לשעבר פשיטא. דשבת דינו כלשעבר. מהו דתימא זימי דשבתא קאמר. משום דכין שימי 32
38 החול קרו ימי שבת, נימא שלהם לבדם נתכוין, ולא לאסור על עצמין ימי שבת, קמשמע לן. ואית דגרסי: מהו דתימא זימי דמקמי שבתא קאמר, קמשמע לן. ודיינו דך. מיהו דך נסחא ליבא 33
39 לפרשה כלל לפירוש שני שפירשו במגנתינן, בעמד ביום השבת עסקין. כי איצטרך בחדש חסר. שהחיש שבא אתר חדש של נדרו חסר הוא, ואם כן חדש שנדר בו היה ליה מלא, ועושין 34
40 בחדש חסר שבא שני ימים ראש חדש, ויום ראשון הוי למלאות חדש שעבר. מהו. דתימא ראש חדש לשעבר. שריו ימי ראשון של ראש חדש למלאות חדש שעבר עושין אותו. וסדא 35
41 ליתוסר ביה, קמ"ל: קרו ליה אינשי שני ירחא. ומשיה. אע"פ שהוא מכלול חדש ראשון, כיון דריש ירחא קרו ליה - מותר בו. דבגדריה הלך אתר לשון בני אדם. ומהא דבשטרות 36
42 נמי כשהוא כתוב ביום החדש הראשון כתוב: ביום החדש פלוני, ואין כתוב על שם החדש שעבר. ואם עשה כן - השטר מוקדם, ופסול. שהשטר נעשה בחדש השני, וראמור שקדם לכך נעשה, 37
43 שאין יום ראשון של חדש שני קארו על שם החדש שעבר בלשון בני אדם. וזכים החדש השני כותב: ביום שני לחדש פלוני, ומחרתו: יום שלישי. ואם יכתוב יום שני - יפסל בלשון בני אדם 38
44 דכיון דלעבן נדרים אמרי דיום הראשון החדש חסר ריש ירחא קרו ליה - הכי נמי זייגין בשטרות, דהא לנפון בסוף פרקינן שטרות לנדרים. וכן ברין, דשרשות רחובין - פלשון ביום אדם 39
45 דן בכל מקום. מיהו, כתב דרשב"א דל בשם החוספתא דבגטין צריך לכתוב: ביום שלשים לחדש, תשרי שהוא ראש חדש מרחשון, כדי להחמיר. איבעיא להו כי דייניה כהנים. ולדשתי 40
46 לבשתחשך, כי איום אחד דליתוסר מעת לעת. אסור' בה ובעובדה. נראה לי דרובחא דמתסר בעבודה לנדר מתחלת השנה איצטרך, וסלקא דעתך אמינא ולא ליתוסר אלא בשנים 41
47 עשר חדש כרוב שנים, קא משמע לן דמתסר בשלש עשרה. דאי בנדר ברח

1 אי הכי ליגור יום אחד. ודליהו אסור ער שתחשך למחר, משום 'היום', דאי אמרת עד 2
3 מעת לעת אסור ותו לא - אתו למשעי נמי בי עמד בשטרות ואמר 'היום' - אתי למשעי 4
5 בחצי היום, והוא אסור ער שתחשך. אמר ליה רב יוסף היום ביום אחד מוחלק, דאי שרית 6
7 'היום' לבשתחשך בלא שאלה - מוחלק, ואחי למשעי 'יום אחד' משתחשך, דסבר ינא 8
9 אותו היום שגדר בו כמנן, והוא אינו מותר 10
11 אלא מעת לעת. יום אחד בהיום לא מוחלק. 12
12 דלא אסור לשתות למחר ער הלילה, דלא אתי 13
14 למשעי ב'היום' מחצי יום ואילך, דליבא 15
16 למחש' לחכי, דרבא לא גמר היום ערוין, ומיעד 17
18 ידיע דאסור כל היום. משום האי טעמא נמי לא 19
20 מצרבינן שאלה לסוף מעת לעת, דלא אתו 21
22 למשעי מ'היום' מחצי יום ואילך, דליבא 23
23 למחש' בחכי, כדאמרין הכא. לא גמר עדין 24
24 היום ומיעד ידיע דאסור בכל היום. כמאן אלא. 25
25 הא שמעתתא דאמר רב ירמיה דצריך שאלה 26
26 לחכם, שאין נותר ע"פ עצמו כלל, דמחזרין 27
27 עליה כמאן דלא עבד שפיר. כרבי נתן וכו'. 28
28 הילכך צריך שאלה לחכם, ודאילן ועבד 29
29 איסורא, דמחזרין עליה ואין מראין לו שקיים 30
30 נדרו מעצמו, אלא בשיתרו עלות או נדרו. ולא 31
31 משום גזירה, דרבנאי לא סבירא ליה דרב 32
32 יוסף. וכל חיבא דאיכא לאוקומי ביה שאלה 33
33 מ'צריבין ליה שאלה, כגון הכא דאמר 34
34 'היום', דאיכא למימר מעת לעת קאמר, הילכך 35
35 לבשתחשך צריך שאלה לחכם. אבל כי אמר 36
36 'שבת' וכולה מתניתין, דליבא לאוקומי בהו 37
37 שאלה, ודאי לא משמע טפי - אין צריך 38
38 שאלה. וימי דשבתא קאמר. ימים דשבת, ולא 39
39 דשבת עצמו. פשיטא. דיום ראש חדש שני 40
40 אסור, שריו יום ראש חדש נגדה לחדש וזו דבכנס. כי איצטרך. ליתמינן במתניתין לחדש 41
41 חסר, בחדש שהוא שני ימים ראש חדש, ויום ראשון של ראש חדש משלים לחדש מלא 42
42 (ו) זה שעבר, וזה הבכנס חסר הוא, והוא נדר ביום ראשון של ר"ח. לחדש שעבר חוי. ולא 43
43 ליתוסר ביה. קמ"ל. אפילו הכי, כיון דקרו ליה ריש ירחא - אסור ביה נמי. דייניה כהנים. 44
44 כאילו אמר 'היום' לחד, ומותר לבשתחשך, כי איום אחד. ואסור מעת לעת. 45
45 אילימא

תְּלִמּוֹד

מִסְכַּת בְּרֻכּוֹת

ירושלמי

רבי שמעון בר אבא בשם רבי חנינא: כל הדרכים בהזקת ספנה.

רבי יונה, כד הוה נפיק לאכסניא – הוה מפקד גו ביתיה.

רבי מנא, כד הוה אויל משהי בפרוץן שהיא גיסוקת – הוה מפקד גו ביתיה.

רבי חנינא בריה דרבי אבוה, רבי שמעון בר אבא בשם רבי יהושע בן לוי: כל החולי בהזקת הספנה.

רבי אחא בשם רבי אסא: כל מזה ששליח צבור עובר לפני התיבה ותובע צרכי עמך לפניך.

רבי פינחס, רבי לוי, רבי יוחנן בשם מנחם דגלייא: זה שעובר לפני התיבה – אין אומר לו: "בוא והתפלל", אלא "בוא וקרב"! עשה קרבנינו, עשה צרכינו, עשה מלחמותינו, פיים בעדינו.

אחרים אמרי: צרכי עמך ישראל מרובין ודעתן קצרה. אלא יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו, שתתן לכל בריה ובריה צרכיה, ולכל גויה וגויה די מחסורה. ברוך ה' כי שמעת קול תחנוני, ברוך אתה ה' שומע תפלה.

רב הסדא אמר: הלכה באחרים.

רב הסדא אמר: שלש ברכות הראשונות ושלש האחרונות.

אית תניי תני: מתפלל ואחר כך תובע צרכיו. ואית תניי תני: תובע צרכיו ואחר כך מתפלל.

מאן דמר מתפלל ואחר כך תובע צרכיו – (תהילים קב) תפלה לעני כי יעטף ואחר כך ולפני ה' ישפך שיחו.

ומאן דמר תובע צרכיו ואחר כך מתפלל – (מלכים א, ח) לשמע אל הרינה, ואחר כך אל התפילה; דברי

[דף ל"ה ע"א]

הכמים. רבי זעירא בשם רב הונא: יהיד תובע צרכיו בשומע תפילה.

רבי אבא, רבי הניא בשם רבי יוחנן: צריך אדם להתפלל במקום שהוא מיוחד לתפילה. ומה טעם? (שמות ב) בכל המקום אשר אזכיר את שמי, אשר תזכיר את שמי אין כתב כאן, אלא בכל המקום אשר אזכיר.

אמר רבי תנחום בר חנינא: צריך אדם לייחד לו מקום בבית הכנסת להתפלל. ומה טעם? (שמואל ב, טו) ויהי דוד בא עד הראש אשר השתחוה שם לאלהים – אין פתיב כאן, אלא אשר "ישתחוה" שם לאלהים.

רבי יסא, רבי חלב, רבי ברכיה, רבי חלב, מטי בה בשם רבי אבדומה דמון חיפא: צריך אדם להסב פניו לכותל להתפלל. מה טעם? (מלכים ב, כ) ויסב חזקיהו פניו אל הקיר.

באיזה קיר נשא עיניו? רבי יהושע בן לוי אמר: בקיר של רחב נשא עיניו, (ירושע ב) **בי ביתה בקיר החומה**. אמר לפניו: רבוננו של עולם! רחב הווננה, שתי נפשות הצילה לה, ראה כמה נפשות הצלת לה. הדרא היא דכתיב (ירושע ו, כג) **ויבאו הנערים וגו'**. תני רבי שמעון בן יוחי: אפילו היתה במשפחה מואתים אנשים, והלכו ודקו במואתים משפחות – כולדם ניצולו בזכותה! אבותי שקרבו לה כל הנגרים האילו – על אחת כמה וכמה.

רבי חיננא בר פפא אמר: בקירות בית המקדש נשא עיניו, (יחזקאל מג) **בתתם ספס את ספי ומזותם אצל מזותי והקיר ביני וביניהם**. בני אדם גדולים היו, ולא היו יכולין לעלות ולהתפלל בבית המקדש בכל שעה, והיו מתפללין בתוך בתיהם, והקדוש ברוך הוא מעלה עליהם כאילו מתפללין בבית המקדש. אבותי שעשו לה את כל השבח הזה – על אחת כמה וכמה.

רבי שמואל בר נחמן אמר: בקיריה של שינמית נשא עיניו, שנאמר (מלכים ב, ד): **נעשה נא עליית קיר קטנה**. אמר לפניו: רבוננו של עולם! השינמית קיר אחת עשתה לאלישע והחייית את בנה. אבותי שעשו לה את כל השבח הזה – על אחת כמה וכמה תתן לי נפשי.

ורבנן אמרי: בקירות לבו נשא עיניו. (ירמיה ד) **מעני מעני אוחילה קירות לבי המה לי**. אמר לפניו: ריבוננו של עולם! היורתי על רמ"ח איברים שנתת בי, ולא מצאתי שהקעסתיך באחת מהן על אחת כמה וכמה תינתן לי נפשי!

הלכה ה'

מתני' היה רוכב על החמור – ירד. אם אינו יכול לירד – יחזיר את פניו. ואם אינו יכול להחזיר את פניו – יכוין את לבו כנגד בית קדשי הקדשים.

היה יושב בספינה או באסדה – יכוין את לבו כנגד קדשי הקדשים.

גמרא תני: היה רוכב על החמור – ירד. אם יש לו מי לאחוז בחמורו – ירד ומתפלל למפון. ואם לאו – מתפלל במקומו. רבי אומר: בין כך ובין כך – מתפלל במקומו, שקד לבו מיושב. רבי יודה בן פזי בשם רבי יהושע בן לוי: הלכה כרבי.

אמר רבי יעקב בר אבא: תני תפון: לכל הרוחות הן מחזירין חוץ מרוח מזרחית. אמר רבי יוסי בר אבון: בתהילה – (יחזקאל ח) **אחריהם אל היכל ה' ופניהם קדמה והמה משתחויתם קדמה לשמש**.

תני: סומא ומי שאינו יכול לכונן את הרוחות – הרי אילו מתפללין כלפי למעלה, שנאמר (מלכים א, ח): **והתפללו אל ה'.**

העומדים ומתפללין בחוצה לארץ – הופכין את פניהן כלפי ארץ ישראל. ומה טעם? (שם) **והתפללו אליך דרך ארצם אשר נתת לאבותם**.

העומדין ומתפללין בארץ ישראל – הופכין את פניהן כלפי ירושלים. ומה טעם? (שם) **והתפללו אל ה' דרך העיר אשר בחרת בה**.

העומדים ומתפללין בירושלים. – הופכין פניהן בלפי הר הבית, שנאמר (סו:): **והבית אשר בנתי לשמך.**

העומדים ומתפללין בהר הבית – הופכין פניהן בלפי בית קדשי הקדשים. ומה טעם? (דברי הימים ב, ו) **אשר יתפללו אל המקום הזה ואתה תשמע ממקום שבתך מן השמים ושמעת וסלחת.**

נמצא, העומדין בצפון – פניהן לדרום. העומדין לדרום – פניהם לצפון. העומדים במזרח – פניהן למערב. למערב – פניהן למזרח. נמצאו כל ישראל מתפללין אל מקום אחד! הרי הוא דכתיב (ישעיה נא): **כי בתי בית תפלה יקרא לכל העמים.**

אמר רבי יהושע בן לוי (מלכים א, ו) **הוא ההיכל לפני.** "לפנים" – היכל שקל הפנים פנין לו.

עד דודן בבינינו. בהורבנו מניין? אמר רבי אבון: (שיר השירים ד) **בני לתלפיות** – תל שקל הפיות מתפללין עליו.

[דף ל"ה ע"ב]

בברכה, בקרית שמע ובתפלה. בברכה – בונה ירושלים. בתפילה – אלהי דוד ובונה ירושלים. בקרית שמע – פורש סוכת שלום עלינו ועל עמו ישראל ועל ירושלים.

כתוב אחד אמר (הושע ה): **אלף ואשובה אל מקומי.** וכתוב אחד אמר (מלכים א, ט): **והיו עיני ולבי שם כל הימים.** הא ביצד? פניו – למעלה, ועיניו ולבו – למטה.

ואם לאו, יכוין את לבו כנגד בית קדש הקדשים. לאי זה בית קדש הקדשים? רבי חייא רבא: כנגד קדשי הקדשים של מעלן. רבי שמעון בן חלפתא אמר: כנגד בית קדש הקדשים שלמטן.

אמר רבי פינחס: לא פליגי! בית קדשי הקדשים שלמטן – מכון כנגד בית קדש הקדשים של מעלן. (שמות טו) **מכון לשבתך** – מכון כנגד שבתך.

הר המזריה. רבי חייא רבא ורבי ינאי, חד אמר: שמשם הוריה יוצאה לעולם. והרנה אמר: שמשם יראה יוצאה לעולם.

ארון. רבי חייא רבא ורבי ינאי. חד אמר: שמשם אורה יוצאה לעולם. והרנה אמר: שמשם ארירה יוצאה לעולם.

דביר. רבי חייא ורבי ינאי. חד אמר: שמשם דבר יוצא לעולם. והרנה אמר: שמשם דיברות יוצאין לעולם.

היה יושב בספינה או באסדה – יכוין את לבו כנגד בית קדשי הקדשים. היא אסדה, היא אספריא, היא רפסודות. (דברי הימים ב, ו) **ונביאם לך רפסודות על ים ופו.**

הלכה ו'

מתני' רבי אלעזר בן עזריה אמר: אין תפילת המוספין אלא בחר עיר. וחקמים אומרים: בחר עיר ושלא בחר עיר.

רבי יהודה אומר משמו: כל מקום שיש חכר עיר – תיחיד פטור מתפילת המוספין.

גמרא רבי ביבי בשם רבי הנה אמר: הלכה כרבי יודא שאמר משום רבי אלעזר בן עזריה.

מילתיה דשמואל אמר בן. דשמואל אמר: אגא מן יומיי לא צלית דמוסףא, אלא חד זמן דמית בריה דריש גלותא ולא צלו ציבורא, וצלייתי.

מיליהון דרבנן פליגין? דמר רבי יעקב בר אידי בשם רבי שמעון הסידי: ברועים ובקייצים. הא מתניתא לא אמר ברועים ובקייצים, הא שאר כל אדם – תיבין.

מילתיה דרבי יוחנן אמר בן. דמר רבי יוחנן: אני ראיתי את רבי ינאי עומד ומתפלל בשוק של ציפורין, ומחלף ארבע אמות ומתפלל של מוסף. ואין חכר עיר בציפורין?

את שמע מינה תלת!

את שמע מינה: של ציפורין – בציפורין.

את שמע מינה: הלוקין

[דף ל"ו ע"א]

על רבי יהודה שאמר משום רבי אלעזר בן עזריה.

את שמע מינה: שאדם מתפלל ומחלף ארבע אמות ומתפלל של מוסף.

אמר רבי אבא: ולא סוף דבר עד שיהלך ארבע אמות, אלא אפילו שהה כדי הילוך ארבע אמות.

רב אמר: צריך לחדש בה דבר. שמואל אמר: אין צריך לחדש בה דבר.

רבי זעירא בעי קומי רבי יוסי: מהו לחדש בה דבר? אמר ליה: אפילו אמר: "ונעשה לפניך את הזבתינו תמיד יום וקרבן מוסף" – יצא.

רבי שילא בשם רב: נתפלל, ומצא עשרה בני אדם מתפללין – מתפלל עמהן.

רבי זעירא ורב נחמן בר יעקב הוו יתבין. מן דמצלזין, אתת צלותא. קם רב נחמן בר יעקב מצלזא. אמר ליה רבי זעירא: ולא כבר צלינן? אמר ליה: מצלי אגא והור ומצלי. דמר רבי שילא בשם רב: נתפלל, ומצא עשרה בני אדם מתפללין – מתפלל עמהן.

רבי אחא, רבי יונה בשם רבי זעירא: נתפלל של שחרית, ובא ומצאן מתפללין של מוסף – מתפלל עמהן. לא נתפלל של שחרית, ובא ומצאן מתפללין של מוסף, אם יודע הוא שהוא מתחיל וגומר עד שלא יתחיל שליח צבור כדי לענות אהריו אמן – יתפלל. ואם לאו – אל יתפלל.

באי זה אמן אמרו? תרין אמוראין, חד אמר: באמן של האל הקדוש. ותרנא אמר: באמן של שומע תפילה.

אמר רבי פינחס: ולא פליגון. מאן דמר באמון של האל הקדוש – בשבת. ומאן דמר באמון של שומע תפילה – בחול.

תמן תנינן: רבן גמליאל אומר: שלוח צבור – מוציא את הרבים ידי חובתן. רבי הונא רובא דציפורין בשם רבי יוחנן: הלכה ברבן גמליאל באילין תקיעתא.

רבי זעירא ורב הסדא הוו יתבין תמן באילין תקיעתא. מן דצלו, אתת צלותא. קם רב הסדא מצליא. אמר ליה רבי זעירא: ולא כבר צלינן? אמר ליה: מצלי אנא, וקור ומצלי, דנחתין מערבאי לתמן ואמרין בשם

[דף ל"ז ע"ב]

רבי יוחנן: הלכה ברבן גמליאל באילין תקיעתא. ואנא דלא פונית. הא אילו פונית – הוינא נפיק ידי חובתי. אמר רבי זעירא: ויאת! כל תנאי תני – בשם רבן גמליאל, ורבי הושעיא תני לה – בשם חכמים.

רבי אדא דקיסרין בשם רבי יוחנן: והוא שיהיה שם מראש התפילה. אמר רבי תנחום בר ירמיה: ומתניתא אמרה בן: סדר ברכות, אומר אבות וגבורות וקדושת השם.

הדרן עלה תפלת השחר

פרק חמישי

אין עומדין להתפלל אלא מתוך כבוד ראש.

חסידים הראשונים היו שוהים שעה אחת ומתפללין, כדי שיכוננו את לבם.

אפילו המלך שואל בשלזמו – לא ישיכנו. ואפילו נחש כרוך על עקבו – לא יפסיק.

גמרא רבי ירמיה בשם רבי אבא: הבא מן הדרך – אסור להתפלל. ומה טעם? (ישעיה נא) **לְבַן שְׂמַעִי נָא זֹאת עֲנִיָּה וּשְׁכַרְתָּ וְלֹא מִיָּין.**

רבי זריקן רבי יוחנן בשם רבי אלעזר בנו של רבי יוסי הגלילי: המיוצר – אסור להתפלל. לא מוסתברא אלא מן הדין קריין: **לְבַן שְׂמַעִי נָא זֹאת עֲנִיָּה וּשְׁכַרְתָּ וְלֹא מִיָּין.**

תני: לא יעמוד אדם ויתפלל לא מתוך שיחה, ולא מתוך שחוק, ולא מתוך קלות ראש, ולא מתוך דברים בטליו, אלא מתוך דבר של תורה.

וכן אל יפטר אדם מחבירו לא מתוך שיחה, ולא מתוך שחוק, ולא מתוך קלות ראש, ולא מתוך דברים בטלים, אלא מתוך דבר של תורה. שכן מצינו בנביאים הראשונים שהיו חותמין את דבריהן בדברי שבה וכדברי נחמות.

אמר רבי אלעזר: הויז מירמיהו שקתם בדברי תוכחות.

אמר לוי רבי יוחנן: עוד הוא בדברי נחמות חתם ואמר (ירמיה נא) **ככה תשקע בבל**. לפי שהיה ירמיה חוזר ומתנבא על בית המקדש, יכול בהורגן בית המקדש חתם, תלמוד לומר **עד הנה דברי ירמיהו**, במפולת של מהריביו חתם, לא חתם בדברי תוכחות.

והקתיב (ישעיה סו): **והיו דראון לכל בשר! בעכו"ם היא עסקינן**.

והקתיב (איכה ה): **כי**

[דף ל"ז ע"א]

מאס מאסתנו! השיבנו – תחת כי מאס מאסתנו.

אף אלזיהו לא נפטר מאלישע אלא מתוך דבר של תורה. (מלכים ב, ב) **ויהי המה הלכים הלוך ודבר**.

במה היו עוסקין? רבי אהווא ברבי זעירא אמר: בקרית שמע היו עוסקין, היך מה דאמר (דברים ו): **ודברת בם**.

רבי יודה בן פזי אמר: בקריאת עולם היו עוסקין, היך מה דאמר (תהלים לג): **בדבר ה' שמים נעשו**. רבי יודן בריה דרבי איבו אמר: בנחמות ירושלים היו עוסקין, כמה דאמר (ישעיה מ): **דברו על לב ירושלים**.

ורבנן אמרינן: במורכבה היו עוסקין, היך מה דאת אמר (מלכים ב, ב): **והנה רכב אש וסוסי אש וגו'**. רב ירמיה אמר: לא יעמוד אדם ויתפלל אלא מתוך דין של הלכה. רבי ירמיה אמר: העוסק בצורכי ציבור – בעוסק בדברי תורה.

רב חנה אמר: הרוצה טיפה פעין התרדל – יושבת ומשמרת עליו שבועה נקיים. וקאים ומצלי. זעירא בר חנינא אמר: תפסין דם בקדשים – מעל. עוד הוא מהלכות קצובות.

תני בר קפרא אמר: אחד עשר יום שביין נדה לנדה – הלכה למשה מסיני.

תני רבי הושעיא: מרבה אדם דגן בתבן ומערים עליו לפוטרו מן הפעשרות.

אבדן שאל לרבי: כמה מעלות בקודש? והוא אמר ליה: ארבע. וכמה מעלות בתרומה? והוא אמר ליה: שלש! וקאים ומצלי!

רבי חזקיה רבי יעקב בר אהא, רבי יסא בשם רבי יוחנן: לעולם לא יהא תפסוק הנה זן מתוך פיד, (תהלים מו) **ה' צבאות עמנו משגב לנו אלהי יעקב סלה**.

רבי יוסי בי רבי אבון, רבי אבהו בשם רבי יוחנן ובהרייא: **ה' צבאות אשרי אדם בטח בד'**.

רבי חזקיה בשם רבי אבהו: יהו רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו, שתצילנו משעות התצופות הקשות הרעות היוצאות המתרגשות לבוא לעולם.

אין עומדין להתפלל אלא מתוך בוךד ראש. רבי יהושע בן לוי אמר: (תהילים כט) השתחוו לה' בהדרת קדש – בהדרת קדש.

רבי יוסי בן חנינא אמר: (תהילים ב) עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה. אמר רבי אחא: לכשיבא יום רעדה – תגילו.

אמר רבי יהושע בן לוי: זה שהוא עומד ומתפלל – צריך לישב שתי ישיבות, אחת עד שלא יתפלל, ואחת משייתפלל. עד שלא יתפלל, (תהילים פד) אשרי יושבי ביתך. ואחת משייתפלל, (שם קב) אף צדיקים יודו לשמוך ישבו ישרים את פניך.

חסידים הראשונים היו שזיהו שעה אחת, ומתפללין שעה, ושזיהו שעה אחת לאחר תפילתן. אימתי עסקין בתורה? אימתי עסקין במלאכתן?

אמר רבי יצחק בי רבי אלעזר: על ידי שהיו חסידים – היתה ברכה ניתנת בתורתן, וברכה נתנה במלאכתן.

הונה אמר: המתפלל אחריו בית הנגסת – נקרא רשע, שנאמר: סביב רשעים יתהלכון.

רב הונה אמר: כל מי שאינו נכנס לבית הנגסת בעולם הזה – אינו נכנס לבית הנגסת לעתיד לבא. מה טעם? סביב רשעים יתהלכון.

אמר רבי יוחנן: המתפלל בתוך ביתו – כאילו מקיפו חומה של ברזל.

מהלפה שיטתיה דרבי יוחנן! תפון אמר רבי אבא אמר רבי חייא בשם רבי יוחנן: צריך לאדם להתפלל במקום שהוא מיוחד לתפילה, וכה אמר אבן?

[דף ל"ז ע"ב]

פאן – ביהודי, וכאן – בציפור.

רבי פנחס בשם רבי הושעיא: המתפלל לבית הנגסת – כאילו מקריב מנחה מהורה. מה טעם? (ישעיהו טו) באשר יביאו בני ישראל את המנחה בכלי טהור בית ה'.

רבי אבהו [ירמיה] בשם רבי אבהו: (ישעיהו נה) דרשו את ה' בהמצאו. איכן הוא מצוי? בבתי פגסיות ובבתי מדרשות. קראהו בהיותו קרוב. איכן הוא קרוב.

אמר רבי יצחק בי רבי אלעזר: ולא עוד, אלא שאלהיהן עומד על גבן. מאי טעמא? (תהילים פב) אלהים נצב בעדת אל בקרב אלהים ישפט.

רב הסדא אמר: זה שנכנס לבית הנגסת – צריך להיכנס לפנים משני דלתות. מה טעם? (משלי ה) אשרי אדם שמע לי לשקד על דלתתי יום יום. דלתותי ולא דלתתי. מוזות ולא מוזות. אם עשה כן, מה כתיב תפון? (משלי ח) כי מצאי מצא חיים.

רב הונא אמר: זה שהוא הולך לבית הנגסת – צריך להקל את רגליו. מה טעם? (חושע ו) ונדעה נרדפה לדעת את ה'.

וּבְשֵׁהוּא יוֹצֵא – צְרִיד לְהַלְךָ קִימְעָא. מַה טַעֲמָא? (אייוב יד) **כִּי עַתָּה צְעָדִי תִסְפּוֹר.**

אָמַר רַבִּי יוֹהָנָן: בְּרִית כְּרוּתָהּ הִיא, תֵּינַע תְּלִמּוּדוֹ בְּבֵית הַכְּנָסֶת – לֹא בְּמִהְרָה הוּא מְשַׁבֵּחַ.

אָמַר רַבִּי יוֹהָנָן עֲנֵתַיִי: בְּרִית כְּרוּתָהּ הִיא, תֵּינַע בְּתִלְמוּדוֹ בְּצַנְעָה – לֹא בְּמִהְרָה הוּא מְשַׁבֵּחַ.
מַה טַעֲמָא? (משלי יא) **וְאֵת צְנוּעִים חֲכָמָה.**

אָמַר רַבִּי יוֹהָנָן: בְּרִית כְּרוּתָהּ הִיא, הַלְּמַד אֲנִיחָה מִתּוֹךְ הַסֵּפֶר – לֹא בְּמִהְרָה הוּא מְשַׁבֵּחַ.

אָמַר רַבִּי תַנְחֻמִּים: הַסּוֹכֵר תְּלִמּוּדוֹ – לֹא בְּמִהְרָה הוּא מְשַׁבֵּחַ. מַה טַעֲמָא? (דברים ה) **פֶּן תִּשְׁבַּח אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר רָאוּ עֵינֶיךָ.**

רַבִּי יוֹנָה בִּשְׁם רַבִּי תַנְחֻמִּים בִּי רַבִּי הֵימָּא: זֶה שֶׁהוּא רוֹאֵה חַלּוּם קָשָׁה – צְרִיד לומר: יְהִי רַצּוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵי וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתַי, שִׁיְהוּ כָּל חַלּוּמוֹתַי שְׁחֻלְמַתִּי, בֵּין בְּלִילָה הַזֶּה בֵּין בְּשָׂאָר הַלַּיְלוֹת, בֵּין שְׁחֻלְמַתִּי אֲנִי וּבֵין שְׁחֻלְמוֹ לִי אַחֲרַיִם, אִם טוֹבִים הֵם – יִתְקַיְּמוּ עָלַי לְשִׁשּׁוֹן וְלִשְׁמִיחָה לְבָרְכָה וּלְחַיִּים. וְאִם לְדָבָר אַחֵר – בְּשֵׁם שֶׁהַפְּכֶת אֶת מִי הַמְּרָה לְמַתִּיקָה, וּמִי יִרְיֵחוּ עַל יְדֵי אֱלִישַׁע לְמַתִּיקָה, וְאֶת קַלְלַת כֶּן בַּעוֹר לְבָרְכָה, כֶּן תַּהֲפוּךְ אֶת כָּל חַלּוּמוֹת הַקִּשּׁוֹן וּמִה שְׁחֻלְמוֹ לִי אַחֲרַיִם לְטוֹבָה לְבָרְכָה וּלְרַפּוּאָה וּלְחַיִּים לְשְׁמִיחָה וְלִשְׁשׁוֹן וְלִשְׁלֹמִים. (תהלים ל) **הַפְּכֶת מִסְפְּדֵי לְמַחֹל לִי פִתְחַת שָׁקִי וְתִאֲרָנִי שְׂמִיחָה לְמַעַן יִזְמַרְךָ כְּבוֹד וְלֹא יִדַּם ה' אֱלֹהֵי לְעוֹלָם אוֹדְךָ.** (דברים כג) **וְלֹא אָבָה ה' אֱלֹהֶיךָ לְשִׁמְעַת אֵל בְּלַעַם, וַיִּהְפֹּךְ ה' אֱלֹהֶיךָ לָךְ אֶת הַקֶּלֶלָה לְבָרְכָה, כִּי אֶהְבֵּךְ ה' אֱלֹהֶיךָ.** (ירמיה לא) **אִז תִּשְׂמַח בְּתוֹלָה בְּמַחֹל וּבְחַרְתִּים וּזְקָנִים יַחְדוֹ, וְהַפְּכֶתִי אֲבָלָם לְשִׁשּׁוֹן וּנְחַמְתִּים וְשִׂמְחַתִּים מִיגוֹנָם.**

אֲפִילוֹ הַמְּלַךְ שׂוֹאֵל בְּשִׁלּוּמוֹ לֹא יִשְׁיַכְנּוּ. אָמַר רַבִּי אֲחָא: הֲדָא דְאָמַר – בְּמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל. אֲבָל בְּמַלְכֵי אוּמוֹת הָעוֹלָם – מִשִּׁיב שְׂאִילַת שְׁלֹמִים.

תַּנּוּ: הֵיךְ פּוֹתֵב אֶת הַשֶּׁם, אֲפִילוֹ מְלַךְ שׂוֹאֵל בְּשִׁלּוּמוֹ – לֹא יִשְׁיַכְנּוּ. הֵיךְ פּוֹתֵב שְׁנַיִם אוֹ שְׁלֹשָׁה שְׂמוֹת, כַּגֹּזֵן אֶל אֱלֹהִים ה' – הָרִי זֶה גּוֹמֵר אֶת אַחַד מֵהֶן וּמִשִּׁיב שְׂאִילַת שְׁלֹמִים.

רַבִּי יוֹהָנָן הוֹדִי וְיָתִיב קְרִי קוּמִי כְּנִישְׁתָּא דְכָבֵל בְּצִיפּוּרִי, עַבֵּר אֲרַכּוּנָא וְלֹא קָם לִיה מְקוּמוֹי, אֲתוֹן בְּעֵינֵי מִימְחֻנְיָה. אָמַר לוֹן: אֲרַפּוּנְיָה, בְּנִימוּסְיָא דְכְּרִינְיָה הוּא עָסִיק.

רַבִּי חֲנִינְיָא וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ כֶּן לֹוי עֲלוֹן קוּמִי אֲנִיפּוּתָא דְקִיפּוּרִי, חֲמַתוֹן וְקָם מִן קוּמִיהוּן, אָמְרִין לִיה, מִן קוּמוֹי אֵילִין יְהוּדָאִי אֶת קָאִים? אָמַר לוֹן: אֲפִיהוּן דְּמִלְאֲכִין חֲמִית!

רַבִּי יוֹנָה וְרַבִּי יוֹסִי עֲלוֹן קוּמוֹי אֲרַסְקִינָם בְּאֲנְטוּכְיָא. חֲמַתוֹן וְקָם מִן קוּמִיהוּן. אָמְרִין לִיה: מִן קוּמִי אֵילִין יְהוּדָאִי אֶת קָאִים לָךְ? אָמַר לוֹן: אֲפִיהוּן דְּהִנֵּי אֲנָא חוּזִי בְּקַרְבָּא וְנִצְחָה!

רַבִּי אַבּוֹן עַל קוּמִי מְלַכּוּתָא, כִּי נָפִיק

[דף ל"ח ע"א]

הַפֶּךְ קִדְל, אֲתוֹן בְּעֵינֵי מִימְחֻלּוּנְיָה, וְחַמּוֹן תַּרְוִין זִיקוּקִין דְּגוֹר נְפָקִין מִקְדְּלִיָּה וְשִׁבְקוּהָ. לְקַיִים מַה שְּׂנֵאָמַר (דברים כח): **וְרָאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שָׁם ה' נִקְרָא עֲלֶיךָ וְיָרְאוּ מִמְּךָ.**

תני רבי שמעון בן יוחאי: וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך. כל – אפילו רוחות, אפילו שדים.

רבי יצחק ורבי יונתן הוו מטיילין באקלטיין, חמתין חד ושאול בהון, אמר להון: שלמכון רבייא! אמרין, אפילו תואר חברות – אין עלינו לרעה.

ריש לקיש, מנהגו באוריתא סגין, תוח נפיק ליה לבר מתחומא דשבתא והוא לא ידע, לקיים מה שנאמר (משלי ה'): באהבתה תשגה תמיד.

רבי יודן בי רבי ישמעאל מנהגיה באוריתא סגין, הוות גולתיה שרעה מיניה וחכינה מוודתרא לה. אמרין ליה תלמידוי, רבי, הא גולתך שריעה! אמר לון: ולית ההיא רשיעתא והירא לה?

אפילו נחש ברוך על עקבו – לא יפסיק. רבי הונה בשם רבי יוסי: לא שנו אלא נחש, אבל עקרב – מפסיק, למה? דמחייא והורה ומחייא. רבי אילא אמר: לא אמרו אלא ברוך, אבל אם היה מרתיע וברא כנגדו – הרי זה מסתיר מלפניו. ובלבד שלא יפסיק את תפילתו.

תני: היה עומד ומתפלל בארטיא או בפלטיא – הרי זה מעביר מפני החמור ומפני הקרן, ובלבד שלא יפסיק את תפלתו.

אמרין עליו על רבי חנינא בן דוסא, שהיה עומד ומתפלל, ובא חברבר והבישו, ולא הפסיק את תפילתו. והלכו ומצאו אותו חברבר מת מוטל על פי חורו. אמרו: אי לו לאדם שנשכו חברבר, ואי לו לחברבר שנשף את רבי חנינא בן דוסא!

מה עסקיה דהדין חברבריא? כד הוות נכית לבר נשא, אין בר נשא קדים למיא – חברברא מיית, ואין חברברא קדים למיא – בר נשא מיית. אמרו לו תלמידוי: רבי! לא הרגשת? אמר להן: יבא עלי ממה שהיה לבי מתכוין בתפילה אם הרגשתי!

אמר רבי יצחק בר אלעזר: ברא לו הקדוש ברוך הוא מעיין תחת כפות רגליו, לקיים מה שנאמר (תהילים קמה): רצון יראוי יעשה ואת שונעתם ישמע ויושיעם.

הלכה ב'

מתני' מוזכרין גבורות גשמים בתחית המתים. ושואלין הגשמים בכרפת השנים. והכדלה בחונן הדעת. רבי עקיבא אמר: אומרה ברכה רביעית בפני עצמה. רבי אליעזר אמר: בהודאה.

גמרא בשם שתחית המתים חיים לעולם, כך ירדת גשמים חיים לעולם. רבי הויא בר אבא שמע לה מן תרא (הושע ו'): יחננו מימים, ביום השלישי יקמנו ונחיה לפניו. נדעה נרדפה לדעת את ה' בשחר נכון מצאו.

בתיב (מלכים א, י'): ויאמר אליהו התשבי מתשבי גלעד אל אחאב, חי ה' אם יהיה השנים האלה טל ומטר בי אם לפי דברי. רבי ברכיה אמר רבי יסה ורבנן: חד אמר: בין על הטל ובין על המטר נשמע לו. והרנא אמר: על המטר – נשמע לו. ועל הטל – לא נשמע לו. מאן דמר: על

המטור נשמע לו ועל הפל לא נשמע לו, מן הדא (מלכים א, יח): לך הראה אל אחאב ואתנה מטור וגו'. ומאן דמר בין על הפל בין על המטור נשמע לו, איכן הותר נדרו של טל? אמר רבי תנחומא

[דף ל"ח ע"ב]

אדרעיה: סברין מימר: נדר שהותר מכללו – הותר כולו.

אית דפעי מימר: בבגה של צרפית. (מלכים א, יז) ויקרא אל ה' ויאמר ה' אליה וגו'. אמר רבי יודה בן פזי: לאחד שגנב נרתיקו של רופא. עם בשהוא יוצא, נפצע בנו. חזר אצלו אמר לו, אדוני הרופא, רפא את בני! אמר לו: לך והחזר את הנרתיק שכל מיני רפואות נתונין בו ואני מרפא את בגה. כך אמר לו הקדוש ברוך הוא לאלהו: לך והתר נדרו של טל, שאין המתים חיים אלא בטללים, ואני מהיה את בגה של צרפית.

ומניין שאין המתים חיים אלא בטללים? (ישעיה כח) יחיו מתיך נבלתי יקומו הקיצו ורננו שכני עפר כי טל אודת טלך וארץ רפאים תפיל. אמר רבי תנחום אדרעיה: וארעא תפקידיה תפליט.

רבי יעקב דכפר הנין בשם ריש לקיש: בשעה שעשה אברהם זקינה רצוני, נשבעתי לו שאני זו טל מכניו לעולם. מה טעם? (תהלים קי) לך טל ילדתך. וכתוב בתריה: נשבע ה' ולא ינחם. אמר רבי יודא בן פזי: בדיותיך נתתיו לאברהם, במתנה נתתיו לו – ויתן לך האלהים מטל השמים.

אמר רבי שמואל בר נחמני: בשעה שישאל באין לידי עבירה ומעשים רעים – הגשמים נעצרים. הן מכיאיין להן וכן אחד בגון רבי יוסי הגלילי והוא מפגיג בעדם, והגשמים יורדים. אבל הפל אינו יורד בנכות ברייה, מה טעם? (מילה ח) בטל מאת ה' כרביבים עלי עשב, אשר לא יקנה לאיש ולא ייחל לבני אדם.

רבי זעירא בשם רבי הנינא: הנה עומד בגשם והזכיר של טל – אין מחזירין אותו. בטל והזכיר של גשם – מחזירין אותו. והתני: בטל וברוחות – לא חייבו חכמים להזכיר, ואם רצה להזכיר – מזכיר! לא דמי ההוא דמיקל לתהוא דלא מצלי ולא מיכל.

בגשם והזכיר של טל – אין מחזירין אותו. והתני: אם לא שאל בכרפת השנים, או שלא הזכיר גבורת גשמים בתהיית המתים – מחזירין אותו! בהוא דלא אידפר כלל לא טל ולא מטור.

רבי זעירא בשם רב הונא: אם לא שאל בכרפת השנים – אומרה בשומע תפילה. ודכוותה, אם לא הזכיר גבורת גשמים בתהיית המתים – אומרה בשומע תפילה. מה אם שאלה שהיא מדוחק – אומרה בשומע תפילה, אומרה שהיא מריוח לא כל שכן!

[דף ל"ט ע"א]

והתני: אם לא שאל בכרפת השנים, או שלא הזכיר גבורת גשמים בתהיית המתים – מחזירין אותו! אמר רבי אבדימי אחוי דרבי יוסי: בשלא אמר בשומע תפילה.

איכן הוא הוֹזֵר? פְּדָמֵר רַבִּי שְׁמַעוֹן בַּר וַוַי בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: בְּרֵאשׁ הוֹדֵשׁ, אִם עָקַר אֶת רַגְלָיו – הוֹזֵר לְכַתְּחִילָה. וְאִם לֹא – הוֹזֵר לְעִבּוּדָה. אוּף הֵבֵא, אִם עָקַר אֶת רַגְלָיו – הוֹזֵר לְכַתְּחִילָה, וְאִם לֹא – הוֹזֵר לְעִבּוּדָה בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִילָה.

בְּנִינָה צָרְכוֹן מֵיעֲבֹד תַּעֲנִית בְּתַר פִּסְקָה. אֲתוֹן שְׁיִלוֹן לְרַבִּי. אָמַר לוֹן רַבִּי: לָכוּ וְעֲשׂוּ, וּבִלְבַד שְׁלֵא תִשְׁנׁוּ מִטְּבִיעָה שֶׁל תְּפִילָהוּ.

איכן הוא אומרה? רבי ירמיה סבר מימר: אומרה בשומע תפילה. אמר ליה רבי יוסי: לא כן אמר רבי זעירא בשם רב הונא: אם לא שאל בכרפת השנים, או שלא הזכיר גבורות גשמים בתהנית המתים – מחזירין אותו בשומע תפילה? ומר לוֹן רַבִּי: לָכוּ וְעֲשׂוּ וּבִלְבַד שְׁלֵא תִשְׁנׁוּ מִטְּבִיעָה שֶׁל תְּפִילָה.

על דעתיה דרבי יוסי איכן הוא אומרה? בשש שהוא מוסף. עד פדון ציפור שיש לו שש, יהיד שאין לו שש מניין? אמר רבי הנינא: לא כן אמר רבי זעירא בשם רב הונא: יהיד – שואל צרכיו בשומע תפילה, ואילו צרכיו הן.

והבדלה בחיזו הדעת. שמעון בר ווי בעא קומי רבי יוחנן: דבר שהוא נוהג וְכֵא, חֲכָמִים הוֹלְקִין עֲלֵיו? אָמַר לוֹ: עַל יְדֵי שְׁעִיקָרָה בְּכּוֹס, שְׁכַחוּהָ בַתְּפִלָּה. מִיִּלְתִּיהָ אָמְרָה: שְׁעִיקָרָה בְּכּוֹס.

רבי יעקב בר אידי בשם רבי יצחק רובא: אַמְרָה בְּכּוֹס – אֲמָרָה בַתְּפִילָה, בְּשִׁבִיל לְזִבּוֹת אֶת הַתִּינּוֹקוֹת. מִיִּלְתִּיהָ אָמְרָה: שְׁעִיקָרָה בַתְּפִילָה.

רבי זעירא, רב יהודה בשם שמואל: אַמְרָה בְּכּוֹס – אֲמָרָה בַתְּפִילָה. אַמְרָה בַתְּפִילָה – אֲמָרָה בְּכּוֹס. מִיִּלְתִּיהָ אָמְרָה: שְׁעִיקָרָה בְּאֵן וְכֵאן.

רבי אליעזר אומר בהודייה. רבי יוחנן בשם רבי: מטיין פְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּיוֹם טוֹב שְׁחַל לְהִיּוֹת בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת מִיַּד.

רבי יצחק רבה בשם רבי: הִלְכָה פְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּיוֹם טוֹב שְׁחַל לְהִיּוֹת בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת.

רבי יצחק בר נחמן בשם רבי הנינא בן גמליאל: הִלְכָה פְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְעוֹלָם.

רבי אבהו בשם רבי אלעזר: הִלְכָה פְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְעוֹלָם.

[דף ל"ט ע"ב]

אמר רבי יעקב בר אהא: לֹא בְּגִין דְּאֲתוֹן תְּרַתִּי שְׁמוּעִין, אֲלֵא בְּגִין דְּרַבִּי יִצְחָק בַּר נַחְמָן וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, תְּרוּוְהוֹן בְּשֵׁם רַבִּי הַנִּינָא בֶן גַּמְלִיאֵל: הִלְכָה פְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְעוֹלָם.

ואבדלה בחיזו הדעת: דברי חכמים. רבי עקיבא אומר: אומרה בְּרַכָּה רְבִיעִית בְּעֶצְמָה.

רבי יעקב בר אהא בשם שמואל: אומר בְּרַכָּה רְבִיעִית. אמר רבי יודן: אומר מִטְּבַע בְּרַכָּה וְאַחַר כֶּךָ מְבַדִּיל.

ותנייא ברבי. דרבי אומר: תמיחני, היאך ביטלו חזנן הדעת בשבת, אם אין דיעה – תפילה מניין?
וכה אם אין דיעה – הבדלה מניין?

אמר רבי יצחק ברבי אלעזר: מבדיל ואחר כך אומר מטבע ברכה.

רבי אלעזר ברבי הושעיה: ובלבד שלא יפחות משלש אבדלות. אמר רבי יוחנן: אמרו: הפוחת – לא יפחות משלש. והמוסיף – לא יוסיף יותר משבעה אבדלות. לוי אמר: ובלבד מאבדלות האמורות בתורה.

נחום ברבי סימאי נפק ומר בשם אבוי: ואפילו אבדלה אחת. ואמר רבי אבהו: וצריך לחתום בהבדלה.

רבי מנא בעי: מעתה אפילו פתח במבדיל בין קודש לחול, וחזר וחזתם במבדיל בין קודש לחול?
אמר רבי יוסי בי רבי בון: ולא מפרכות שפותחין בהן בברוך והותמין בברוך הן?

רבי אלעזר בן אנטיגנוס בשם רבי אלעזר בי רבי ינאי: זאת אומרת: שאסור לעשות מלאכה עד שיבדיל. כמה דאמר אסור לעשות מלאכה עד שיבדיל, ודכותה – אסור לו לאדם לתבוע צרכיו עד שיבדיל.

רבי זעירא, רבי אלעזר בר אנטיגנוס ברבי בשם רבי ינאי בשם רבי יודה ברבי: אם לא הבדיל במוצאי שבת – מבדיל אפילו בהמישי בשבת. הדיא דאת אמר: במבדיל בין קודש לחול, אבל בורא מאורי האש – אומרה מיד.

רבי זעירא בשם רבי יהודה, רבי אבא בשם אבא בר ירמיה: אפילו יום טוב שקל להיות באמצע שבת – אומר: בין יום השביעי לששת ימי המעשה.

אמר רבי זעירא לרבי יהודה: וכי ששת ימי המעשה לפניו? אמר ליה: וכי יש טומאה ומהרה לפניו?
רבי ירמיה, רבי זעירא בשם רבי הויה בר אשי: צריך לומר: החל עלינו את הימים ששת ימי המעשה הבאים לקראתינו לשלום.

רבי אבא מוסיף: והשמיענו בהן ששון ושמחה.

רבי חזקיה בשם רבי ירמיה: הביננו ולמדנו.

רבי חזקיה בשם רבי ירמיה: העוניין אמן – צריכין ליתן עיניהן בכוס, ועיניהן בכר.

רבי חזקיה בשם רבי ירמיה: ארבעת מינין שבלולב – ניטלין דרף גדוליהן.

הלכה ג'

מתני' האומר: "על קן צפור ויגיעו רחמיך". "ועל טוב וזכר שמך". "מודים מודים" – משתקין אותו.

העובר לפני התבה וטעה – יעבר אחר תהתי, ולא יהא סרכן באותה שעה.

ומאין הוא מתהיל? מתהילת ברכה שמעיה זה.

[דף מ' ע"א]

גמרא רבי פינחס בשם רבי סימון: בקורא תיגור על מדותיו של הקדוש ברוך הוא. על קן ציפור הגיעו רחמיך, ועל אותו האיש לא הגיעו רחמיך.

רבי יוסי בשם רבי סימון: כנזתן קיצבה למדותיו של הקדוש ברוך הוא. עד קן ציפור הגיעו רחמיך. אית תניי תני: "על". ואית תניי תני: "עד". מאן דמר "על" – מסייע לרבי פינחס. ומן דמר "עד" – מסייע לרבי יוסי.

אמר רבי יוסי בי רבי בון: לא עבדין טבות, שעושין למדותיו של הקדוש ברוך הוא רחמים.

ואילין דמתרגמין: עמי בני ישראל, כמה דאנא רחמן בשמיא, כך תהוון רחמנין בארעא, תורתא או רחילה, יתה וית ברה לא תיכסון תרויהון ביומא חד – לא עבדין טבאות, שהן עושין מדותיו של הקדוש ברוך הוא רחמים.

"מודים מודים" – משתקין אותו. אמר רבי שמואל בר רב יצחק: (תהלים 80) **כי יסכר פי דוברי שקר**. הך דאמר – בציובורא. אכל ביהוד – תתנונים הן.

העובר לפני התיבה, וטעה – רבי יוסי בן חנינה בשם רבי חנניה בן גמליאל: טעה בשלש ברכות הראשונות – חוזר בתחילה.

אדא בר בר חנה, גניבה בשם רב: טעה בשלש ברכות האחרונות – חוזר לעבודה. רבי הלבו, רב הונה בשם רב: טעה בשלש ברכות הראשונות – חוזר בתחילה.

בשלש ברכות האחרונות – חוזר לעבודה. טעה ואינו יודע איכן טעה – חוזר למקום הכרור לו.

רבי אהא ורבי יודה בן פזי יתבון כחד בגינתא, אתי עבר חד קומי תיבותא, ואשגור חד ברכה. אתון ושיילון לרבי סימון. אמר להו רבי סימון בשם רבי יהושע בן לוי: שלית צבור שהשגיר שתים שלש ברכות – אין מחזירין אותו.

אשכח תניי ופליגי. לכל – אין מחזירין אותו, הוין ממי שלא אמר מחנה המתים, ומכניע ודים, ובונה ירושלים. אני אומר: מין הוא!

שמואל תקמן עבר קומי תיבותא ואשגור מכניע ודים. בסופה שרי משקוף עליהון. אמרין ליה: לא שיערו חכמים כך [כך].

רבי יעקב בר אהא, רבי שמעון בר אבא בשם רבי אלעזר: ספק הזכיר של ראש חודש, ספק לא הזכיר – מחזירין אותו.

לאיכן הוא חוזר? שמעון בר ווא בשם רבי יוחנן: אם עקר את רגליו – חוזר לכתחילה. ואם לאו – חוזר לעבודה. אמר רבי יודה בן פזי: הפיע דעת – כמי שעקר את רגליו. ואילין תתנוניא – צריכה.

רבי אבא בריה דרבי חיאי בר אבא, רבי חיאי בשם רבי יוחנן: הויה קורא בתורה ונשתתק – זה שהוא עומד תחתיו יתחיל ממקום שהתחיל הראשון. אם אמר את מקום שפסק, הראשונים –

נתברכו לפניו ולא נתברכו לאחריו, והאחרונים – נתברכו לאחריו ולא נתברכו לפניו, ובתיב (תהלים יט): תורת ה'

[דף מ' ע"ב]

תמימה משיבת נפש, שתהא פולח תמימה.

תני: לא יהו שנים קורין בתורה ואחד מתרגם. אמר רבי זעירא: מפני הברכה.

והתני: לא יהו שנים מתרגמין ואחד קורא. אית לך מימר מפני הברכה? אלא משום שאין שני קולות נכנסין לתוך אוזן אחת.

תני: שנים קורין בתורה, ואין שנים מפטירין בנביא. אמר רבי עילא: קרויות בתורה, ואין קרויות בנביא.

אמר רבי יהושע דרומיאי: שלשה דברים, רובן ומיעוטן – רע, ובינוניתן – יפה. השאור, והפולח, והפירוב, בתחילה – מקרב, שנייה – מעמעם, ובשלישית – רץ ובא.

רבי חונא תנחומי יתיב בחד בנישתא. עאל חונא ואמרה על חד דייעול ולא קבל עילו. בסופא אתא לגבי רבי אלעזר, אמר ליה: לא יכעוס מרי עלי, בגין דלא הוינא מיתער לא עלית. אמר ליה: עלך לא בעסית אלא על הדין דאמרה.

בטייבי אישתתק באופנייה. אתון ושיילון לרבי אבון, אמר לון רבי אבון בשם רבי יהושע בן לוי: זה שעובר תהתיב – יתחיל במקום שפסק. אמרין ליה: והא תנינן: מתחילת הברכה שטעה זה! אמר לון: מבינן דעניתון קדושתא – במי שהוא תחילת ברכה.

הלכה ד'

מתני' העובר לפני התיבה – לא יענה אחר הכהנים אמן, מפני הפירוף. אם אין שם כהן אלא הוא – לא ישא את כפיו. ואם הכתהתו שהוא נושא את כפיו והוזר לתפלתו – רשאי.

גמרא תני: הפורס את שמעו, והעובר לפני התיבה, והנושא את כפיו, והקורא בתורה, והמפטיר בנביא, והמברך על אחת מכל מצות האמורות בתורה – לא יענה אחר עצמו אמן. ואם ענה – הרי זה בור.

אית תניי תני: "הרי זה בור". ואית תניי תני: "הרי זה חכם". אמר רב חסדא: מאן דמר "הרי זה חכם" – בעונה פסוף. ומאן דמר "הרי זה בור" – בעונה על ברכה וברכה.

אמר רבי חנינא

[דף מ"א ע"א]

שנים ישראל ואחד כהן – ממצעין את הכהן. אימתי? בזמן שפולס שוין, אבל אם היה אחד מהן תלמיד חכם – ממצעין את החבר.

אמר רבי יהושע בן לוי: מימי לא ברכתי לפני כהן, ולא הנחתי ישראל לברך לפני.

רבי יודה בן פזי בשם רבי אלעזר: כל כהן שהוא עומד בבית הכנסת ואינו נושא את כפיו – עובר בעשה.

רבי יודה בן פזי בד הנה תשיש – הנה חזק רישיה וקאי ליה אחורי עמודא. רבי אלעזר נפיק ליה לברא.

רבי אחא, רבי תנחומא ברבי חייה בשם רבי שמלאי: עיר שבולקה בהנים – נושאין את כפיהם. למי הם מברכין? לאחיהם שבצפון, לאחיהם שבדרום, לאחיהם שבמזרח, לאחיהם שבמערב. ומי עונה אחריהם אמון? הנשים והטף.

תני אבוי בי רבי בגמין: העומדים לאחורי הכהנים – אינן בכלל ברכה. העומדים לפני הכהנים – אמר רבי חייה בר ווא, אפילו חזקה של ברזל – [אינן] הברכה מפסקתן.

העומדים מן הצדדין – נשמענה מן הדא: נתכווין להזות מלפניו, והזה לאחוריו. לאחוריו והזה לפניו – הווייתו פסילה. לפניו והזה על הצדדים – הווייתו בשירת.

הדא אמרה: אף העומדים מן הצדדין בכלל ברכה הן.

אמר רב הסדא: וצריך שיחא החזן – ישראל.

רב נחמן בר יעקב אמר: אם היה כהן אחד – אומר: "כהן". ואם היו שנים – אומר: "כהנים".

אמר רב הסדא: אפילו כהן אחד – אומר: "כהנים", שאינו קורא אלא לשבט.

הלכה ה'

מתני' המתפלל ומעה – סימן רע לו. ואם שליח צבור הוא – סימן רע לשולחיו, מפני ששלוהו של אדם כמותו.

אמרו עליו על רבי חנינא בן דוסא, שהיה מתפלל על החולים ואומר: זה חי וזה מת. אמרו לו: מנין אתה יודע? אמר להם: אם שגורה תפילתי בפי – יודע אני שהוא מקובל. ואם לאו – יודע אני שהוא מטרף.

גמרא רבי אחא בר יעקב אמר: ובלבד באבות.

מעשה ברבן גמליאל שחלה בנו, ושלה שני תלמידי חכמים אצל רבי חנינא בן דוסא בעירו. אמר לו: המתונו לי עד שאעלה לעליית. ועלה לעלייה וירד. אמר להו: בטוח אני שנינוח בנו של רבן גמליאל מקליו. וסיימו. באותה שעה תבע מהן מזון.

אמר רבי שמואל בר נחמני: אם פוננת את לבך בתפילה – תחא מבושר שגשמעה תפילתך. ומה טעם? (תהלים י) **תבין לבם תקשיב אזנד.**

אמר רבי יהושע בן לוי: אם עשו שפתותיו של אדם תנוכה – יהא מבושר שגשמע תפילתו. מה טעם? (ישעיה נז) **בורא נב שפתים שלום שלום לרחוק ולקרוב אמר ה' ורפאתיו.**

הדרן עלה אין עומדין

פֶּרֶק שִׁשִּׁי

כיצד מְבָרְכִין על הפירות? על פרות האילן – הוא אומר "בֹּרֵא פְּרֵי הָעֵץ", חוץ מן תינו, שעל תינו הוא אומר "בֹּרֵא פְּרֵי הַגֶּפֶן".

ועל פירות הארץ – הוא אומר "בֹּרֵא פְּרֵי הָאֲדָמָה", חוץ מן הפת, שעל הפת הוא אומר "הַמּוֹצִיא לָהֶם מִן הָאָרֶץ".

ועל תירקות – הוא אומר "בֹּרֵא פְּרֵי הָאֲדָמָה". רבי יהודה אומר: "בֹּרֵא מִינֵי דְשֵׂאִים".

[דף מ"א ע"ב]

בְּתִיב (תהלים כד): לַה' הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ תַבַּל וְיֹשְׁבֵי בָהּ. הַנְּהַנְּהָה כְּלוּם מִן הָעוֹלָם – מַעַל, עַד שְׁיִתְרוֹ לֹא הַמִּצּוֹת.

אָמַר רַבִּי אֲבוּהֵ: בְּתִיב (דברים כב): פֶּן תִּקְדַּשׁ הַמְּלֵאָה הַזֶּרַע אֲשֶׁר תִּזְרַע וּתְבוֹאֵת הַכֶּרֶם. הָעוֹלָם כּוֹלֵו וּמְלוֹאֵו עֲשׂוּי כְּכֶרֶם, וּמַהוּ פְּדִינֵנוּ? בְּרַכָּה.

רַבִּי יְחִזְקִיָּה, רַבִּי יִרְמְיָה, רַבִּי אֲבוּן בְּשֵׁם רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לְקִישׁ: (תהלים טו) אָמַרְתָּ לַה' ה' אֲתָה טוֹבְתִי בַל עָלִיד. אִם אֶכְלֶת וּבְרַכְתָּ – כִּכְיֹכֹל כְּאִילוֹ מִשְׁלַף אֶכְלֶת.

דָּבָר אַחֵר: טוֹבְתִי בַל עָלִיד – מִכְּלָה אֲנִי טוֹבְתִי בְּגוֹפָה. דָּבָר אַחֵר: טוֹבְתִי בַל עָלִיד – יִבְלָלוּ כָּל הַטּוֹבוֹת וַיְבוֹאוּ עָלֶיךָ.

אָמַר רַבִּי אֶחָא, מַהוּ בַל עָלִיד? שְׂאִינִי מִכִּיָּא טוֹבָה עַל הָעוֹלָם מִבְּלַעְדֶּיךָ. כְּמָה דְאַתָּה אָמַר (בראשית כא) וּבְלַעְדֶּיךָ לֹא יָרִים אִישׁ אֶת יָדוֹ.

תַּנִּי רַבִּי הִיָּיא: (ויקרא יט) קֹדֶשׁ הַלְּוִלִים – מְלַמֵּד שֶׁהוּא טַעוֹן בְּרַכָּה לְפָנָיו וּלְאַחֲרָיו. מִיפֵּן הָיָה רַבִּי עֹקֵיבָא אֹמֵר: לֹא יִטְעוּם אָדָם כְּלוּם עַד שְׁיִבְרַךְ.

רַבִּי חַגִּי וְרַבִּי יִרְמְיָה סָלְקוּן לְבֵי הַנְּוֹתָא, קָפִין רַבִּי חַגִּי וּבִירַף עֲלֵיהֶן. אָמַר לֵיהּ רַבִּי יִרְמְיָה: יָאוּת עֲבַדְתָּ, שְׁכַל הַמִּצּוֹת טַעֲוִינֹת בְּרַכָּה.

וּמִנִּין שְׁכַל הַמִּצּוֹת טַעֲוִינֹת בְּרַכָּה? רַבִּי תַנְחֻמָּא, רַבִּי אֶבָּא בַר כְּהֵנָא בְּשֵׁם רַבִּי אֶלְעָזָר: (שמות כד) וְאַתְנַה לָּךְ אֶת לַחַת הָאֶבֶן וְהַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה – הַקִּישׁ תּוֹרָה לְמִצּוֹת. מַה תּוֹרָה טַעֲוִינָה בְּרַכָּה, אַף מִצּוֹת טַעֲוִינֹת בְּרַכָּה.

רַבִּי יוֹחָנָן נָסַב זֵיתָא וּבִירַף לְפָנָיו וּלְאַחֲרָיו. וְהוּוּ רַבִּי הִיָּיא בַר וָוֵא מִסְתַּבֵּל בֵּיהּ. אָמַר לֵיהּ רַבִּי יוֹחָנָן: כִּכְלִיָּיא לְמָה אַתָּה מִסְתַּבֵּל בֵּי? לֵית לָךְ: כָּל שְׁהוּא מִמִּין שְׂכַעָה – טַעוֹן בְּרַכָּה לְפָנָיו וּלְאַחֲרָיו! אֵית לֵיהּ? וּמַה צְרִיכָה לֵיהּ? מַפְנֵי שְׁגֻלְעִינֹתוֹ מִמַּעֲטָתוֹ.

וְלֵית לֵיהּ לְרַבִּי יוֹחָנָן שְׁגֻלְעִינֹתוֹ מִמַּעֲטָתוֹ? מַה עֲבִיד לֵיהּ רַבִּי יוֹחָנָן? מִשּׁוּם בְּרִיָּיתוֹ!

מִסְכַּת כְּתוּבוֹת פָּרָק שְׁנִי

א. עֲדִים שְׁאָמְרוּ: 'מַעֲיָדִין אֲנַחְנוּ בְּפִלוּנִי שֶׁהוּא בֶן גְּרוּשָׁה אוּ בֶן חִלּוּצָה, עוֹבֵד כּוֹכָבִים נִתִּין וּמְמוֹזֵר' - עַד שֶׁלֹּא נִחְקְרָה עֲדוּתָן בְּבֵית דִּין, אָמְרוּ: 'בְּדָאִין אֲנוּ' - הָרִי אֵלּוּ נְאֻמָּנִין. מִשְׁנַחֲקָה עֲדוּתָן בְּבֵית דִּין, אָמְרוּ: 'בְּדָאִין אֲנוּ' - אֵין נְאֻמָּנִים. זֶהוּ כְּלָלוּ שֶׁל דְּבַר: עֲדִים שֶׁהַעֲיָדוּ לְטַמָּא, לְטַהֵר, לְרַחֵק וּלְקַרֵב, לְאַסּוֹר וּלְהַתִּיר, לְפַטּוֹר וּלְחַיִּיב, עַד שֶׁלֹּא נִחְקַר עֲדוּתָן בְּבֵית דִּין אָמְרוּ: 'בְּדָאִין אֲנוּ' - הָרִי אֵלּוּ נְאֻמָּנִין, מִשְׁנַחֲקָה עֲדוּתָן בְּבֵית דִּין אָמְרוּ: 'בְּדָאִין אֲנוּ' - אֵין נְאֻמָּנִין.

ב. יָפָה כַּח שֹׁטֵר מִכַּח עֲדִים, וְיָפָה כַּח עֲדִים מִכַּח שֹׁטֵר. יָפָה כַּח שֹׁטֵר - שֶׁהַשֹּׁטֵר מוֹצִיא אִשָּׁה מִבְּעֻלָּה, מֵה שְׂאִין כֵּן בְּעֲדִים. יָפָה כַּח עֲדִים - שֶׁהַעֲדִים שְׁאָמְרוּ: 'מֵת פִּלוּנִי' תִּנְשֵׂא אֶשְׁתּוֹ. כְּתוּב בַּשֹּׁטֵר: 'מֵת פִּלוּנִי' - לֹא תִנְשֵׂא אֶשְׁתּוֹ. אִם אָמְרוּ: מֵה שִׁכְתוּב בַּשֹּׁטֵר זֶה שִׁמְעֵנּוּ וְשִׁכְחֵנוּ - תִּנְשֵׂא אֶשְׁתּוֹ. כּוֹתֵב אָדָם עֲדוּתוֹ בַּשֹּׁטֵר וּמַעֲיָד עָלֶיהָ אֶפְלוּ לְאַחַר מֵאָה שָׁנִים.

ג. יָפָה כַּח שֹׁטֵר מִכַּח כֶּסֶף, וְיָפָה כַּח כֶּסֶף מִכַּח שֹׁטֵר, שֶׁהַשֹּׁטֵר גּוֹבֵה מִנְכָסִים מְשַׁעֲבָדִים, מֵה שְׂאִין כֵּן בְּכֶסֶף. יָפָה כַּח כֶּסֶף שֶׁהַכֶּסֶף פּוֹדֵה אֶת הָעֶרְכִין וְאֶת הַחֲרָמִין וְאֶת הַהִקְדָּשׁוֹת וְאֶת מַעֲשֵׂר שְׁנִי, מֵה שְׂאִין כֵּן בַּשֹּׁטֵר. יָפָה כַּח שֹׁטֵר וְכֶסֶף מִכַּח חֲזָקָה, וְכַח חֲזָקָה מִכַּח שֹׁטֵר וְכֶסֶף. יָפָה כַּח שֹׁטֵר וְכֶסֶף, שֶׁשֹּׁטֵר וְכֶסֶף קוֹנִים עֶבֶד עֲבָרִי, מֵה שְׂאִין כֵּן בְּחֲזָקָה. יָפָה כַּח חֲזָקָה, שְׂאֵם מִכַּר עֶשֶׂר שָׁדוֹת, כִּינּוּן שֶׁהַחֲזִיק בְּאֶחָד מֵהֶם - קוֹנֵה אֶת כֻּלָּם. אָבֵל לֹא נִתֵּן לוֹ אֲלֵא דְמִי אַחַת מֵהֶן, אוּ לֹא כְּתוּב לוֹ אֲלֵא עַל אַחַת מֵהֶן - לֹא קִנְיָה אֲלֵא אוֹתָהּ שְׁדָה בְּלִבָּד.

ד. מֵאֵתִים לְבַתּוּלָה וּמִנָּה לְאֵלְמָנָה, נִזְק וְחֲצִי נִזְק, תְּשֻׁלוּמֵי כֶּסֶף תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וְחִמּוּשָׁה - כֶּלָּן אִף עַל פִּי שְׂאִין כְּתוּבִין בַּשֹּׁטֵר גּוֹבִים מִנְכָסִים מְשַׁעֲבָדִין.

ה. הָאִשָּׁה שְׁאָמְרָה: 'אִשְׁתּוֹ אִישׁ אֲנִי', וְחֲזָרָה וְאָמְרָה: 'אֲנִי אִשְׁתּוֹ אִישׁ' - נְאֻמָּנָה, שֶׁהִפָּה שְׂאָסֵר הוּא הִפָּה שֶׁהִתִּיר. אָמְרָה: 'נִשְׁבִּית וְטַהוֹרָה אֲנִי, וְיֵשׁ לִי עֲדִים שֶׁטַהוֹרָה אֲנִי' - אֵין אוֹמְרִין נִמְתִּין עַד שֶׁיִּבְאוּ עֲדִים וְיִתִּירוּהָ, אֲלֵא מִתִּירִין אוֹתָהּ מִיָּד, אִם מִשְׁהוּתָרָה בְּאוּ עֲדִים, וְאָמְרוּ: נִשְׁבִּית הִיא - הָרִי זוֹ לֹא תִנְשֵׂא, נִשְׁבִּית וְטַמָּאָה הִיא, אִף עַל פִּי שֵׁישׁ לָהּ בָּנִים - תִּצָּא. עַד אוֹמֵר: נִשְׁבִּית וְטַמָּאָה הִיא, וְעַד אוֹמֵר נִשְׁבִּית הִיא, וְאִשָּׁה אוֹמֵרָה: נִשְׁבִּית וְטַמָּאָה הִיא, וְאִשָּׁה אוֹמֵרָה נִשְׁבִּית וְטַהוֹרָה הִיא - הָרִי זוֹ לֹא תִנְשֵׂא, וְאֵם נִשְׂאָת - לֹא תִצָּא.

ו. שְׁתֵּי נָשִׁים שֶׁנִּשְׁבְּוּ, זֹאת אוֹמֵרָה: 'אֲנִי טַמָּאָה וְחִבְרָתִי טַהוֹרָה', וְזֹאת אוֹמֵרָה: 'אֲנִי טַמָּאָה וְחִבְרָתִי טַהוֹרָה' - נְאֻמָּנָה. 'אֲנִי טַהוֹרָה וְחִבְרָתִי טַמָּאָה' - אֵינָה נְאֻמָּנָה. 'אֲנִי וְחִבְרָתִי טַמָּאוֹת' - נְאֻמָּנָה עַל עֲצָמָה וְאֵינָה נְאֻמָּנָה עַל חִבְרָתָה. 'אֲנִי וְחִבְרָתִי טַהוֹרוֹת' - נְאֻמָּנָה עַל חִבְרָתָה וְאֵינָה נְאֻמָּנָה עַל עֲצָמָה.

ז. וְכֵן שְׁנֵי אֲנָשִׁים שֶׁנִּשְׁבְּוּ, זֶה אוֹמֵר: 'חִבְרִי כֹהֵן', וְזֶה אוֹמֵר: 'חִבְרִי כֹהֵן' - נּוֹתֵנִין לְהֵן. אָבֵל לְחֲזָקָה אֵין נְאֻמָּנִין, עַד שֶׁיְהִי שְׁלֹשָׁה, כְּדִי שֶׁיְהִי שְׁנַיִם מַעֲיָדִין עַל זֶה וְשְׁנַיִם מַעֲיָדִין עַל זֶה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִף אֵין נּוֹתֵנִין לְהֵן עַד שֶׁיְהִי שְׁלֹשָׁה, כְּדִי שֶׁיְהִי שְׁנַיִם מַעֲיָדִין לְזֶה, וְשְׁנַיִם מַעֲיָדִין לְזֶה. מַעֲלִין לְכַהֲנָה לְוִיָּה וְיִשְׂרָאֵלִים עַל פִּי עַד אֶחָד, אָבֵל אֵין מְשִׂאִין אֲלֵא עַל פִּי שְׁנַיִם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִף אֵינוּ נְאֻמָּן לְהֵאֲכִילוּ בְּתוֹרֻמָּה, עַד שֶׁיְהִי שְׁלֹשָׁה, שְׁנַיִם מַעֲיָדִין לְזֶה וְשְׁנַיִם מַעֲיָדִין לְזֶה.

ח. אָמַר רַבִּי אֲלֵיעֶזֶר: אֵימָתִי? בְּזִמְן שֵׁישׁ עוֹרְרִין, אָבֵל בְּזִמְן שְׂאִין עוֹרְרִין - מַעֲלִין לְכַהֲנָה עַל פִּי עַד אֶחָד, אֵיזְהוּ עֲרֵעֵר? אִם אָמְרוּ: 'הֵאֵיךְ קִפְץ פִּלוּנִי לְכַהֲנָה, שֶׁלֹּא נִשָּׂא כְּפָיו מִיָּמִינוּ, שֶׁלֹּא נָטַל כְּפָיו מִיָּמִינוּ? ! - אֵין זֶה עֲרֵעֵר.' שֶׁהוּא בֶן גְּרוּשָׁה אוּ בֶן חִלּוּצָה, עוֹבֵד כּוֹכָבִים, נִתִּין וּמְמוֹזֵר' - הָרִי זֶה עֲרֵעֵר.

רבי העלה לכהונה על פי עד אחד, רבי יוסי העלה לכהונה על פי עד אחד.

ט. נפלה לעזה בעיר! רבי יוסי אומר: אין לעזה ראיה, אלא כל שיש לו ערער – יבא ויאמר. רבי שמעון בן גמליאל אמר משם רבי שמעון בן הסגן: מעלין לכהונה על פי עד אחד, ולא על פי עד אחד בלבד אמרו, אלא אפלו אשה, לא כשתבא אשה לבית דין, אלא לכשתאמר, יתנו לו².

מִסְכַּת פְּתוּחַת פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

א. שתי חזקות לכהונה בארץ ישראל – נשיאות כפים וחלוק גרנות. ובסוריא ועד מקום ששלוחי ראש חדש מגיעים – נשיאות כפים אבל לא חלוק גרנות. ובכל סוריא. רבי שמעון בן גמליאל אומר: אף אלכסנדריא של מצרים בראשונה, מפני שבית דין קבוע שם. רבי שמעון בן אלעזר אומר: כשם שהתרומה חזקה לפנהיה בחלוק גרנות, כך מעשר ראשון חזקה ללויה בחלוק גרנות, והמחלק בבית דין – אין לו חזקה לפנהיה.

ב. הכל נאמנים להעידה, אפלו בנה אפלו בתה, חוץ ממנה ומבעלה, שאין אדם מעיד על ידי עצמו. אמר רבי זכריה בן הקצב: המעון הזה! לא וזה ידה מתוך ידי משעה שנכנסו עובדי כוכבים לירושלים ועד שיצאו, ואף על פי כן, יחד לה בית בחצרה, וכשהיא יוצאה – יוצאה בראש בניה, וכשהיא נכנסת – נכנסת בסוף בניה, והיתה

¹ יצא לעז בעיר שהוא פסול מן הכהונה, אבל אותו לעז יצא רק בעיר, ולא החזק בבית דין.

² אם היא אומרת על איש שהוא חזין לבית שהוא כהן, שומעים לה ויתנו לו את תרומתם.

³ נוהגים היו, אם אחד מן האחים נשא אשה שאינה הוגנת לו, הינו שיש לה פסול משפחה, באים בני המשפחה, ומביאים חכית מלאה פרות,

זוזנת מנכסיו. לא נתיחדה עמו אלא על פי בניה.

ג. נאמן אדם לומר: 'קף אמר לי אבא – משפחה זו טמאה ומשפחה זו טהורה, שאכלנו בקצצה של בת פלוני לפלוני', ושאמר לו רבו לפלוני: 'צא וטבול לתרומתך, ושהיינו מוליכין חלה ומתנות לפלוני כהן על ידי עצמו', אבל לא על ידי אחר, וכלן, אם היה כותי ונתגיר, עבד ונשתחרר – אין נאמנים. ואין נאמן לומר: 'דרך היה לפלוני במקום הזה' – מעמד ומספד היה לפלוני במקום הזה. עובד כוכבים ונתגיר עבד ונשתחרר הרי אלו אין נאמנים לומר: 'זכור הייתי בפלוני שחיב לפלוני מנה', ודרך פלונית עוברת בשדה פלוני, מפני שהוא כממון. רבי יוחנן בן ברוקה אומר: נאמנין.

ד. אמר רבי יוחנן בן ברוקה: נאמנת אשה או קטן לומר: 'מכאן יצא נחיל זה'. במה דברים אמורים? בזמן שהעידו על מעמדן, אבל אם יצאו וחזרו – אין נאמנין; שלא אמרו אלא מתוך הפחד ומתוך היראה. אחד אנשים ואחד נשים, אחד עבדים ואחד קטנים, נאמנין לומר: 'מקום זה טמא ומקום זה טהור'.

ה. רבי יהודה אומר: קטנה בת ישראל שנשבת, אפלו היא בת עשר שנים – הרי היא בקדשתה, וכתבתה מאתים, הבא על החרשת, ועל השוטה, ועל הבוגרת, ועל

ושוכרים אותה באמצע רחבה, ואומרים: אחינו בני ישראל! אחינו פלוני נשא אשה שאינה הוגנת לו, ומתיראים אנו שמו יתערב זרעו בזרענו, בואו יקחו לכם דגמא, אית וסימן, זרזון לדורות שלא יתערב זרעו ובירושלמי קדושין איתא: 'והתינוקות מלקטים ואומרים: נקצץ פלוני ממשפחתו', ולכן נקראת 'קצצה'.

מִסְכַּת כְּתוּבוֹת פֶּרֶק רְבִיעִי

מִכַּת עֵץ – אֵין לָהֶן קִנְס. סוּמָא וְאִילוּנִית – יֵשׁ לָהֶן קִנְס.

א. יָפָה כַּח הַבְּעַל מִכַּח הָאָב, וְכַח הָאָב מִכַּח הַבְּעַל. יָפָה כַּח הַבְּעַל – שֶׁהַבְּעַל אוֹכַל פְּרוֹת בְּחַיִּיהָ, מֵה שְׂאִין כֵּן בְּאָב. יָפָה כַּח הָאָב – שֶׁהַבְּעַל חֵיב בְּמִזְוֹנוּתֶיהָ, בְּפִרְקוּנָהּ, וּבְקַבּוּרָתָהּ. מִקּוּם שְׁנֵהֲגוּ לְהַסְפִּיד – מִסְפִּיד, מֵה שְׂאִין כֵּן בְּאָב.

ו. רַבִּי נְחוּנְיָא בֶּן הֶקְנָה אוֹמֵר: הֵבֵא עַל אֲחוֹתוֹ, וְעַל אֲחוֹת אָבִיו, וְעַל אֲחוֹת אִמּוֹ, וְעַל אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ, וְעַל אִשְׁתּוֹ אַחֵר, וְעַל אִשְׁתּוֹ אֲחֵר – אֵין לָהֶן קִנְס. וְכֵן הִיָּה רַבִּי נְחוּנְיָא בֶּן הֶקְנָה אוֹמֵר: יוֹם הַכַּפּוּרִים הֵרִי הוּא כְּשֶׁבֶת לְתַשְׁלוּמִין.

ב. יָפָה כַּח אִשָּׁה מִכַּח יְבָמָה, וְיָפָה כַּח יְבָמָה מִכַּח אִשָּׁה. יָפָה כַּח אִשָּׁה – שֶׁהָאִשָּׁה אוֹכַלַת בְּתְרוּמָהּ, כִּינּוּן שְׁנִכְנִסָה לַחֶפֶה, אִף עַל פִּי שְׂלָא נִבְעֵלָה, מֵה שְׂאִין כֵּן בְּיְבָמָה. יָפָה כַּח יְבָמָה – שֶׁהַבָּא עַל יְבָמָתוֹ, בֵּין בְּשׁוּגָג בֵּין בְּמִזְיד, בֵּין בְּאִנְס בֵּין בְּרִצּוֹן, אֶפְלוּ בְּבֵית אָבִיָּה – קִנְהָ, מֵה שְׂאִין כֵּן בְּאִשָּׁה.

ז. אֶחָד הָאוֹנֵס וְאֶחָד הַמִּפְתָּה. מֵה בֵּין אוֹנֵס לַמִּפְתָּה? אוֹנֵס נוֹתֵן אֶת הַצַּעַר, וְהַמִּפְתָּה אֵינוֹ נוֹתֵן אֶת הַצַּעַר. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי אֲלִיעֶזֶר: זֶה וְזֶה אֵין נוֹתֵנִין הַצַּעַר, מִפְּנֵי שְׁסוּפָה לְהַצְטַעַר תַּחַת בַּעֲלָהּ. אִמְרוּ לוֹ: אֵין דוּמָה נִבְעֵלַת בְּרִצּוֹן, לִנְבְּעֵלַת שְׂלָא בְּרִצּוֹן.

ג. הֵלֶךְ הָאָב עִם שְׁלוּחִיהָ, אוֹ עִם שְׁלוּחִי הַבְּעַל, אוֹ שֶׁהִלְכוּ שְׁלוּחֵי הָאָב עִם שְׁלוּחֵי הַבְּעַל, אוֹ שֶׁהִיָּתָה לָהּ חֶצֶר בְּדֶרֶךְ וְנִכְנְסָה וְלָנָה בְּתוּכָהּ, אוֹ שְׁנִכְנְסָה לַחֶפֶה שְׂלָא לְשֵׁם נְשׂוּאִין וּמְתָהּ, אִף עַל פִּי שְׁכַתְּבָתָה אֶצֶל בַּעֲלָהּ – אָבִיָּה יוֹרְשָׁה. מִסֵּר הָאָב לְשְׁלוּחֵי הַבְּעַל אוֹ שֶׁמְסָרוּ שְׁלוּחֵי הָאָב לְשְׁלוּחֵי הַבְּעַל, אוֹ שֶׁהִיָּתָה לָהּ חֶצֶר בְּדֶרֶךְ, וְנִכְנְסָה וְלָנָה בְּתוּכָהּ, אוֹ שְׁנִכְנְסָה לַחֶפֶה לְשֵׁם נְשׂוּאִין וּמְתָהּ, אִף עַל פִּי שְׁכַתְּבָתָה אֶצֶל אָבִיָּה, מְתָה – בַּעֲלָהּ יוֹרְשָׁה. בְּמָה דְבָרִים אֲמוּרִים? בְּכַתְּבָתָהּ, אֲבָל בְּתְרוּמָה אֵין אוֹכַלַת בְּתְרוּמָה עַד שֶׁתִּכְנַס לַחֶפֶה.

ח. אִף עַל פִּי שְׂאִמְרוּ: 'אוֹנֵס נוֹתֵן מִיד', לְכַשְׁיוּצִיא – אֵין נוֹתֵן כְּלוּם. רַבִּי יוֹסִי בֶּן רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: נוֹתֵן כְּתַבָּה מְנָה, אִף עַל פִּי שְׂאִמְרוּ: 'מִפְתָּה לְכַשְׁיוּצִיא נוֹתֵן', אֲבָל בְּשִׁתָּה וּפְגָמָה – נוֹתֵן מִיד, מֵה בֵּין נוֹתֵן מִיד לְנוֹתֵן לְאַחַר זְמַן? נוֹתֵן מִיד, אִם מְתָה – אָבִיָּה יוֹרְשָׁה, נוֹתֵן לְאַחַר זְמַן, אִם מְתָה – בַּעֲלָהּ יוֹרְשָׁה.

ד. נִשְׁבִּית – אֵין חֵיב לְפְדוּתָהּ, בְּמָה דְבָרִים אֲמוּרִים? בְּשִׁבּוּת מַלְכוּת, אֲבָל בְּשִׁבּוּת לְסִטִּים – פּוּדָה. אִם רָצָה לְקַיֵּם – קַיֵּם. וְאִם לֹא – יוּצִיא וְיִתֵּן כְּתַבָּה מְנָה. נִשְׁבִּית לְאַחַר מִיתַת בַּעֲלָהּ – אֵין הִיתְלוּמִין חֵיבִין לְפְדוּתָהּ, וְלֹא עוֹד, אֲלֵא אֶפְלוּ נִשְׁבִּית בְּחַיֵּי בַּעֲלָהּ, וְלְאַחַר כֵּן מֵת בַּעֲלָהּ – אֵין יוֹרְשִׁים חֵיבִין לְפְדוּתָהּ.

ט. אֶחָד הָאוֹנֵס וְאֶחָד הַמוּצִיא שֵׁם רַע שְׁגָרְשׁוּ – כּוֹפִין אוֹתוֹ לְהַחְזִיר, אִם הָיוּ כְּהִנִּים – לוֹקִים אַרְבָּעִים. אֶחָד הָאוֹנֵס וְאֶחָד הַמִּפְתָּה, בֵּין הֵיא בֵּין אָבִיָּה יְכוּלִין לַעֲכָב, שְׁנֵאָמַר (שְׁמוֹת כב, טז): "אִם מָאן יִמְאָן אָבִיָּה" וְגו'. וְאוֹמֵר (דְּבָרִים כב, כט): "וְלוֹ תִהְיֶה לְאִשָּׁה"; וְלוֹ אִתָּה כּוֹפָה, וְאִי אִתָּה כּוֹפָה לָהּ לִיבִים.

ה. הִיָּתָה נְזוּנִית מִנְכָּסִיו, וְצִרִיכָה רְפוּאָה – הֵרִי הֵיא כְּמִזְוֹנוֹת. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: רְפוּאָה שְׁיֵשׁ לָהּ קֶצְבָה – נִתְרַפָּא מִכְּתַבָּתָהּ. שְׂאִין לָהּ קֶצְבָה – הֵרִי הֵיא

י. קִטְנָה מִכַּת יוֹם אֶחָד וְעַד שְׁתַּיִת שְׁתֵּי שְׁעֵרוֹת – יֵשׁ לָהּ מִכָּר וְאֵין לָהּ קִנְס. מִשְׁתַּיִת שְׁתֵּי שְׁעֵרוֹת וְעַד שְׁתַּבְּגַר – יֵשׁ לָהּ קִנְס וְאֵין לָהּ מִכָּר; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר, שֶׁהִיָּה רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: כָּל מְקוּם שְׁיֵשׁ קִנְס – אֵין מִכָּר, וְכָל מְקוּם שְׁיֵשׁ מִכָּר – אֵין קִנְס. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: קִטְנָה, מִכַּת שְׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד וְעַד שְׁתַּבְּגַר – יֵשׁ לָהּ קִנְס.

כמזוונות. היו שְׁנֵי בַצֵּרֶת, וְאָמַר לָהּ: 'טְלִי גִיטִיד וְכַתּוּבְתִיד, צְאִי וּפְרַנְסִי אֶת עֲצָמְךָ' – הָרֶשֶׁת בְּיָדוֹ.

ו. לֹא כָתַב לָהּ: 'בְּנִין דְּכָרִין דִּיהוּוֹן לָךְ מִינְאִי, אִינּוֹן יִרְתּוּן כְּסָף כְּתוּבְתִיד, יִתִּיר עַל חוּלְקִיהוֹן דְּעָם אַחוּהוֹן'⁴ – חֵיב, שֶׁהוּא תִנְאִי בֵּית דִּין, כָּל הָאָרְצוֹת כּוֹתְבִין כְּאִנְשֵׁי יְרוּשָׁלַיִם.

ז. נושָׂא אָדָם אֲשֶׁה, וּפּוֹסֵק עִמָּה: 'עַל מְנַת שְׁלֵא לְזוֹן, עַל מְנַת שְׁלֵא לְפְרַנְס'. וְלֹא עוֹד, אֲלֵא שְׁפּוֹסֵק עִמָּה: 'עַל מְנַת שְׁתָּהָא זְנָתוֹ וּמְפַרְנָסְתוֹ וּמְלַמְדָתוֹ תוֹרָה'. מַעֲשֶׂה בִיהוֹשֻׁעַ בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי עֲקִיבָא שֶׁנִּשְׂאָ אֲשֶׁה, וּפּוֹסֵק עִמָּה: 'עַל מְנַת שְׁתָּהָא זְנָתוֹ וּמְפַרְנָסְתוֹ וּמְלַמְדָתוֹ תוֹרָה', וְהָיָה שְׁנֵי בַצּוֹרוֹת, עֲמַד וְחֶלֶק, הַתְּחִילָה קוֹבֵלֶת עֲלָיו לְחַכְמִים, וְכִשְׁבָּא לְבֵית דִּין, אָמַר לָהֶם: 'הִיא נֹאמְנַת עָלַי יִתְר מִכָּל אָדָם'. אָמְרָה לָהֶם: 'וּדְאִי כֶּךָ הַתְּנָה עִמִּי! אָמְרוּ לָהּ חַכְמִים: אִין כְּלוּם אַחַר הַקִּיצָה.

ח. מַצְוָה לְזוֹן אֶת הַבְּנוֹת, וְאִין צְרִיד לֹמַר אֶת הַבְּנִים; דְּכָרִי רַבִּי מֵאִיר. וְרַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר: מַצְוָה לְזוֹן אֶת הַבְּנִים, וְאִין צְרִיד לֹמַר לְבָנוֹת, אַחַר מִיתַת אַבְיָהוֹן, אֲבָל בְּחַיֵּי אַבְיָהוֹן – אֵלּוּ וְאֵלּוּ אִינְן נְזוּנִין.

ט. הֲלַל הַזֶּקֶן הָיָה דוֹרֵשׁ לְשׁוֹן הַדְּיוּט, שֶׁהָיָה בְּנֵי אֶלְכָסְנִדְרִיא מְקַדְשֵׁין גְּשׁוּתִיהוֹן, וּבִשְׁעַת כְּנִיסַתָּן לְשׁוֹק – בְּאִין אַחֲרִים וְחוֹטְפִין אוֹתָן מֵהֶם, בְּקִשׁוֹ חַכְמִים לַעֲשׂוֹת בְּנִיהוֹן מְמוֹרִין. אָמַר לָהֶם הֲלַל הַזֶּקֶן: 'הִבִּיאוּ לִי כְּתַבַּת אִמְכֶן'. וּמִצָּא שְׁכַתוֹב בָּהֶן: 'לְשַׁתְּכַנְסִי לַחֲפָה, הָיָה לִי לְאֵנָתוֹ כְּדַת מִשָּׁה וִישְׂרָאֵל'; וְלֹא עָשׂוּ בְּנִיהוֹן מְמוֹרִים.

י. רַבִּי מֵאִיר הָיָה דוֹרֵשׁ לְשׁוֹן הַדְּיוּט: הַמְקַבֵּל שְׂדֵה מַחְבְּרוֹ, וּמִשְׁזָכָה בַּהּ הוֹבִירָה – שְׁמִין לוֹ כְּמָה הִיא רְאוּיָה לַעֲשׂוֹת, וְנוֹתֵן לוֹ, שְׂכָךְ כּוֹתֵב לוֹ: 'אִם אוֹבִיר וְלֹא אֲעֵבִיד אֲשֵׁלֵם בְּמִיטְבָּא'⁵.

יא. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ הָיָה דוֹרֵשׁ לְשׁוֹן הַדְּיוּט: אָדָם מְבִיא קָרְבָן עֲשִׂיר עַל אֲשֵׁתוֹ, וְכֵן כָּל קָרְבָן וְקָרְבָן שֶׁהִיא חֵיבַת, שְׂכָן כְּתַב לָהּ: 'אַחֲרִיּוֹת דְּאִית לִיד עָלַי. שְׂבָרָה לוֹ מְקַצֵּת כְּתַבְתָּה – שְׂבָרָה לוֹ אֶת פְּלָה, שְׂכָךְ הִיא כּוֹתְבַת לוֹ: 'אַחֲרִיּוֹת דְּאִית לָךְ עָלַי מִן קְדַמַת דְּנָא'.

יב. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קַרְחָה הָיָה דוֹרֵשׁ לְשׁוֹן הַדְּיוּט: הַמְלוּהָ אֶת חֲבָרוֹ עַל הַמְשַׁכֵּן – לֹא יִמְשַׁכְנוּ יוֹתֵר מִחוּבוֹ, שְׂכָךְ כּוֹתֵב לוֹ: 'תְּשַׁלְּמַתָּא דְּאִית לָךְ עָלַי, כָּל קָבַל דִּיכִי'.

יג. רַבִּי יוֹסִי הַגְּלִילִי הָיָה דוֹרֵשׁ לְשׁוֹן הַדְּיוּט: מְקוּם שְׁנֵהֲגוּ לַעֲשׂוֹת כְּתַבָּה מְלוּהָ – גּוֹבִין מְלוּהָ. מְקוּם שְׁנֵהֲגוּ לְכָפַל – אִין גּוֹבִין אֲלֵא מְחַצָּה.

יד. אָבִי הֲבֵן שְׁנַעֲשֶׂה עֲרַב לְכַתְּבַת כְּלָתוֹ, אִם יֵשׁ נְכָסִים לְבֵן – גּוֹבִין מִשְׁלַב בֶּן, וְאִם לֹא – גּוֹבִין מִשְׁלַב אָב. עֲשֶׂה הָאָב בֵּית אוֹ שְׂדֵה אַפּוֹתִיקִי לְכַתְּבַת כְּלָתוֹ – בֵּין כֶּךָ וּבֵין כֶּךָ גּוֹבִין מֵהֶן.

טו. מִי שִׁצָּא בְּנוֹ לְמַדְיַת הַיָּם, וְשָׁמַע שְׁמַת בְּנוֹ, וְעֲמַד וְכַתֵּב כָּל נְכָסָיו לְאַחֲרִים, וְאַחַר כֶּךָ נוֹדַע שֶׁבְּנוֹ קִים – מִתְּנָתוֹ מִתְּנָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן מְנַסִּיא אוֹמַר: אִין מִתְּנָתוֹ מִתְּנָה, שְׁאֵלוֹ הָיָה יוֹדַע שֶׁבְּנוֹ קִים, לֹא הָיָה כּוֹתְבָן. הָיָה חוֹלָה וּמְטַל בְּמַטָּה, אָמְרוּ לוֹ: 'נְכָסִים לְמִי? אָמַר לָהֶם: 'דְּמִיתִי שִׁישׁ לִי בֶן, עֲכָשִׁי שְׁאִין לִי בֶן – נְכָסִי לְפִלוֹנִי. וְאַחַר כֶּךָ נוֹדַע שִׁישׁ לוֹ בֶּן – לֹא אָמַר כְּלוּם. הָיָה חוֹלָה וּמְטַל בְּמַטָּה, אָמְרוּ לוֹ: 'נְכָסִידָךְ לְמִי? אָמַר

⁵ אִם אֲשִׁאִיר אֶת הַשְּׂדֵה בּוֹרָה וְלֹא אֲעֲבֹדָנָה אֲשֵׁלֵם בְּמִיטְבָּא.

⁴ הַבְּנִים הַזֵּכֵרִים שִׁוְיָהוּ לָךְ מִמּוֹנִי, הֵם יִרְשׁוּ אֶת כְּסָף הַכְּתַבָּה שְׂדֵךְ, יוֹתֵר עַל חֶלְקִיהֶם שְׁעָם אֲהִיָּהֶם.

לָהֶם: דְּמִיתִי שְׂאֵשְׁתִּי מִעֲבֶרְתָּ, עֲכָשִׁיו שְׂאִין אֲשֵׁתִי מִעֲבֶרְתָּ - נִכְסִי לְפָלוּגִי, וְאַחַר כֵּךְ נוֹדַע שְׂאֵשְׁתּוֹ מִעֲבֶרְתָּ - לֹא אָמַר כְּלוּם.

טז. גַּר שְׂמֵת, וּבְזַבְזוֹ יִשְׂרָאֵל אֶת נִכְסָיו, וְאַחַר כֵּךְ נוֹדַע שֵׁישׁ לוֹ בָּנִים בְּמִדֵּינַת הַיָּם, אוֹ שְׂאֵשְׁתּוֹ מִעֲבֶרְתָּ - כָּלֶם חִיבִין לְהַחְזִיר. הַחְזִירוֹ הִכַּל וּמִתּוֹ בְּנָיו, אוֹ הַפִּילָה אֲשֶׁתּוֹ: מַחְזִיק בְּשָׂנִיָּה - זָכָה. בְּרֵאשׁוֹנָה - לֹא זָכָה.

יז. הַבְּנוֹת, בֵּין שְׂנֹשְׂאוֹ עַד שְׂלֵא בְּגָרוֹ, וּבֵין בְּגָרוֹ עַד שְׂלֵא נִשְׂאוֹ - אֲבָדוֹ מִזְנוּתֵיהֶן, וְלֹא אֲבָדוֹ פְּרִנְסָתָן; דְּבָרֵי רַבִּי. רַבִּי שְׂמַעוֹן בֶּן אֱלֶעָזָר אוֹמֵר: אִף אֲבָדוֹ פְּרִנְסָתָן. כִּיצַד הֵן עוֹשׂוֹת? שׁוֹכְרוֹת לָהֶן בְּעָלִים וּמוֹצִיאִים לָהֶן פְּרִנְסָתָן.

יח. אֶחָד נִכְסִים שֵׁישׁ לָהֶן אַחֲרֵינָהּ, וְאֶחָד נִכְסִים שְׂאִין לָהֶן אַחֲרֵינָהּ - מוֹצִיאִים לְמִזְוֹן אִשָּׁה וּבְנוֹת. דְּבָרֵי רַבִּי רַבִּי שְׂמַעוֹן בֶּן אֱלֶעָזָר אוֹמֵר: נִכְסִים שֵׁישׁ לָהֶם אַחֲרֵינָהּ - מוֹצִיאִים לְבָנוֹת מִן הַבָּנִים, וּלְבָנוֹת מִן הַבְּנוֹת, וּלְבָנִים מִן הַבָּנִים, וּלְבָנִים מִן הַבְּנוֹת, בְּנִכְסִים מְרַבִּים, אֲבָל לֹא לְבָנִים מִן הַבְּנוֹת בְּנִכְסִים מוֹעֲטִים. נִכְסִים שְׂאִין לָהֶם אַחֲרֵינָהּ - מוֹצִיאִים לְבָנִים מִן הַבְּנוֹת, לְבָנוֹת מִן הַבְּנוֹת, אֲבָל לֹא לְבָנוֹת מִן הַבָּנִים, בֵּין שְׂשַׁעְבֵּד הָאֵב בְּחֵייוֹ בֵּין שְׂשַׁעְבֵּדוֹ הַיּוֹרְשִׁין אַחַר מִיתַת אָבִיהֶן - אִין נִפְרָעִין מֵהֶן לְעַגְלִין כְּתָבָה, אֲבָל לְפְרִנְסָה גוֹבִיין מֵהֶן.

מִסְכַּת פְּתוּבוֹת פְּרָק חֲמִישִׁי

א. הַבּוֹגֵרַת כְּתִבְעָה, וְנוֹתְנִים לָהּ שְׁנַיִם עֶשֶׂר חֹדֶשׁ, אִם הִיתָה קֹטְנָה - בֵּין הִיא בֵּין אָבִיָּהּ יְכוּלִין לְעַכְבָּ. רַבִּי טְרַפּוֹן אוֹמֵר: נוֹתְנִין לָהּ הִכַּל תְּרוּמָה. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים? מִן הָאֲרוּסִין, אֲבָל מִן הַנְּשׂוּאִין - מוֹדָה רַבִּי טְרַפּוֹן שְׂנוֹתְנִין לָהּ מְחֻצָּה חֲלִין, וּמְחֻצָּה תְּרוּמָה. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּבֵת כַּהֵן לְכַהֵן, אֲבָל בֵּת יִשְׂרָאֵל לְכַהֵן - דְּבָרֵי הִכַּל מְחֻצָּה חֲלִין וּמְחֻצָּה תְּרוּמָה. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתִרְיָה אוֹמֵר: שְׁתֵּי יְדוֹת תְּרוּמָה וְאֶחָד חֲלִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: נוֹתְנִים לָהּ הִכַּל תְּרוּמָה,

וְהִיא מוֹכֶרֶת וְלוֹקַחַת בְּדַמְיָה חֲלִין. רַבִּין שְׂמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: כָּל מְקוֹם שֶׁהִזְכֵּרוּ שָׁם תְּרוּמָה - נוֹתְנִין לָהּ כְּפָלַיִם חֲלִין. זוֹ מִשְׁנֵה רֵאשׁוֹנָה! רַבּוּתֵינוּ אָמְרוּ: אִין הָאִשָּׁה אוֹכֵלֶת בְּתְרוּמָה עַד שֶׁתִּכְנַס לַחֲפָה, וְהִיבָמָה עַד שֶׁתִּבְעֵל, וְאִם מֵתָה - בְּעֵלָה יוֹרְשָׁה. אָמַר רַבִּי מְנַחֵם בֶּן נִפְחָ מִשׁוּם רַבִּי אֱלִיעָזָר הַקָּפָר: מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי טְרַפּוֹן שֶׁקָּדַשׁ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת נָשִׁים לְהֵאכִילָן בְּתְרוּמָה, שְׁהִיוּ שְׁנֵי בְצֻרַת. וְכַבֵּר שֶׁלַח יוֹחֲנָן בֶּן בִּג בִּג אֶצֶל רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתִרְיָה לְנִצְיָבִים, אָמַר לוֹ: שְׂמַעְתִּי עָלֶיךָ שְׂאֵתָה אוֹמֵר - 'בֵּת יִשְׂרָאֵל הַמְאֲרֶסֶת לְכַהֵן אוֹכֵלֶת בְּתְרוּמָה', שֶׁלַח לוֹ וְאָמַר לוֹ: 'מַחְזִיק הִייתִי בְּךָ שְׂאֵתָה בְּקִי בְּחֻדְרֵי תוֹרָה, לְדוֹן קָל וְחִמָּר אִי אֶתָּה יוֹדַע? וּמָה שֶׁפָּחָה כְּנַעֲנִית שְׂאִין בִּיאָתָה קוֹנָה אוֹתָה לְאָכַל בְּתְרוּמָה, כְּסָפָה קוֹנָה אוֹתָה לְהֵאכִילָה בְּתְרוּמָה, בֵּת יִשְׂרָאֵל שֶׁהִבִּיאָה קוֹנָה אוֹתָה לְהֵאכִילָה בְּתְרוּמָה, אִינוּ דִין שִׁיָּהָא כְּסָפִי קוֹנָה אוֹתָה לְהֵאכִילָה בְּתְרוּמָה? אֲבָל מָה אַעֲשֶׂה? שְׁהִרִי אָמְרוּ חֲכָמִים: אִין אַרוּסָה בֵּת יִשְׂרָאֵל אוֹכֵלֶת בְּתְרוּמָה עַד שֶׁתִּכְנַס לַחֲפָה, אִם מֵתָה - בְּעֵלָה יוֹרְשָׁה'.

ב. יְבָמָה מָה הִיא לְמִזְוֹנוֹת? כָּל זְמַן שֶׁנִּתְחַיֵּב הַבְּעַל - יְבָמִין חִיבִין, לֹא נִתְחַיֵּב הַבְּעַל - אִין הַיְבָמִין חִיבִין. מַעֲשֶׂה יְדִיָּה שֶׁל מִי? אִם הִיתָה נְזוּנָת מִשְׁלֵהֶן - הָרִי הֵן שְׁלֵהֶן. וְאִם לֹא - הָרִי הֵן שֶׁל עֲצָמָה. בֵּין כֵּךְ וּבֵין כֵּךְ שֶׁל עֲצָמָה. הַמְקַדֵּשׁ מַעֲשֶׂה יְדִי אֲשֶׁתּוֹ - הָרִי זֶה מַעֲלָה לָהּ פְּרִנְסָה מִתּוֹךְ, וְהַשְּׂאָר הַקָּדֵשׁ.

ג. מִלֵּאכּוֹת שֶׁהָאִשָּׁה עוֹשֶׂה עוֹשֶׂה לְכַעֲלָה: שְׁבַעַה גּוֹפִי מִלֵּאכּוֹת מְנוּ, וְשְׂאָר לֹא הִצְרַכּוּ לְמִנּוֹת. אִין כּוֹפָה לְעִשׂוֹת לְאִבּוֹ, וְלֹא לְבִנוֹ, וְלֵהִטִּיל לְפָנָי בְּהֵמָתוֹ, אֲבָל כּוֹפָה לְתֵן תְּבִין לְפָנָי בְּקָרוֹ, מְקוֹם שֶׁלֹּא נִהְגּוּ אַחַת מִכָּל אֵלוֹ - אִינוּ יְכוּל לְכוֹפָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִף אִין כּוֹפָה לְעִשׂוֹת בְּשִׁפְתָן, מִפְּנֵי שֶׁשִּׁפְתָן מְסַרִּיחַ אֶת הַפֶּה וּמְשַׁרְבֵּיט אֶת הַשִּׁפְתִּים. נִדְרָה שֶׁלֹּא לְהִנִּיק אֶת בְּנָה - בֵּית שְׂמַאי אוֹמְרִים: שׁוֹמְטֵת דָּד מִפִּיהָ. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים: כּוֹפָה וּמְנִיקָתוֹ. נִתְגַּרְשָׁה - אִין כּוֹפִין אוֹתָה לְהִנִּיק.

ראיתהָ שְׁמֵלֶקֶט שְׁעוּרִים תַּחַת טַלְפִי
סוּסִים בַּעֲכוּ, קָרָאתִי עֲלֶיהָ מִקְרָא זֶה (שִׁיר
הַשִּׁירִים א, ח): "אִם לֹא תִדְעִי לָךְ הִיפָּה
בְּנָשִׁים" וּגו'.

מִסֶּכֶת כְּתוּבוֹת פָּרָק שִׁישִׁי

א. מִי שְׁמַת, וְהֵנִיחַ בָּנִים וּבָנוֹת, בְּזִמְן
שְׁהֵנְכָסִים מְרִבִּין - הַבָּנִים יִרְשׁוּ וְהַבָּנוֹת
נְזוֹנוֹת וּמִתְפָּרְנְסוֹת. כִּיצַד הַבָּנִים יִרְשׁוּ? אֵין
אוֹמְרִים: 'אֵלוֹ הָיָה אֲבִיהֶם קָיָם הָיָה נוֹתֵן
לָהֶם כֶּךָ וְכָךְ'; אֲלֹא רוֹאִים אֶת אֶחָד כְּאֵלוֹ
הוּא אֲבִיהֶם וְנוֹתְנֵם לָהֶם. כִּיצַד הַבָּנוֹת
נְזוֹנוֹת וּמִתְפָּרְנְסוֹת? אֵין אוֹמְרִים: 'אֵלוֹ הָיָה
אֲבִיהֶן קָיָם הָיָה נוֹתֵן לָהֶן כֶּךָ וְכָךְ'; אֲלֹא
רוֹאִין שְׁכַנְגָדן הַיָּאָד מִתְפָּרְנְסוֹת, וְנוֹתְנִין
לָהֶן. רַבִּי אוֹמֵר: כָּל אַחַת וְאַחַת נוֹטֶלֶת עֶשׂוֹר
נְכָסִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם הִשִּׂיא אֶת בַּת
הָרֵאשׁוֹנָה - יִנָּתֵן לְשִׁנְיָה, כְּדָרְךָ שֶׁנָּתַן
לְרֵאשׁוֹנָה. אָמְרוּ לוֹ: יֵשׁ שְׁמֵשִׂיא אֶת בַּתוֹ
וְנוֹטֵל מֵעוֹתָיו, וְיֵשׁ שְׁמֵשִׂיא אֶת בַּתוֹ, וְנוֹתֵן
אַחֲרֶיהָ מְעוֹת. וְכֵן הָיָה רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר:
הַמֵּשִׂיא אֶת בַּתוֹ סָתֵם - לֹא יַפְחוֹת לָהּ
מִחֲמַשׁ סְלָעִים, שְׁבָרֵאשׁוֹנָה הָיָה לוֹקַח לָהּ
כָּל צָרְכָה.

ב. פְּסָקָה לְהַכְנִיִס לוֹ שְׁנֵי סְלָעִים, נַעֲשׂוּ שֵׁשָׁה
דִּינָרִים, מֵה שֶׁחָתַן פּוֹסֵק - פּוֹסֵק פְּחוֹת
חֲמֵשׁ, חוּץ מִמְּאֲתִים לְבַתּוּלָה וּמְנָה
לְאַלְמָנָה. פְּסָקָה לְהַכְנִיִס לוֹ זֶהָב - הָרִי הוּא
כְּכֵלִים. דִּינָרֵי זֶהָב - הָרִי הֵן כְּכֶסֶפִים. רַבִּי
שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: וְכֵן הוּא הַדָּבָר,
בְּמָקוֹם שֶׁלֹּא נִהְגוּ שְׁלֹא לְפָרְטֵן דִּינָרֵי זֶהָב -
שְׁמִין אוֹתָן וְהָרִי הֵן בְּשׁוּיָהֶן, וְהַזֶּהָב - הָרִי
הוּא כְּכֵלִים.

ג. הַכְּנִיִסָה לוֹ, בֵּין שׁוֹם בֵּין כְּסָפִים, וְנָתַן
עֵינָיו לְגֵרְשָׁה - הִיא לֹא תֹאמַר לוֹ: 'מָה לִּי
שׁוּמִי', וְהוּא לֹא יֹאמַר לָהּ: 'טְלִי כֶסֶפְךָ',
אֲלֹא נוֹטֶלֶת מֵה שֶׁכָּתַב לָהּ בְּכַתְּבָתָהּ.

ד. פְּסָקָה לְהַכְנִיִס לוֹ כְּסָפִים, סִלְעָה נַעֲשָׂה
שֵׁשָׁה דִּינָרִים, חָתַן מִקְבֵּל עָלָיו עֲשָׂרָה
דִּינָרִים לְמָנָה לְקַפַּת בְּשָׂמִים. אָמַר רַבִּי יוֹסִי:

אִם הָיָה בְּנָה מִכִּירָה - נוֹתְנִין לָהּ שְׁכָרָה,
וְכוֹפֶה וּמְנִיקְתּוֹ מִפְּנֵי הַסַּכָּנָה. אֵין הָאִישׁ
כוֹפֶה אֶת אִשְׁתּוֹ שֶׁתְּנִיק אֶת בֶּן חֲבֵרוֹ, וְאֵין
הָאִשָּׁה כוֹפֶה אֶת בַּעְלָהּ שֶׁתְּנִיק אֶת בֶּן
חֲבֵרָתָהּ.

ד. הַמְדִיר אֶת אִשְׁתּוֹ מִתְשָׂמִישׁ הַמְטָה, בֵּית
שְׂמַאי אוֹמְרִים: שְׁתֵּי שְׁבָתוֹת כִּיּוֹלְדָה נִקְבָּה.
בֵּית הַלַּל אוֹמְרִים: שְׁבַת אֶחָד כִּיּוֹלְדָה זָכָר,
וְכִימִי נִדְתָּה. יִתֵּר עַל כֵּן - יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתָבָהּ.

ה. הַפּוֹעֲלִים - שְׁתֵּים בְּשַׁבָּת. בְּמָה דְּבָרִים
אָמּוּרִים? בַּעוֹשִׂין מְלָאכָה בַּעֲרִין, וְאִם
עוֹשִׂין מְלָאכָה בַּעֲרֵי אַחֲרֵת - פַּעַם אַחַת
בְּשַׁבָּת. הַחֲמִרִים - אַחַת לְשֵׁתֵי שְׁבָתוֹת.
הַגְּמָלִין - אַחַת לְשָׁלְשִׁים יוֹם. הַסַּפְּנִין - אַחַת
לְשֵׁשָׁה חֳדָשִׁים.

ו. הַמּוֹרְדֵת עַל בַּעְלָהּ - פּוֹחֲתִין לָהּ מִכְּתַבְתָּהּ
שְׁבַעַה דִּינָרִים בְּשַׁבָּת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר:
שְׁבַעַה טְרַפְעִיקִים, זֶה מִשְׁנָה רֵאשׁוֹנָה:
רְבוּחֵינוֹ הַתְּקִינּוּ, שִׁיְהוּ מְכַרְזִין עֲלֶיהָ אַרְבַּע
וְחֲמִשָּׁה שְׁבָתוֹת, זֶה אַחַר זֶה, פַּעַמִּים בְּשַׁבָּת,
וְשׁוֹלְחִין לָהּ בֵּית דִּין: 'הוּוִי יוֹדַעַת, שְׁאָפְלוּ
כְּתַבְתְּךָ מֵאַה מְנָה - הַפְּסַדְתְּ. אַחַת אֲרוּסָה
וְאַחַת נְשׁוּאָה וְאַחַת שׁוֹמְרַת יָבָם, אָפְלוּ נָדָה
אָפְלוּ חוּלָה.

ז. הַמְשַׁרָּה אֶת אִשְׁתּוֹ עַל יְדֵי שְׁלִישׁ - לֹא
יַפְחוֹת לָהּ מִקְבִּים חֲטִין, אוֹ מֵאַרְבַּע קַבִּין
שְׁעוּרִים, וְכֹלֶם בְּמִדַּת אִיטְלָקִי, וְאָפְלוּ נָדָה
וְאָפְלוּ חוּלָה וְאָפְלוּ שׁוֹמְרַת יָבָם. נוֹתֵן כּוֹס
חֲבִית וְקִדְרָה, פֶּךָ נֵר וּפְתִילָה. יֵין אֵין לָהּ -
שְׁאֵין נְשׁוּתִיהֶן שֶׁל עֲנִיִים שׁוֹתוֹת יֵין. כִּר אֵין
לָהּ - שְׁאֵין נְשׁוּתִיהֶן שֶׁל עֲנִיִים יִשְׁנוֹת עַל כִּר.

ח. מוֹתֵר מְזוֹנוֹת לְבַעַל. וּמוֹתֵר בְּלֹאוֹת שֶׁל
אִשָּׁה. הַעֲשִׂיר - עוֹלָה עֲמוֹ. הָעֵנִי - אֵין
יּוֹרְדֵת עֲמוֹ. מַעֲשָׂה בְּבַתוֹ שֶׁל נְקֻדִימוֹן בֶּן
גּוּרִיזֵן שֶׁפָּסְקוּ לָהּ חֲכָמִים חֲמֵשׁ מֵאוֹת דִּינָרֵי
זָהָב בְּכָל יוֹם לְקַפַּת בְּשָׂמִים, וְלֹא הִיָּתָה אֲלֹא
שׁוֹמְרַת יָבָם. אִף הִיא קָלְלָה אוֹתָם, אָמְרָה
לָהֶם: כֶּךָ תִּפְסְקוּ לְבִנּוֹתֵיכֶם! אָמַר רַבִּי
אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי צְדוּק: אֲרָאָה בְּנַחְמָה אִם לֹא

וכן כל מקום שנהגו שלא לפחות מן השום, ושלא להוסיף על הכספים - אין משנין ממנהג המדינה.

ה. פסקה להכניס לו חמש מאות דינר שום, וכתב לה אֶלף דינר בכתבתה, אם עשתה קיצתה - נוטלת מה שכתוב לה. ואם לאו - גורע כנגדן שלש דינרין לכל סלע וסלע. פסקה להכניס לו חמש מאות דינרי כספים, וכתב לה אֶלף דינר בכתבתה, אם עשתה קיצתה - נוטלת מה שכתוב לה, ואם לאו - גורעת כנגדן חמשה דינרין לכל סלע וסלע. הכניסה לו אֶלף דינר בכתבתה, וכתב לה שום משנים עשר מנה, אם עשתה קיצתה - נוטלת מה שכתוב לה. ואם לאו - לא יפחות לכתולה ממאתים ולא למנה ממנה.

ו. המשאי את בתו, ופסק עם חתנו שיעמד ערם ויכסנה, אין אומרים: 'יעמוד ערם ויכסנה', אלא מכסה את הראוי לה. וכן המשאיין את היתומה - לא יפחתו לה מחמשים דינר, ואם יש בכיס - מפרנסין אותה לפי כבודה.

ז. יתומה שהשיאה אמה או אחיה וכתבו לה מאה או חמשים וזו אף על פי שכתב להן הבעל: 'דין ודברים אין לי עמהם', יכולה היא כשתגדיל להוציא מידם מה שראוי להנתן לה. האיש פוסק על ידי בתו, ואין האשה פוסקת על ידי בתה.

ח. יתום ויתומה שמבקשין להתפרנס - מפרנסין את היתומה ואחר כך מפרנסין את היתום, מפני שהאיש דרכו לחזר על הפתחים ואין האשה דרכה לחזר.

ט. יתום ויתומה שמבקשין לינשא - משייין את היתומה תחלה, ואחר כך משייין את היתום; מפני שבשתה של אשה מרבה משל איש. יתום שמבקש לישא - שוכרין לו בית, ומציעין לו מטה, ואחר כך משייין לו אשה, שנאמר (דברים טו, ח): 'די מחסורו אשר יחסר לו'; די מחסורו - זה הבית. אשר יחסר - זה המטה והשלחן. לו - זו אשה;

שנאמר להלן (בראשית ב, יח): 'אעשה לו עזר כנגדו', מה 'לו' האמור להלן - 'אשה', אף 'לו' האמור כאן - 'אשה'.

י. המשליש מעות לחתנו לקח בהן שדה לבתו, והיא אומרת: 'יתנו לבעלי מן הארוסין' - יעשה השליש מה שהושלש בידו. 'מן הנשואין' - הרשות בידה; דברי רבי מאיר. רבי יוסי אומר: אם היתה קטנה, בין מן הארוסין בין מן הנשואין - יעשה שלישי מה שהושלש בידו. אם היתה גדולה, בין מן הנשואין בין מן הארוסין - הרשות בידו.

יא. האומר: 'תנו שקל מנכסי לבני בשבת', וראוין לתן להן סלע - נותנין להם סלע. ואם אָמר: 'אל תתנו להם אלא שקל' - אין נותנין אלא שקל. אם אָמר: 'אם מתי ירשו אחרים תחתיהן', בין שאמר 'תנו' בין שאמר 'אל תתנו' - אין נותנין להם אלא שקל. 'למזון אשה ובנות' - בין שאמר 'תנו' בין שאמר 'אל תתנו' - נותנין להן סלע. רבן שמעון בן גמליאל אומר: היה רבי מאיר אומר - האומר: 'תנו שקל מנכסי לבני בשבת', והן ראוין לטול סלע - נותנין להם שקל, והשאר - מתפרנסין מן הצדקה. וחכמים אומרים: נזונין והולכין עד שיכלו נכסיו, והשאר מתפרנסין מן הצדקה.

מסכת כתבות פרק שביעי

א. עד שלשים יום יעמיד פרנס, ובכנהג שלשה חדשים; דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: בישראל, חדש אחד - קיים. שנים - יוציא ויתן כתבה. ובכנהג, שנים - קיים. שלשה - יוציא ויתן כתבה.

ב. הדירה שלא תטעם אחד מכל המינין, בין מאכל רע בין מאכל יפה, אפלו לא טעמה אותו המין כל ימיה - יוציא ויתן כתבה. אָמר רבי יהודה: רוצות בנות ישראל שלא לטעם תבשיל ופרות, ואל יצאו יום אחד מתחת בעליהן.

אָפְלוּ כַתְּבַתָּה מֵאַה מְנָה - אַבְדָּה אֶת הַכֵּל, וְנוֹטַלְת בְּלֵאיוֹת שְׁמוּצָאָה לְפָנֶיהָ.

ז. הַמְקַדֵּשׁ אֶת הָאִשָּׁה עַל מְנַת שְׂאִין עָלֶיהָ נְדָרִים, וְנִמְצָא עָלֶיהָ נְדָרִים - אֵינָה מְקַדֶּשֶׁת. הַלֵּכָה אֲצֵל חֶכֶם וְהִתִּיר לָהּ אֶת נְדָרָה - הָרִי זֶה מְקַדֶּשֶׁת. כִּנְסָה סֵתָם וְנִמְצָאוּ עָלֶיהָ נְדָרִים - תִּצַּא שְׂלֵא בַכְתָּבָה. הַלֵּכָה אֲצֵל חֶכֶם וְהִתִּיר לָהּ אֶת נְדָרָה - הָרִי זֶה יָקִים, עַל מְנַת שְׂאִין בְּהַ מוֹמִיץ - אֵינָה מְקַדֶּשֶׁת. הַלֵּכָה אֲצֵל רוֹפֵא וְרוֹפְאָה - הָרִי זֶה מְקַדֶּשֶׁת. כִּנְסָה סֵתָם וְנִמְצָאוּ בְּהַ מוֹמִיץ - תִּצַּא שְׂלֵא בַכְתָּבָה. בְּאֵלוֹ נְדָרִים אָמְרוּ? דְּבָרִים שֵׁישׁ בְּהֶם עֲנִי נֶפֶשׁ, כְּגוֹן שְׁנֵדְרָה שְׂלֵא תֹאכַל בֶּשֶׂר, וְשְׂלֵא תִשְׁתֶּה יַיִן, וְשְׂלֵא לְלִבֵּשׁ בְּגָדֵי צְבָעוֹנִין.

ח. כָּל הַמוֹמִיץ הַפּוֹסְלִין בַּכְּהֻנִּים - פּוֹסְלִין בְּנִשְׁיָם. יִתֵּר עָלֶיהֶן הַנְּשִׁים - רִיחַ הַפֶּה, וְרִיחַ זַעֲה, וְשׂוּמָא שְׂאִין לָהּ שַׁעַר.

ט. הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ: 'קִדַּשׁ לִי בַתְּךָ זֶה עַל מְנַת שְׂאִין בְּהַ מוֹמִיץ. אָמַר לוֹ: 'בַּתִּי זֶה, חוֹלָה הִיא, שׂוֹטָה הִיא, נֹכְפִית הִיא, מִשְׁעַמְמַת הִיא'; הִיָּה בְּהַ מוֹם אֶחָד מֵהֶן, וְסִנְפָּה בֵּין הַמוֹמִיץ - הָרִי זֶה מִקַּח טְעוֹת. מוֹמִיץ הַלֵּלוֹ וּמוֹם אַחַר עֲמָהֶן - אֵין זֶה מִקַּח טְעוֹת. מוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי מֵאִיר בְּמוֹמִיץ שְׁדָרְכָן לְהַלְדַּע עֲמָה, שְׂאֵף עַל פִּי שְׁהִיא אֲצֵל בַּעֲלָהּ, אֲבִיָּה צְרִיף לְהַבִּיא רֵאָיָה. כִּנְסָה סֵתָם וְנִמְצָאוּ בְּהַ מוֹמִיץ וְנְדָרִים - הָרִי זֶה יָקִים.

י. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: נִסְמִית עֵינַי, נִקְטְעָה יָדוֹ, וְנִשְׁבְּרָה רִגְלוֹ, מוֹמִיץ גְּדוֹלִין הֵן - יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתָבָה. אֵיזְהוּ מִקְמָץ? זֶה בּוֹרְסִי. וְיֵשׁ אוֹמְרִים: זֶה הַמְקַמֵּץ צוֹאָה. מִצְרַף נַחֲשֶׁת - זֶה הַמְחַתֵּךְ נַחֲשֶׁת מַעֲקָרוֹ. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בַּעַל פּוֹלִיפּוֹס - זֶה רִיחַ הַפֶּה.

יא. אֵימְתִי אָמְרוּ יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתָבָה? בְּזִמְן שְׁהוּא רוֹצֵה וְהִיא אֵינָה רוֹצֵה, הִיא רוֹצֵה וְהִיא אֵינָה רוֹצֵה. אִם הָיוּ שְׁנֵיהֶם רוֹצִים - יָקִימוּ. מִכָּה שְׁחִין, וְאָף עַל פִּי שְׁשֵׁנִיהֶם רוֹצִים - לֹא יָקִימוּ. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן

ג. הַדִּירָה שְׂלֵא תִתְקַשֵּׁט בְּאֶחָד מִכָּל הַמִּינִין, אָפְלוּ הִיא יִלְדָה וְהַדִּירָה שְׂלֵא תִלְבַּשׁ בְּגָדֵי זָקֵנָה, אָפְלוּ הִיא זָקֵנָה וְהַדִּירָה שְׂלֵא תִלְבַּשׁ בְּגָדֵי יִלְדָה - יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתָבָה. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: בַּעֲנִיּוֹת שְׂלֵא נִתֵּן קֶצֶבָה, וּבַעֲשִׁירוֹת שְׂלֵשִׁים יוֹם. הַדִּירָה שְׂלֵא לְהַשְׂאִיל נֶפֶה וּכְבָרָה רַחִים וְתַנּוּר - יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתָבָה, מִפְּנֵי שְׁמִשְׂיָאָה שֵׁם רַע בְּשִׁכְנוּתֶיהָ. וְכֵן הִיא שְׁנֵדְרָה שְׂלֵא לְהַשְׂאִיל נֶפֶה וּכְבָרָה רַחִים וְתַנּוּר - תִּצַּא שְׂלֵא בַכְתָּבָה, מִפְּנֵי שְׁמִשְׂיָאָתוֹ שֵׁם רַע בְּשִׁכְנוּתוֹ.

ד. הַדִּירָה שְׂלֵא תִלְךָ לְבֵית הָאֵבֶל אוֹ לְבֵית הַמִּשְׁתָּה - יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתָבָה; שְׁלִמְחַר תְּהֵא מְטַלְת וְאֵין כָּל בְּרִיָּה סוֹפְנָה. הִיָּה רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: מַה תִּלְמוּד לּוֹמֵר (קֵהֶלֶת ז', ב): "וְהָיִי יִתֵּן אֶל לְבוֹ" - דְּבָרִים שֵׁל מִיתָה; עֶבֶד - דִּיעֲבֹדוֹן לָךְ. לְוִי - דִּילּוּוֹן לָךְ. סְפוּד - דִּיִּסְפוּדוֹךָ. קָבֵר - דִּיקְבּוּרוֹךָ, שְׁנֵאֵמַר (שָׁם): "טוֹב לְלַכֵּת אֶל בֵּית אָבֶל".

ה. הַדִּירָה שְׁתֵּהא מִטְעַמַת תְּבִשְׁלִיָּה לְכָל אָדָם, אוֹ שְׁתֵּהא מִמְלָאָה וּמַעֲרָה לְאִשְׁפָּה, וְשִׁתְּאֵמַר לְכָל אָדָם דְּבָרִים שְׁבִינּוֹ לְבִינָה - יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתָבָה; מִפְּנֵי שְׂלֵא נִהַג עֲמָה כְּדַת מִשָּׁה וְיִשְׂרָאֵל. וְכֵן הִיא יוֹצֵאָה וְרֵאָשָׁה פְּרוּעַ, יוֹצֵאָה וּבְגָדֶיהָ פְּרוּמִים, וְלִבָּה גַם בַּעֲבָדֶיהָ וּבְשִׁפְחוֹתֶיהָ וּבְשִׁכְנוּתֶיהָ. יוֹצֵאָה וְטוֹוָה בְּשׂוֹק, רוֹחֵצַת וּמְרַחֶצַת בְּמִרְחֵץ עִם כָּל אָדָם - תִּצַּא שְׂלֵא בַכְתָּבָה מִפְּנֵי שְׂלֵא נִהַגָה עִמוֹ כְּדַת מִשָּׁה וְיִשְׂרָאֵל. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם הִיָּה יוֹדַע בְּהַ שְׁמִדִּירָה וְאֵינָה מִקְמַת - אֵל יִשְׁנֶה וְיִדְרֶה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם הִיָּה יוֹדַע בְּהַ שְׂאֵינָה קוֹצֵה לָהּ חֵלָה - יוֹצִיא וְיִתֵּן אַחֲרֶיהָ. אֵיזוֹ הִיא קוֹלְנִית? כָּל שְׁמִדְבַּרְת בְּכִיתָה, וְחַבְרוּתֶיהָ שׂוֹמְעִין אֶת קוֹלָהּ.

ו. כָּל אֵלוֹ נְשִׁים שְׁעֵבְרוּ עַל הַדַּת - צְרִיכוֹת הַתְּרָאָה, וְיוֹצֵאוֹת שְׂלֵא בַכְתָּבָה. לֹא הַתְּרָה בְּהֵן - יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתָבָה. כָּל אֵלוֹ שְׂאֵמְרוּ יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתָבָה - אֵין צְרִיף לּוֹמַר מֵאֲתָם לְכַתּוּלָהּ וּמְנָה לְאֵלְמָנָה, אֲלֵא יִתֵּר עַל כֵּן,

גמליאל: מצאני זקן אחד מאנשי ירושלים סמוך לצפורי, ואמר לי: עשרים וארבעה מבי שחין הן, וכלן אמרו חכמים: תשמיש קשה להן, ובעלי רהתן קשה מכלן.

מסכת כתבות פּרַק שְׁמִינִי

א. אמר רבי יהודה: אמרו לפני רבן גמליאל – 'הואיל וארוסה אשתו, ונשואה אשתו, מה זו – מכה בטל, אף זו – מכה בטל'. אמר להם: 'על חדשים אנו בושים אלא שאתם מגלגלין עליהם את הישנים?' אמר רבי חנניא בן עקביא: לא כף השיבן רבן גמליאל לחכמים, אלא כף השיבם: – 'לא אם אמרתם בנשואה, שכן הוא זכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפרת נדריה, תאמרו בארוסה שאין זכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפרת נדריה?'

ב. אמרו לו: 'הרי שנפלו לה נכסים עד שלא נשאת, ונשאת, מהו?' אמר להם: 'אף זו לא תמכר, ואם מכה ונתנה קים'. אמרו לו: 'הואיל וזכה באשה – לא יזכה בנכסים'. אמר להם: 'על חדשים אנו בושים, אלא שאתם מגלגלין להביא עלינו את הישנים'; רבותנו חזרו ונמנו בנכסים שנפלו לה עד שלא נשאת, ונשאת, שאם מכה ונתנה – בטל. ורבי שמעון חולק בין נכסין לנכסין. נכסין הידועין לבעל – לא תמכר, ואם מכה ונתנה – מכה בטל, שעל מנת כן נשאה, ושאין ידועין לבעל – לא תמכר, ואם מכה ונתנה – מכה קים. אלו הן שאינם ידועים: כל שיושבת כאן, ונפלו לה נכסים במדינת הים.

ג. היורד לנכסי אשתו, ונתן עיניו לגרשה, אם קדם ותלש מן הקרקע כל שהוא – הרי זה זריז ונשכר. היורד לנכסי שבוי – אין מוציאים אותו מידו, ולא עוד, אלא אפלו שמע שהן ממשמשין ובאין, וקדם ותלש ואכל – הרי זה זריז ונשכר. ואלו נכסי שבויין: כל שהלך אביו או אחיו, או אחד מן המורישין למדינת הים, ושמע בהן שמתו, יורד לנחלה, היורד לנכסי גטושיין – מוציאין

אותו מידו. אלו הן נכסי גטושיין: כל שלא שמעו שמתו, יורד לנחלה. אמר רבי שמעון בן גמליאל: שמעתי שהגטושים כשבויין. היורד לנכסי גטושיין – מוציאין אותו מידו. ואלו הן נכסי גטושיין: כל שאינו יודע להיכן הלכו, וכלם שמין להם כפאריס.

ד. וכלן שמין להם בעידיה. אלו הן גטושיין: כל שאינו יודע מהיכן הן.

ה. הגנב שנטל מזה ונתן לזה, מה שנטל – נטל, ומה שנתן – נתן. הגזלן שנטל מזה ונתן לזה – מה שנטל – נטל, ומה שנתן – נתן. היורד שנטל מזה ונתן לזה – מה שנטל – נטל ומה שנתן – נתן. שטף נהר עצים ואבנים וקורות, נטל מזה ונתן לזה, אם נתאשו הבעלים – הרי אלו שלו. ואם היו בעלים מרדפין אחריהן, או שהיו במקום אחר – הרי אלו של בעלים.

ו. הכותב נכסיו לבנו – צריך שיכתב מהיום ולאחר מיתה; דברי רבי יהודה. רבי יוסי אומר: אינו צריך, מפני שזמנו של שטר מוכיח עליו. אמר לו רבי יהודה: והלא אין זמנו של שטר מוכיח עליו אלא משעה שנכתב, אף הכותב נכסיו לבנו, וחזר וקנה נכסים אחרים, כל שלא היה בכלל מתנה ראשונה – הרי הוא של יורשים.

ז. מכר הבן, או שמת האב, אם יש שם נכסים מחברים בקרקע – שמין לו. המקבל שדה מחברו, והיא בית השלחין, או בית האילן. אם יש שם מחברים בקרקע – שמין לו. המקבל שדה מחברו, והגיע שנת השמיטה, אם יש שם מחברין בקרקע – שמין לו. וכלן שמין לו כפאריס.

ח. היורד לחובבתו של חברו, ובנאה שלא ברשות, כשהוא יוצא אומר: 'תן לי עצי ואבני' – אין שומעין לו, וידו על התחתונה. כיצד ידו על התחתונה? אם השבח יתר על ההוצאה – נותן לו את ההוצאה, ואם ההוצאה יתר על השבח – נותן לו את השבח.

<p>18</p>	<p>ראשון Sunday</p>	<p>כד 24</p>	<p>עלות השחר _____ 6:02 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:57 סו"ז תפלה - מג"א _____ 9:55 שקיעה _____ 4:30 בבלי: נדרים נד • ירושלמי: ברכות לה • תוספתא: כתובות ג נ"ך: ירמיה נ-נא • רמב"ם: מלוה ולוה י</p>
<p>19</p>	<p>שני Monday</p>	<p>כה 25</p>	<p>1st Day of Chanukah עלות השחר _____ 6:03 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:58 סו"ז תפלה - מג"א _____ 9:56 שקיעה _____ 4:30 בבלי: נדרים נה • ירושלמי: ברכות לו • תוספתא: כתובות ג נ"ך: ירמיה נב-ב • יחזקאל א • רמב"ם: מלוה ולוה יא</p>
<p>20</p>	<p>שלישי Tuesday</p>	<p>כו 26</p>	<p>2nd Day of Chanukah עלות השחר _____ 6:03 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:58 סו"ז תפלה - מג"א _____ 9:56 שקיעה _____ 4:31 בבלי: נדרים נו • ירושלמי: ברכות לז • תוספתא: כתובות ד נ"ך: יחזקאל ב-ג • רמב"ם: מלוה ולוה יב</p>
<p>21</p>	<p>רביעי Wednesday</p>	<p>כז 27</p>	<p>3rd Day of Chanukah עלות השחר _____ 6:04 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:59 סו"ז תפלה - מג"א _____ 9:57 שקיעה _____ 4:31 בבלי: נדרים נז • ירושלמי: ברכות לח • תוספתא: כתובות ה נ"ך: יחזקאל ד-ה • רמב"ם: מלוה ולוה יג</p>
<p>22</p>	<p>חמישי Thursday</p>	<p>כח 28</p>	<p>4th Day of Chanukah עלות השחר _____ 6:04 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:59 סו"ז תפלה - מג"א _____ 9:57 שקיעה _____ 4:32 בבלי: נדרים נח • ירושלמי: ברכות לט • תוספתא: כתובות ו נ"ך: יחזקאל וז • רמב"ם: מלוה ולוה יד</p>
<p>23</p>	<p>ששי Friday</p>	<p>כט 29</p>	<p>5th Day of Chanukah עלות השחר _____ 6:05 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:00 סו"ז תפלה - מג"א _____ 9:58 שקיעה _____ 4:32 בבלי: נדרים נט • ירושלמי: ברכות מ • תוספתא: כתובות ז נ"ך: יחזקאל ח-ט • רמב"ם: מלוה ולוה טו</p>
<p>24</p>	<p>שב"ק Shabbos</p>	<p>ל 30</p>	<p>6th Day of Chanukah עלות השחר _____ 6:05 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:00 סו"ז תפלה - מג"א _____ 9:58 שקיעה _____ 4:33 בבלי: נדרים ס • ירושלמי: ברכות מא • תוספתא: כתובות ח נ"ך: יחזקאל יא • רמב"ם: מלוה ולוה טז</p>

Candle Lighting 4:14 הדלקת הנרות

Shabbos Ends 5:46 זמן מוצש"ק

די קדושה פון חנוכה קומט פון דעם וואס דער אייבערשטער האט אויגן מוחל געווען יום כיפור.

(ליקוטי מוה"רן חלק ב' סימן ו')